# सूरतूल मुल्क-६७

سُوْرَةُ الْمُلْكِ

सूरः मुल्क* मक्कामा अवतरित भएको, यसमा तीस आयतहरू तथा दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

تَبٰرَكَ الَّذِيْ بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرُ ۝١

(१) अति शुभ छ त्यो (अल्लाह) जसका हातमा राज्य छ[1] तथा जो प्रत्येक वस्तुमाथि सामर्थ्यवान छ ।

الَّذِيْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا

(२) जसले जीवन तथा मृत्युलाई यसकारण पैदा गऱ्यो कि तिम्रो परीक्षा लिइयोस् कि तिमीमध्ये

*यसको प्रधानतामा अनेक हदीसहरू आएका छन्, जसमध्ये केही सहीह अथवा हसन छन् । एउटामा रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमले भन्नुभयो, "अल्लाहको किताबमा एउटा सूरः छ जसमा मात्र तीस आयत छन् । यसले मानिसको सिफ़ारिश गर्नेछ यहाँसम्मकि त्यसलाई क्षमा गरिदिइनेछ ।" (तिर्मिज़ी, अबू दाऊद, इब्ने माजा तथा मुसनद अहमद २/२९९, ३२१) दोस्रो रिवायतमा छ । "कुरआन पाकको एक सूरत छ, जसले आफ्ना पाठकको तर्फबाट लड्ने छ यहाँसम्मकि त्यसलाई स्वर्गमा प्रवेश दिलाउनेछ ।" (मजमउज जवायेद ७/१७२, जकरहल अलबानी फिल जामेइस सगीर नं. ३६४४) तिर्मिजीको एक रिवायत यहाँ यो पनि वर्णन गरिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम राति सुत्नुभन्दा पहिला सूरः अलिफ. लाम. मीम. अस्सजदा तथा सूरः मुल्क अवश्य पढ्नुहुन्थ्यो । (अबवाबु फ़ज़ायेलिल क़ुर्आन) एक रिवायत अल्लामा अल्बानीले अस्सहीहामा उद्धृत गर्नुभएको छ سُورَةُ تَبَارَكَ هِيَ الْمَانِعَةُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ "सूर : मुल्क कब्रको यातनाबाट रोक्नेवाली छ" (न. ११४० भाग-३ पृष्ठ १३१) अर्थात् जो त्यसलाई पढिरहनेछ आशा छ कि कब्रको यातनाबाट सुरक्षित रहनेछ, प्रतिबन्ध यो हो कि त्यसले इस्लामका आदेश एवं अनिवार्यताहरूको पालना गर्दैरहोस् ।

[1] تَبَارَكَ तवारक بَرَكَةٌ बाट छ النَّمَاءُ وَالزِّيَادَةُ बढ्नु तथा अधिक हुनुको अर्थामा छ । केही धर्मविदहरूले अर्थ गरेका छन् श्रृष्टिका गुणहरूबाट सर्वोच्च तथा महान تفاعل को रुप अतिशयका लागि छ । "उसैका हातमा राज्य छ" अर्थात् प्रत्येक प्रकारको सामर्थ्य तथा प्रभुत्व उसैलाई प्राप्त छ, त्यसले सृष्टिमा जस्तो चाहन्छ गर्दछ कसैले त्यसलाई रोक्न सक्दैन । त्यसले राजालाई रङ्क तथा रङ्कलाई राजा बनाउन सक्छ, निर्धनलाई धनी तथा धनीलाई निर्धन गर्नसक्छ, कसैले त्यसको हिक्मत तथा इच्छामा हस्तक्षेप गर्न सक्दैन ।

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ۝٢

राम्रो कर्म कसले गर्दछ[1] तथा त्यो प्रभावशाली एवं क्षमाशील छ ।

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ۖ مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ مِنْ تَفَاوُتٍ ۖ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ ۝٣

(३) जसले सात आकाश तल-माथि पैदा गर्‍यो (त हे देख्नेवालाहरू ! अल्लाह) दयावानको उत्पत्तिमा कुनै असङ्गति देख्ने छैनौ[2] पुन: फर्केर हेरिहाल कि के कुनै चीर (चिरा) पनि देखिदैछ ?[3]

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ۝٤

(४) फेरि दोहोर्‍याएर दुई-दुई पटक हेरिहाल, तिम्रो दृष्टि तिमीतिर हीन (तथा विवश) भएर थाकेर फर्कनेछ ।[4]

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝٥

(५) र नि:सन्देह हामीले आकाशीय संसारलाई दीपहरू (ताराहरू) ले सुशोभित गर्‍यौं तथा तिनीहरूलाई शैतानहरूलाई हान्ने साधन बनाइदियौं[5] र शैतानहरूका लागि हामीले (नरकमा पोल्ने वाली) यातना तयार गरिदियौं ।

[1]आत्मा एउटा यस्तो अदृश्य वस्तु हो कि जुन शरीरसित त्यसको सम्बन्ध तथा लगाव हुनजान्छ त्यो जीवित कहलाउँछ तथा जुन शरीरबाट त्यसको सम्बन्ध टुटेर जान्छ, त्यो मृत्युसँग मिल्न जान्छ । अल्लाहले यो सामयिक जीवन-क्रम यसकारण स्थापित गरेकोछ ताकि त्यसले परीक्षा लेओस् कि यस जीवनको सही प्रयोग कसले गर्दछ ? जसले त्यसलाई ईमान तथा आज्ञापालनका लागि प्रयोग गर्नेछ त्यसका लागि उत्तम फल छ तथा अरुहरूका लागि यातना ।

[2]अर्थात् कुनै विपरीतता, कुनै बाङ्गोपना तथा कुनै कमी छैन, अपितु तिनी पूर्णत: सोभ्रा एवं सामान्य छन्, जसले यसको संकेत दिन्छन् कि यी सबैको रचयिता केवल एक छ, अनेक छैनन् ।

[3]कैयन् पटक हेर्नाले केही कमी तथा दोष निस्केर आउँछ । अल्लाह तआला भन्नुहुन्छ कि पटक-पटक हेर, के तिमीलाई कुनै दरार देखिन्छ ?

[4]यो अधिक बल दिनका लागि छ जसको आशय आफ्ना विशाल सामर्थ्य तथा एकतालाई अधिक स्पष्ट गर्नु हो ।

[5]यहाँ ताराहरूका दुई लक्ष्य भनिएका छन्, एउटा आकाशहरूको शोभा किनकि तिनी दीपहरूका समान बलिराखेका देखिन्छन् । दोस्रो यदि शैतानले आकाशहरूतिर जाने प्रयास गर्दछन् त यिनी आगो बनेर उनीमाथि खस्छन् । तेस्रो, उनको यो उद्देश्य हो जसलाई अर्को स्थानमा वर्णन गरिएको छ कि तिनीहरूबाट जल-थलहरूमा मार्गको संकेत पाइन्छ ।

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ⑥

(६) तथा आफ्ना प्रभुसँग कुफ्र गर्नेहरूका लागि नरकको यातना छ तथा त्यो धेरै नराम्रो स्थान हो ।

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ⑦

(७) जब त्यसमा यिनी हालिनेछन् त त्यसको ठूलो आवाज सुन्नेछन् तथा त्यो उम्लिराखेको हुनेछ ।[1]

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ ۖ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ⑧

(८) (प्रतीत हुनेछ कि अफै) क्रोधले च्यातिनेछ,[2] जतिखेर त्यसमा त्यससित नरकका दरोगाहरू (थानेदारहरू) ले सोध्नेछन् कि के तिम्रा पासमा कोही तर्साउनेवाला आएको थिएन ?[3]

قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ⑨

(९) उनीहरूले उत्तर दिनेछन् कि निःसन्देह आएको त थियो, परन्तु हामीले त्यसलाई झुठ्लायौं तथा भन्यौं कि अल्लाह (तआला) ले केही पनि अवतरित गरेन तिमी निकै ठूला कुपथमा नै छौ ।[4]

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ⑩

(१०) तथा भन्नेछन् कि यदि हामीले सुन्ने गर्‍यौं अथवा बुझ्ने गर्थ्यौं भने नरकवासीहरूमा

[1] شَهِيق त्यस ध्वनिलाई भन्दछन् जुन गधा प्रथम पटक निकाल्छ, यो अत्यन्त नराम्रो ध्वनि हुन्छ। नरक पनि गधा जस्तै कराइरहेको तथा आगोमा राखेको हाँडी (भाँडो) का समान उम्लिराखेको हुनेछ ।

[2] अर्थात् क्रोध तथा रोषका कारण त्यसका एक भाग एक अर्कोसित अलग भईहाल्नेछ । यो नरक् काफिरहरूलाई देखेर क्रोधित भइहाल्नेछन् । जसको समझ अल्लाह तआलाले त्यसका भित्र पैदा गर्नेछ । अल्लाह तआलाका लागि नरक बोध तथा सम्बोधन पैदा गरिदिनु कुनै कठिन छैन ।

[3] जसका कारण आज तिमीलाई नरकको यातनाको स्वाद चाख्नुपरेको छ ।

[4] अर्थात् हामीले पैग़म्बरहरूलाई मान्नुको सट्टा तिनीहरूको इन्कार गरिदियौं, आकाशीय किताबहरूलाई मानेनौं यहाँसम्मकि अल्लाहका पैगम्बरहरूसित हामीले भन्यौं कि तिमी ठूलै विचलनमा लिप्त छौ ।

(सम्मिलित) हुने थिएनौ ।[1]

فَاعْتَرَفُوْا بِذَنْۢبِهِمْ ۚ فَسُحْقًا لِّاَصْحٰبِ السَّعِيْرِ ۝١١

(११) त उनीहरूले आफ्ना अपराधलाई स्वीकार गरिहाले ।[2] अब यी नरकवासीहरू हटिहालून् (टाढा होऊन्) ।[3]

اِنَّ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ كَبِيْرٌ ۝١٢

(१२) निःसन्देह जो मानिस आफ्ना प्रभुसित नदेखिकनै तर्सन्छन्, उनका लागि क्षमा छ तथा ठूलो प्रतिफल छ ।[4]

وَاَسِرُّوْا قَوْلَكُمْ اَوِ اجْهَرُوْا بِهٖ ۭ اِنَّهٗ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ۝١٣

(१३) तथा तिमी आफ्ना कुराहरूलाई विस्तारै भन तथा उच्च स्वरमा,[5] त्यो त छातिमा (लुकेका) कुराहरूलाई पनि राम्ररी जान्दछ ।[6]

[1]अर्थात् ध्यानले सुन्दथे तथा उनका कुरा एवं उद्देश्यहरूलाई मान्दथे, यसैप्रकार अल्लाहद्वारा प्रदान गरिएको बुद्धिले सोच्नु सम्झनुको काम लिन्थे त आज हामी नरकवासीहरूमा सम्मिलित हुने थिएनौं ।

[2]जसका कारण यातनाका पात्र बने तथा त्यो हो कुफ्र (अविश्वास) तथा अम्बिया अलैहिमुस्सलाम (ईशदूतहरू)लाई झुठ्लाउनु ।

[3]अर्थात् अब उनका लागि अल्लाह तथा त्यसको दयालुताबाट दूरी नै छ । केही विद्वानहरू भन्दछन् कि سُحق (सुहक) नरकको एउटावादी (उपत्यका) को नाम हो ।

[4]यी काफ़िरहरू तथा झुठ्लाउनेहरूका मुकाबिलामा ईमान भएकाहरूको तथा ती वरदानहरूको वर्णन हो जो उनलाई क़ेयामत (प्रलय) का दिन अल्लाहका पास प्राप्त हुनेछ । بالغيب को एक भावार्थ यो हो कि उनीहरूले अल्लाहलाई त देखेनन्, किन्तु पैग़म्बरहरूलाई मान्दै अल्लाहको यातनाबाट तिनीहरू तर्सदैरहे । दोस्रो अर्थ यो पनि हुनसक्छ कि मानिसहरूको दृष्टिबाट ओझल, अर्थात् एकान्तमा अल्लाहसित तर्सदैरहे ।

[5]यो काफ़िरहरूसित फेरि सम्बोधन हो । अभिप्राय यो हो कि तिमी रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमका बारेमा लुकेर कुराहरू गर अथवा खुला रुपमा, सबै अल्लाहका ज्ञानमा छ, त्यसबाट कुनै कुरा लुकेको छैन ।

[6]यो विस्तारै एवं स्वरले गरिने कुरालाई जान्नुको कारण भनिदैछ कि त्यो त मनोगत विचारहरूसित अवगत छ, त तिम्रा कुराहरू कसरी त्यसबाट लुकेको रहनसक्छ ? प्रश्न इन्कारका लागि छ अर्थात् रहन सक्दैन ।

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ ط وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

(१४) के त्यसैले जान्दैन जसले पैदा गऱ्यो ?[1] अनी त्यो सूक्ष्मदर्शी एवं जान्नेवाला पनि छ ।[2]

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ ط وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

(१५) त्यो त्यही हो जसले तिम्रा लागि धर्तीलाई अधीन (एवं वशीभूत) बनायो[3] ताकि तिमी त्यसका मार्गहरूमा आवागमन गरिरह[4] तथा त्यसबाट प्रदान गरिएको जीविकालाई खाउ-पिउ[5] त्यसैतिर (तिमीलाई) जीवित भई उभिनुछ ।

ءَأَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

(१६) के तिमी यस कुरासित निर्भय भइसकेछौ कि आकाशहरूवालाले तिमीलाई धर्तीमा धँसाइदेओस् तथा सहसा धर्ती कम्पित हुन जाओस् ।[6]



[1]अर्थात् छातीहरू एवं हृदयमा पैदा हुने विचारलाई पैदा गर्ने अल्लाह नै हो, त के त्यो आफ्नो सृष्टिबाट अज्ञान रहन सक्छ, प्रश्न इन्कारकारका लागि छ अर्थात् रहन सक्दैन ।

[2] لَطِيف को अर्थ हो सूक्ष्मदर्शी, "अर्थात् जसको ज्ञान यति सूक्ष्म छ कि मनोगत कुराहरूलाई पनि त्यो जान्दछ ।" (फ़तहुल क़दीर)

[3] ذَلُول को अर्थ हो अधीन, जो तिम्रा अगाडि झुकोस्, टाउको नफर्काओस् । अर्थात् धर्तीलाई तिम्रा लागि कोमल तथा सरल गरिदिएको छ । त्यसलाई यति कडा बनाएन कि तिम्रो त्यसमाथि आबाद हुन तथा यातायात कठिन हुन जाओस् ।

[4] مَنَاكِب बहुवचन हो مَنْكِب जसको अर्थ हो तिर । यहाँ अभिप्राय मार्ग तथा दिशाहरू हुन् । यो आज्ञा औचित्यका लागि छ, अर्थात् त्यसका मार्गहरुमा हिंड ।

[5]अर्थात् धर्तीको उपजबाट खाउ, पिउ ।

[6]अल्लाह जो आकाशहरूमाथि अर्थात् सर्वोच्च आसनमा उच्चय छ, यो काफ़िरहरूलाई तसाईदैछ कि आकाशहरूको मालिक अल्लाह जब चाहोस् तिमीलाई धर्तीमा धँसाइदेओस् अर्थात् त्यही धर्ती जो तिम्रो निवासस्थान तथा तिम्रो जीविकाको भण्डार एवं उद्गम हो, अल्लाह त्यसै धर्तीलाई जो अति शान्त छ, गति तथा कम्पनमा ल्याएर तिम्रो विनाशको कारण बन्नसक्छ ।

أَمْ أَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ۖ فَسَتَعْلَمُونَ
كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

(१७) अथवा के तिमी यस कुराबाट निर्भीक भयौ कि आकाशहरूवालाले तिमीमाथि ढुंगा बर्साउन सक्छ ?[१] अनि त तिमीलाई ज्ञात नै भइहाल्नेछ कि मेरो तर्साइ कस्तो थियो ?[२]

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

(१८) तथा उनीभन्दा पूर्वका मानिसहरूले पनि झुठ्लाएका थिए, (त हेर) उनीमाथि मेरो प्रकोप कस्तो भयो ?

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ
وَيَقْبِضْنَ ۚ مَا يُمْسِكُهُنَّ
إِلَّا الرَّحْمَٰنُ ۚ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

(१९) के यिनीहरू आफूमाथि कहिल्यै पखेटा फैलाएको तथा (कहिलेकाहीं) खुम्च्याएका (उड्नेवाला) पंक्षीहरूलाई हेर्दैनन्[३] उनीहरूलाई (अल्लाह) परम दयालुले नै (वायुमण्डल तथा आकाशमा) थामेको छ।[४] निःसन्देह प्रत्येक वस्तु उसको दृष्टिमा छ।

أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ جُندٌ
لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ الرَّحْمَٰنِ ۚ
إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

(२०) अल्लाहका अतिरिक्त तिम्रो कुन चाहिं सेना छ जसले तिम्रो सहायता गर्न सक्दछ।[५] काफ़िर त पूर्णरूपले धाकामा नै छन्।[६]



[१] जस्तै उसले लूतको जाति तथा असहाबुल फ़ील (हाथीवाला अबराहा त्यसको सेना) माथि वर्षायो तथा पत्थरहरूको वर्षाले उनको विनाश गरिदियो।

[२] परन्तु त्यस समय त्यो ज्ञान व्यर्थ हुनेछ।

[३] अर्थात् पखेरु जब हावामा उड्दछ त त्यसले पंखलाई फैलाउन्छ तथा कहिले उड्नुका बीच पंखहरूलाई खुम्च्याउँछ। यो फैलाउनु صَفٌّ (सफ्फ़) तथा खुम्च्याउनु قَبْضٌ (कब्ज़) लाई भनिन्छ।

[४] अर्थात् उडानका समय यी पंक्षीहरूलाई थामिराख्नेवाला को हो, जसले उनीहरूलाई धर्तीमा खस्न दिंदैन। यो अल्लाह दयावानकै सामर्थ्यको एउटा नमूना हो।

[५] यो प्रश्न हकार्नका लागि हो। جُنْدٌ को अर्थ हो सेना, जत्था, अर्थात् कुनै सेना तथा जत्था यस्तो छैन जसले तिमीलाई अल्लाहको यातनाबाट बचाउन सकोस्।

[६] जसमा उनीहरूलाई शैतानले ग्रस्त गरेको छ।

أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ ۚ بَل لَّجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾

(२१) यदि अल्लाह (तआला) ले आफ्नो जीविका रोकिदिन्छ, त (भन) को छ, जसले त्यसपछि तिम्रो जीविका चलाउनेछ ?[1] बरु (काफ़िर) त उद्दण्डता एवं विमुख हुनमा दृढ भइहालेका छन् ।[2]

أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

(२२) त त्यो व्यक्ति अधिक मार्गदर्शनमा छ जो आफ्ना मुखका बल घोप्टिएर हिंडछ[3] अथवा त्यो जो सोझो (खुट्टाहरूका बल) सोझो मार्गमा हिंडिराखेको हुन्छ ?[4]

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ

(२३) भनिदिनुस् कि त्यही (अल्लाह) हो जसले तिमीलाई पैदा गऱ्यो[5] तथा तिम्रा कान आँखा

[1]अर्थात् अल्लाहले वर्षा नगरोस्, अथवा धर्तीको उपजबाट रोकिदेओस् अथवा तयार फसलहरूलाई नाश गरिदेओस्, जस्तो कि कहिलेकाहीं यस्तो गर्दछ जसका कारण तिम्रो खाद्यको क्रम रोकिन जाओस् । यदि अल्लाह यस्तो गर्दछ भने त के कोही अरु छ जसले अल्लाहको यस इच्छाको विपरीत तिमीलाई जीविका प्रदान गर्नसकोस् ?

[2]अर्थात् शिक्षा तथा सदुपदेशको यी कुराहरूको उनीमाथि कुनै प्रभाव हुँदैन, बरु उनी सत्यबाट विमुखता तथा घृणामा नै बढ्दै गइराखेका छन्, शिक्षा ग्रहण गर्छन् न चिन्तन-मनन गर्छन् ।

[3]मुखका बल घोप्टिई हिंड्नेलाई दायाँ-बायाँ केही देखिंदैन, न त्यो ठोकरहरूबाट सुरक्षित रहन्छ । के यस्तो व्यक्ति आफ्ना लक्ष्यसम्म पुग्न सक्दछ ? निश्चय त्यो पुग्न सक्दैन । यसैप्रकार संसारमा अल्लाहको आज्ञापालन नगर्ने व्यक्ति परलोकको सफलताबाट वञ्चित रहनेछ ।

[4]जसमा कुनै बाङ्गोपना नहोस् तथा उसलाई अगाडि एवं दायाँ-बायाँ पनि उसलाई देखियोस् । खुला कुरा यो हो कि यो आफ्ना नियमित लक्ष्यसम्म पुग्नेछ अर्थात् अल्लाहको आज्ञापालना गर्ने परलोकमा सफल (प्रसन्न) रहनेछ । केही धार्मिकविद भन्दछन् कि यो मोमिन तथा काफ़िर दुबैको स्थितिको वर्णन हो जो उनको प्रलयको दिन हुनेछ । काफ़िर मुखका बल नरकमा लागिनेछन् तथा मोमिन सीधा आफ्ना पगहरुमा हिंडेर स्वर्गमा जानेछन् । जस्तो काफिरहरूको बारेमा अन्य स्थानमा भन्यो:

﴿وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ﴾

"हामीले उनलाई क़ेयामतका दिन एकत्रित गर्नेछौं ।" (सूरः बनी इस्राईल-९७)

[5]अर्थात् पहिलोपटक पैदा गर्ने अल्लाह नै हो ।

وَالْأَفْئِدَةَ ۖ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

एवं हृदय बनायो ।[1] तिमी निकै कम कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौ ।[2]

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

(२४) भनिदिनुस् कि त्यही हो जसले तिमीलाई धर्तीमा फैलाइदियो तथा उसतिर तिमी एकत्रित गरिनेछौ ।[3]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

(२५) तथा (काफ़िर) सोध्छन् कि त्यो वायदा (वाचा) कहिले प्रकट हुनेछ यदि तिमी साँचो हौ (भने बताउ) ?[4]

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾

(२६) (तपाईं) भनिदिनुस् यसको ज्ञान त अल्लाहलाई नै छ ।[5] म त स्पष्टरुपले सावधान गरिदिने हूँ ।[6]

---

[1]जसबाट तिमी सुन्न सक, देख्न सक तथा अल्लाहको रचनामा चिन्तन-मनन गरी त्यसको ज्ञान प्राप्त गर्नसक । तीन शक्तिहरूको चर्चा गरेको छ, जसबाट मानिस हेर्नु सुन्नु तथा बुझ्नु कुराहरूको ज्ञान प्राप्त गर्न सक्छ । यो एक प्रकार ले तर्कको पूर्ति पनि हो तथा अल्लाहका यी उपकारहरूमा कृतज्ञता नदेखाउनुको निन्दा पनि । यसैकारण अगाडि भन्यो, "तिमी निकै कम कृतज्ञता देखाउँछौ ।"

[2]अर्थात् شُكْراً قَلِيلاً अथवा زَمَنًا قَلِيلاً कम कृतज्ञतासित तात्पर्य उनीहरूतिरबाट कृतज्ञता नहुनु हो । (फ़तहुल क़दीर)

[3]अर्थात् मानिसहरूलाई रचेर धर्तीमा फैलाउनेवाला पनि त्यही हो तथा प्रलयका दिन सबैलाई एकत्र पनि उसैको पास हुनुछ, कुनै अन्यका पास होइन ।

[4]काफ़िर यो उपहास स्वरुप तथा प्रलयलाई असम्भव मान्दै भन्थे ।

[5]त्यसका अतिरिक्त कोही पनि जान्दैन । दोस्रो स्थानमा भन्यो :

﴿قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي﴾

"तपाई भनिदिनुस् कि यसको ज्ञान केवल मेरो प्रभुकै पासमा छ ।" (अल-आराफ-१८७)

[6]अर्थात् मेरो काम त त्यस परिणामसित तर्साउनु हो जो मलाई झुठ्लाउनुको कारण तिम्रो हुनेछ । अरु शब्दहरूमा मेरो काम सावधान गर्नु हो, परोक्षका खवरहरू भन्नु होइन, परन्तु यो कि जसका सम्बन्धमा अल्लाहले स्वयं मलाई भनिदेओस् ।

فَلَمَّا رَاَوْهُ زُلْفَةً سِيْٓـَٔتْ وُجُوْهُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَقِيْلَ هٰذَا الَّذِيْ كُنْتُمْ بِهٖ تَدَّعُوْنَ ﴿٢٧﴾

(२७) जब यिनीहरूले[1] (बाचा) लाई निकटतम् पाउनेछन् त्यस समय यी काफ़िरहरूका मुख बिग्रेका हुनेछन्[2] तथा भनिनेछ कि यही हो जसलाई तिमीले माँग्ने गर्दथ्यौ ।[3]

قُلْ اَرَءَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِيَ اللّٰهُ وَمَنْ مَّعِيَ اَوْ رَحِمَنَا ۙ فَمَنْ يُّجِيْرُ الْكٰفِرِيْنَ مِنْ عَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٢٨﴾

(२८) (तपाई) भनिदिनुस् ! कि ठीक छ यदि मलाई तथा मेरो साथीहरूलाई अल्लाह (तआला) ले नष्ट गरिदिन्छ अथवा हामीमाथि दया गर्दछ, (जे पनि होस् यो त भन) कि काफ़िरहरूलाई कष्टदायी यातनाबाट कसले बचाउनेछ ?[4]

قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ اٰمَنَّا بِهٖ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا ۚ فَسَتَعْلَمُوْنَ مَنْ هُوَ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٢٩﴾

(२९) (तपाईं) भनिदिनुस् कि त्यही परम दयालु छ, हामीले त त्यसमाथि ईमान स्वीकार गर्‍यौं[5] तथा त्यसैमाथि हामीले भरोसा गर्‍यौं[6] तिमीलाई शीघ्र नै ज्ञात हुनेछ कि स्पष्ट मार्ग-विचलनमा को छ ?[7]

---

[1] رَاَوْهُ मा अधिकांश व्याख्याकारहरूका विचारका अनुसार सर्वनाम केयामतको यातनातिर फर्किराखेको छ ।

[2] अर्थात् अपमान, भयानकता तथा डरले उनका अनुहारका रङ्ग उडिराखेका हुन्छन्, जसलाई अर्को स्थानमा अनुहारहरू काला हुनुबाट व्यंजित गरिएको छ । (आले-इमरान-१०६)

[3] تَدَّعُوْنَ (तद्दऊन) तथा تَدْعُوْنَ (तुदऔन) दुबै एउटै अर्थमा छन् । अर्थात् यो यातना जो तिमीले देखिराखेका छौ त्यही हो जसको तिमी संसारमा माँग गरिराखेका थियौ । जस्तो सूरःसाद, १६ तथा अल-अंफ़ाल, ३२ आदिमा छ ।

[4] अभिप्राय यो हो कि यी काफ़िरहरूलाई त अल्लाहको यातनाबाट कोही बचाउनेवाला छैन, चाहे अल्लाह आफ्ना रसूल तथा त्यसमाथि ईमान स्वीकार गर्नेहरूलाई मृत्यु अथवा हत्याद्वारा नाश गरिदेओस् । अथवा उनीहरूलाई अवसर प्रदान गरिदेओस् । अथवा यो अर्थ हो कि हामीले ईमान स्वीकार गरेपनि भय तथा आशाका बीच छौं, "त तिम्रा कुफ्रका बावजूद तिमीलाई यातनाबाट कसले बचाउनेछ ?"

[5] अर्थात् त्यसको एकतामा, यसैकारण त्यसका साथ साझीदार बनाउँदैनौं ।

[6] कुनै अरुमाथि होइन । हामीले आफ्ना सबै मामिला उसैलाई समर्पित गर्दछौं । कुनै अरुलाई होइन जस्तो मिश्रणवादी गर्दछन् ।

[7] तिमी हौ या हामी, यसमा काफ़िरहरूका लागि कडा धम्की छ ।

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَآؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَآءٍ مَّعِينٍ ۝٣٠

(३०) (तपाईं) भनिदिनुस् ठीक छ, यो त बताउ कि यदि तिम्रा (पिउनका लागि) पानी धर्तीले सोसिहालोस्, त को छ जो तिम्रा लागि निथरा (सङलिएको) पानी ल्याउँछ ?[1]

## सूरतुल क़लम-६८

سُورَةُ الْقَلَمِ

सूरः क़लम मक्कामा अवतरित भएको, यसमा बाउन्न आयातहरू एवं दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु तथा अपार कृपालु छ ।

نٓ ۚ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ۝١

(१) नून[2] सौगन्ध छ कलमको[3] तथा त्यसको जे-जति कि उनीहरू (फरिश्ताहरू) लेख्दछन् ।[4]

---

[1] غَـــورٌ (गौर) को अर्थ हो सुक्नु अथवा यति गहिराईमा जानु कि त्यहाँबाट पानी निकाल्न सम्भव नहोस् । अर्थात् यदि अल्लाह तआलाले पानी सुकाइदिन्छ कि त्यसको अस्तित्व नै रहँदैन वा यति गहिराइमा गरिदेओस् कि पानी निकाल्ने सबै मेशीनहरू विफल हुन जाऊन त भन त्यस पश्चात को छ जो प्रवाहित, स्वच्छ, संङलिएको जल सुलभ गराउन सक्छ ? अर्थात् कोही छैन । यो अल्लाहको दया हो कि तिम्रो अवज्ञाका उपरान्त पनि त्यसले तिमीलाई जलबाट वञ्चित गर्दैन ।

[2] ن त्यसैप्रकारको अलग अक्षरहरू मध्येबाट हो, जस्तो यसभन्दा पहिला ص، ق तथा अन्य सूरतहरूका आरम्भिक अक्षर गुज्रिसकेका छन् ।

[3] कलमको सौगन्ध खायो जसको यसकारण एउटा महत्व छ कि यसकाद्वारा वर्णन व्याख्या हुन्छ । केही ज्ञाताहरू भन्दछन् कि यसबाट तात्पर्य त्यो विशेष क़लम छ जसलाई अल्लाहले सर्वप्रथम पैदा गर्‍यो तथा त्यसलाई भाग्य लेख्नुको आदेश दियो । अतः उसले अन्तसम्म सबै हुने कुराहरूलाई लेखिदियो । (तिर्मिजी तफ़सीर सूरः नून वल क़लम तथा अल्बानीले यसलाई सही भनेका छन् ।)

[4] يَسْطُرُونَ सर्वनाम लेखकहरूतिर फर्कन्छ जसलाई कलम शब्द बताइराखेको छ, किनकि लेख्नुका यन्त्रको चर्चाबाट लेखकको अस्तित्व आवश्यक हुन्छ । अभिप्राय यो हो कि त्यस लेखको पनि सौगन्ध जो लेखक लेख्दछन्, अथवा सर्वनाम फरिश्तातिर फर्कन्छ जस्तो कि अनुवादबाट स्पष्ट छ ।

مَآ أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ۝٢

(२) तपाई आफ्नो प्रभुको कृपाले पागल हुनुहुन्न ।[1]

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ۝٣

(३) तथा निःसन्देह तपाईंका लागि अनन्त प्रतिफल छ ।[2]

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝٤

(४) तथा निःसन्देह तपाईं अति (उत्तम) स्वभावमा हुनुहुन्छ ।[3]

فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ۝٥

(५) त अब तपाईंले पनि देख्नुहुनेछ तथा यिनले पनि देख्नेछन् ।[4]

بِأَييِّكُمُ الْمَفْتُونُ ۝٦

(६) कि तिमीमध्ये भ्रष्ट को छ ।

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۝٧

(७) निःसन्देह तिम्रो प्रभु आफ्ना मार्गबाट विचलित हुनेहरूलाई राम्ररी जान्दछ, तथा त्यो सत्यमार्गीहरूलाई राम्ररी जान्दछ ।

[1]यो सौगन्धको उत्तर हो, जसमा काफ़िरहरूका कथनको खण्डन छ, उनीहरूले तपाईंलाई दिवाना भन्दथे ।

[2]नबूअत (दूतत्व) का कर्तव्यलाई पूरा गर्नका लागि जे पनि दुःख तपाईंले सहन गर्नुभो तथा शत्रुहरूका व्यङ्ग तपाईंले सुन्नु भएको छ त्यसमा अल्लाहको तर्फबाट अनन्त प्रतिफल तपाईंका लागि छ । مَنٌّ को अर्थ काट्नु हो ।

[3] خُلُقٍ عَظِيمٍ सित तात्पर्य इस्लाम धर्म तथा पवित्र कुर्आन हो । अभिप्राय यो हो कि तिमी त्यस स्वभावमा छौ जसको आदेश अल्लाहले कुर्आनमा अथवा इस्लाम धर्ममा दिएको छ । अथवा यसबाट अभिप्राय त्यो सभ्यता, शिष्टाचार, कोमलता, उदारता, अमानत, (नासो) सत्यता, सहनशीलता, श्रेष्ठता तथा अन्य नैतिक गुण हुन्, जसमा उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम नबी हुनुभन्दा पहिला विशेषता राख्नुहुन्थ्यो तथा नवी हुनुका पश्चात पनि तिनमा अधिक उचाई तथा विस्तार भयो । यसैकारण जव आदरणीय आयशा रजी अल्लाहु अन्हासित उहाँका आचरणका वारेमा प्रश्न गरियो त भन्नभयो: «كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ» "उहाँका चरित्र पवित्र कुर्आन अनुसार थियो ।" (मुस्लिम किताबुल मुसाफ़िरीन, बाबु जामेए सलातिल लैले व मन नाम अन्हु औ मरेज) आदरणीय आयशाको उत्तर खुल्के अजाम خُلُقٍ عَظِيمٍ दुवै भावार्थहरूलाई घेरेको छ ।

[4]अर्थात् जब सत्य खुल्नेछ तथा सबै पर्दा उठ्नेछन् र यो प्रलयका दिन हुनेछ । केही ज्ञाताहरूले यसलाई बद्रका रणसित सम्बन्धित बताएका छन् ।

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِيْنَ ⑧

(८) त तपाईं झुठ्लाउनेहरूको (कुरा) स्वीकार नगर्नुस् ।[1]

وَدُّوْا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُوْنَ ⑨

(९) उनीहरू त चाहन्छन् कि तपाईं अलि नरम हुनुस् त यिनी पनि नरम होऊन् ।[2]

وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِيْنٍ ⑩

(१०) तथा तपाई कुनै यस्तो व्यक्तिको पनि भनाई नमान्नुस् जो अधिक सौगन्ध खानेवाला हीन होस् ।

هَمَّازٍ مَّشَّاءٍۢ بِنَمِيْمٍ ⑪

(११) दुष्ट, दुराचारी तथा चुग्ली गर्नेवाला होस् ।

مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ اَثِيْمٍ ⑫

(१२) भलाईबाट रोक्नेवाला, सीमा उल्लंघन गर्नेवाला पापी होस् ।

عُتُلٍّۢ بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيْمٍ ⑬

(१३) घमण्डी अनि साथै कुवंश होस् ।[3]

اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَّبَنِيْنَ ⑭

(१४) (त्यसको उद्दण्डता) केवल यसकारण छ कि त्यो धनवान तथा पुत्रहरूवाला छ ।[4]

---

[1] आज्ञापालनको अर्थ यहाँ त्यो कोमलता हो जो मानिस आफ्नो अन्तरआत्माका विपरीत देखाउँछ । अर्थात् मुश्रिकहरू (बहुदेववादीहरू) तिर झुक्न तथा उनीसित कोमलता गर्नुको आवश्यकता छैन ।

[2] अर्थात् उनी त चाहन्छन् कि तिमी उनका पूज्यहरूका सम्बन्धमा कोमल स्वभाव अपनाऊ । किन्तु असत्यका साथ कोमल स्वादको परिणाम यो हुनेछ कि असत्यका पूजारी आफ्नो अनृतको पूजा छाड्नुमा नरम हुन जानेछन् । अतः सत्यका विषयमा आलस्य धर्मका प्रचारका विषयमा नीति एवं नबूअत (दूतत्व) का कार्यका लागि अति हानिकारक छ ।

[3] यो ती काफ़िरहरूका नैतिक पतनको चर्चा हो जसका कारण पैग़म्बरलाई आलस्य गर्नुबाट रोकिदैछ । यी दुर्गुण कुनै एक व्यक्तिका वर्णन गरिएका छन् अथवा साधारण काफ़िरहरूका ? पहिला कुराको स्रोत यद्यपि केही रिवायतहरू छन्, परन्तु उनी अप्रमाणिक छन् । अतः उद्देश्य साधारण छ अर्थात् प्रत्येक त्यो व्यक्ति हो जसमा उक्त गुणहरू पाइन्छन् । زَنِيْم हरामी अथवा कुख्यात एवं बदनाम छ ।

[4] अर्थात् उक्त दुराचारको काम त्यसले यसकारण गर्दछ कि अल्लाहले त्यसलाई धन एवं सन्तानका वरदानहरूबाट सम्पन्न गरेको छ, अर्थात् त्यसले कृतज्ञताको साटो कृतघ्नता गर्छ । केही विद्वानहरूले यसलाई وَلَا تُطِعْ सित सम्बन्धित गरेका छन्, अर्थात् जसमा यी दुष्टताहरू हुन्, त्यसको कुरा केवल यसकारण मानिसको यो कि त्यो धन तथा सन्तानवाला छ ?

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

(१५) जब त्यसका समक्ष हाम्रा आयतहरू पढिन्छन् त यो भन्दिन्छ कि यिनी त पूर्वका मानिसहरूका कथाहरू हुन् ।

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

(१६) हामीले पनि त्यसको सूँड (नाक) माथि दाग दिनेछौं ।[1]

إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾

(१७) नि:सन्देह हामीले उनको त्यसैप्रकार परीक्षा लियौं,[२] जुनप्रकार हामीले बागवालाहरूको परीक्षा लिएका थियौं ।[३] जबकि उनीहरूले सौगन्ध खाए कि प्रात: हुनासाथ त्यस (बगैंचा) का फल टिप्नेछन् ।[४]

وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾

(१८) तथा इन्शाल्लाह (यदि अल्लाहले चाह्यो) भनेनन् ।

[1]केही धर्मविद्हरूका निकट यसको सम्बन्ध संसारसित छ, भनिन्छ कि बद्रका रणमा ती काफ़िरहरूका नाकहरूलाई तलवारहरूको निशाना बनाइयो । केही अन्य भन्दछन् कि यो केयामतका दिन नरकवासीहरूको चिन्ह हुनेछ कि उनका नाकहरूलाई दागिनेछ, अथवा यसको अभिप्राय अनुहारहरूको कालिमा हो, जस्तो कि काफ़िरहरूका अनुहार त्यस दिन काला हुनेछन् । केही ज्ञाताहरू भन्दछन् कि काफ़िरहरूको यो परिणाम लोक-परलोक दुबै ठाउँमा सम्भव छ ।

[२]अभिप्राय मक्कावासी हुन् । उनीहरूलाई धन एवं सन्तान दियो ताकि उनी अल्लाहको कृतज्ञता देखाउन्, परन्तु उनीहरूले कृतघ्नता तथा घमण्डको मार्ग अपनाए त हामीले उनीहरूलाई भोक तथा अकालको परीक्षामा पारिदियौं, जसमा उनी नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका शापका कारण केही दिन फँसिरहे ।

[३]बगैंचावालाहरूको कथा अरबहरूमा प्रसिद्ध थियो । यो बगैंचा सन्आ (यमन) बाट दुई फरसँग (छ मील) को दूरीमा थियो । त्यसको स्वामीले त्यसको उपजमध्येबाट केही भाग गरीब तथा निर्धनहरूका लागि पनि खर्च गर्दथ्यो जब त्यसको सन्तान त्यसको उत्तराधिकारी बने त उनले भने कि हाम्रो खर्च नै कठिनाइले पूरा हुन्छ त हामीले त्यसको आय गरीब तथा दरिद्रहरूलाई कसरी देऔं । यसकारण अल्लाहले त्यस बगैंचालाई नै ध्वस्त गरिदियो । भनिन्छ कि यो घटना आदरणीय इसा अलैहिस्सलामलाई आकाशमा उचालिनुका केही समय पश्चात नै भयो । (फतहुल कदीर) यो सबै विवरण तफसीरवाली रिवायतहरूको हो ।

[४] صرم को अर्थ हो, फल र खेतीलाई स्याहार्नु, مُصْبِحِينَ अवस्थावाचक हो, अर्थात् बिहान हुनासाथ नै फल झराल्नेछौं र पैदावार स्याहार्नेछौं ।

فَطَافَ عَلَيْهَا طَآئِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَآئِمُونَ ⑲

(१९) त त्यसमाथि तिम्रो प्रभुतिरबाट एउटा बिपदा चारैतिरबाट घुम्यो तथा उनीहरू सुतिराखेका थिए ।[1]

فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ⑳

(२०) त त्यो (बगैंचा) यस्तो भइहाल्यो जस्तो काटिएको खेती ।[2]

فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ㉑

(२१) अब प्रातः हुनासाथ उनीहरूले एक-अर्कालाई आवाज दिए ।

أَنِ اغْدُوا عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَارِمِينَ ㉒

(२२) कि यदि तिमीले फल टिप्नुछ भने आफ्नो खेतीका लागि प्रातःकाल नै हिंडिहाल ।

فَانطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ ㉓

(२३) अनि यिनी सबै बिस्तारै कुरा गर्दै हिंडे ।[3]

أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ ㉔

(२४) कि आजका दिन कुनै निर्धन तिम्रा निकट नआओस् ।[4]

وَغَدَوْا عَلَىٰ حَرْدٍ قَادِرِينَ ㉕

(२५) तथा छिट्टै प्रातःकाल नै पुगे (ठानिरहेका थिए) कि हामीले नियन्त्रण प्राप्त गर्‍यौं ।[5]

[1]केही विद्वानहरू भन्छन् कि त्यसलाई राता-रात आगो लाग्यो, केही अन्य भन्दछन् कि जीब्रिल अलैहिस्सलामले आएर त्यसको सत्यानाश गरिदिनुभयो ।

[2]अर्थात् जस्तो खेति काट्नुको पश्चात सुख्दछ, त्यसैप्रकार सम्पूर्ण बगैंचाहरू नाश भए । केही ज्ञाताहरूले अनुवाद गरेका छन्, "कालो राती जस्तै भयो अर्थात् जलेर ।

[3]अर्थात् बगैंचातिर जानका लागि एक त बिहानै निस्के, अर्को बिस्तारै कुरा गर्दै ताकि कसैलाई उनीहरू जानुको ज्ञान नहोस् ।

[4]अर्थात् उनी एक अर्कासित भन्दैरहे कि आज कोही बगैंचामा आएर हामीसित केही नमाँगोस् जस्तै हाम्रा पिताका समय आउने गर्दथे तथा आफ्नो भाग लिएर जान्थे ।

[5] حَرْدٌ (हर्दिन्) को एक अर्थ त शक्ति तथा बल गरिएको छ जसलाई अनुवादकले 'लम्कँदै' सित व्यंजित गरेको छ । केहीले क्रोध तथा द्वेष गरेका छन्, अर्थात् निर्धनहरूमाथि क्रोध देखाउदै अथवा ईर्ष्या गर्दै । قَادِرِينَ अवस्थावाचक हो । अर्थात् आफ्ना मामिलाको उनीहरूले अनुमान लगाए अथवा आफ्ना विचारमा उनीहरूले आफ्ना बगैंचाहरूमाथि सामर्थ्य प्राप्त गरे । अथवा अभिप्राय यो हो कि उनीहरूले गरीबहरूमाथि नियन्त्रण प्राप्त गरे ।

(२६) अनि जब उनीहरूले बगैंचा देखे[1] त भन्नलागे कि निःसन्देह हामीले मार्ग बिर्सयौं ।[2]

فَلَمَّا رَاَوْهَا قَالُوْٓا اِنَّا لَضَآلُّوْنَ ﴿٢٦﴾

(२७) होइन-होइन बरु हामी महरुम (बञ्चित) गरियौं ।[3]

بَلْ نَحْنُ مَحْرُوْمُوْنَ ﴿٢٧﴾

(२८) ती सबैमा जो उत्तम थियो उसले भन्यो कि मैले तिमीहरूसित भन्दैनथे कि तिमी (अल्लाहको) तस्बीह किन गर्दैनौ ?[4]

قَالَ اَوْسَطُهُمْ اَلَمْ اَقُلْ لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُوْنَ ﴿٢٨﴾

(२९) (त) सबै भन्नलागे कि हाम्रो प्रभु पवित्र छ, निःसन्देह हामी नै अत्याचारी थियौं ।[5]

قَالُوْا سُبْحٰنَ رَبِّنَآ اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ﴿٢٩﴾

(३०) अनि उनीहरू एक अर्कातिर मुख गरेर गाली-गलौच गर्नथाले ।

فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَّتَلَاوَمُوْنَ ﴿٣٠﴾

(३१) भन्नलागे हाय अफसोच ! निःसन्देह हामी उद्दण्ड थियौं ।

قَالُوْا يٰوَيْلَنَآ اِنَّا كُنَّا طٰغِيْنَ ﴿٣١﴾

(३२) के विचित्र छ कि हाम्रो प्रभुले हामीलाई यसभन्दा उत्तम प्रतिफल दिदेओस्, निःसन्देह हामी अब[6] आफ्ना

عَسٰى رَبُّنَآ اَنْ يُّبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَآ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا رٰغِبُوْنَ ﴿٣٢﴾

[1]अर्थात् बगैंचाका स्थानलाई खरानीको थुप्रो अथवा त्यसलाई ध्वस्त देखे ।

[2]प्रथम त एक-अर्कालाई भने ।

[3]अनि जब सोच-विचार गरे त जानीहाले कि यो आपदाग्रस्त तथा ध्वस्त बगैंचा हाम्रै हो, जसलाई अल्लाहले हाम्रा कर्तुतका प्रतिफलस्वरुप यस्तो गरिदिएको छ तथा वास्तवमा यो हाम्रो दुर्भाग्य हो ।

[4]केही ज्ञाताहरूले यहाँ तस्बीहको अर्थ "इन्शा अल्लाह" भन्नु लिएका छन् ।

[5]अर्थात् अब उनीहरूलाई प्रतीत भयो कि हामीले आफ्ना पिताको तरीकाहरूका विपरीत काम गरेर गल्ती गरेका छौं, जसको दण्ड अल्लाहले हामीलाई दिएको छ । यसबाट यो पनि ज्ञात भयो कि पापको संकल्प तथा त्यसका लागि आरम्भिक कार्य पनि पापकै समान अपराध हो जसमा पकड हुनसक्छ, केवल त्यो इरादा क्षम्य छ जो मनोगतिको सीमासम्म रहन्छ ।

[6]भनिन्छ कि उनीहरूले आपसमा यो संकल्प गरे कि अब यदि अल्लाहले हामीलाई धन दियो भने आफ्ना पिताका समान गरीब तथा दरिद्रहरूलाई पनि भाव दिनेछौं । यसकारण पश्चाताप तथा क्षमा याचनाका साथ आफ्ना प्रभुसित आशाहरू पनि सम्बन्धित गरे ।

प्रभुसित नै कामना (आशा) राख्दछौं ।

(३३) यसैप्रकार प्रकोप आउँछ[1] तथा परलोकको प्रकोप बहुत ठूलो छ । काश ! उनलाई बुद्धि हुन्थ्यो ।[2]

كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

(३४) निःसन्देह सदाचारीहरूका लागि उनका प्रभुका पास उपहारहरू भएका स्वर्ग छन् ।

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾

(३५) के हामीले मुसलमानहरूलाई पापीहरूका समान गरिदिनेछौं ?[3]

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾

(३६) तिमीलाई के भयो, कस्तो निर्णय गरिराखेका छौ ?

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

(३७) के तिम्रो पासमा कुनै किताब छ[4] जसमा तिमी पढ्दछौ ?

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

(३८) कि त्यसमा तिम्रा मनोमानी कुराहरू छन् ?

إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾

(३९) अथवा हामीसित तिमीले केही यस्ता सौगन्धहरू लिएका छौ जो केयामत (प्रलयका दिन) सम्म रहोस् कि तिम्रा लागि त्यो सबै हो, जो तिमी

أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۙ إِنَّ لَكُمْ



[1]अर्थात् अल्लाहका आदेशको विरोध तथा अल्लाहद्वारा दिइएको मालमा कन्जुसी गर्नेहरूको प्रतिफल हामी संसारमा यसैप्रकार दिन्छौं । (यदि हामी चाहन्छौं)

[2]किन्तु खेदको विषय छ कि उनी यस तथ्यलाई बुझ्दैनन्, यसकारण यसको वास्ता गर्दैनन् ।

[3]मक्काका मुश्रिकले भन्दथे कि यदि प्रलय भयो भने त्यहाँ पनि हामी मुसलमानहरूभन्दा राम्रा नै हुनेछौं, जस्तो संसारमा मुसलमानहरूभन्दा अधिक सुखी छौं । अल्लाहले उनका उत्तरमा भने कि यो कसरी सम्भव छ कि हामी मुसलमानहरूलाई अर्थात् आफ्ना आज्ञाकारीहरूलाई अपराधीहरू अर्थात् अवज्ञाकारीहरूको समान गरिदेऔं । अभिप्राय हो कि यो कहिल्यै हुन सक्दैन कि अल्लाहले न्याय एवं औचित्यका विपरीत दुबैलाई समान गरिदेओस् ।

[4]जसमा यो कुरा लेखिएको होस् जसको तिमीले दावा गरिराखेका छौ कि त्यहाँ पनि तिम्रा लागि त्यो कुरो हुनेछ जसलाई तिमी चाहन्छौ ?

لَمَا تَحْكُمُونَ ٣٩

आफूतिरबाट निर्धारित गर्दछौं ?[१]

سَلْهُمْ أَيُّهُم بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ٤٠

(४०) उनीहरूसित सोध कि उनीहरूमध्ये को यस कुराको उत्तरदायी (एवं दावेदार) छ ।[२]

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِن كَانُوا صَادِقِينَ ٤١

(४१) के उनका केही साभ्रेदार छन् ? त आ-आफ्ना साभ्रेदारहरूलाई लिएर आऊन् यदि यिनीहरू साँचो छन् ।[३]

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ٤٢

(४२) जुन दिन पिंडुला खोल्दिइनेछ तथा सज्दा गर्नका लागि बोलाइनेछन् त (सज्दा) गर्नसक्ने छैनन् ।[४]

خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ

(४३) उनका आँखा तल भ्रुकेका हुन्छन् तथा उनीमाथि अपमान (तथा अनादर) आक्षादित भइराखेको

---

[१]अथवा हामीले तिमीलाई दृढ वचन दिएका छौं, जो क़ेयामतमा शेष रहनेवाला छ कि तिम्रा लागि केही कुरा हुनेछ जसका तिमीले आफ्ना सम्बन्धमा निर्णय गर्नेछौ ।

[२]कि त्यसले क़ेयामतका दिन उनका लागि त्यही निर्णय गर्नेछ जो अल्लाहले मुसलमानहरूका लागि गर्नेछ ।

[३]अथवा जसलाई उनीहरूले अल्लाहको साक्षी बनाएका छन्, तिनीहरूले उनको सहायता गरेर उनलाई राम्रो स्थान दिलाउनेछ ? यदि उनका साभ्रेदार यस्ता छन् भने उनीहरूलाई अगाडि ल्याऊन ताकि उनको सच्चाई स्पष्ट होस् ।

[४]केही धार्मिक विदहरूले पिंडौला खोल्नुको अर्थ क़ेयामतका कठिनाईहरू तथा भयानकता लिएका छन्, किन्तु एक सहीह हदीसमा यसको व्याख्या यसप्रकार वर्णित भएको छ कि क़ेयामतका दिन अल्लाहले आफ्नो पिंडौला खोल्नेछ (जस्तो उसको महिमाका योग्य छ) त प्रत्येक मोमिन पुरुष तथा स्त्री उसका अगाडि सजदामा नतमस्तक हुनेछन् । उनीहरूले सजदा गर्न चाहनेछन् तर उनको ढाडको हड्डी तख्ताका समान बन्नेछ जसका कारण उनको भ्रुक्नु असंम्भव हुनेछ । (सहीह बुख़ारी, तफ़सीर सुरः नून वल क़लम) अल्लाहले यो पिंडौला कसरी खोल्नेछ तथा यो कसरी हुनेछ ? यो हामी न जान्न सक्छौं न वर्णन गर्न सक्दछौं । यसकारण जुनप्रकार कुनै उपमा बिना हामीले उसका कान, आँखा तथा हात आदिमा विश्वास राख्दछौं, यस्तै पिंडलीको कुरा पनि क़ुरआन तथा हदीसमा छ । जुनप्रकार उपमा बिना विश्वास राख्नु आवश्यक छ । यही सलफ़ एवं मोहद्देसीन (हदीसका विशेषज्ञहरू) को मत छ ।

وَهُمْ سٰلِمُوْنَ ﴿٤٣﴾

हुनेछ[1] हाँलाकि यिनी सजदाका लागि (त्यस समय पनि) बोलाइन्थे जब दुरुस्त-चुस्त थिए ।[2]

فَذَرْنِيْ وَمَنْ يُّكَذِّبُ بِهٰذَا الْحَدِيْثِ ۭ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٤﴾

(४४) त मलाई तथा यस कुरालाई झुठ्लाउनेवालालाई छोड्दिनुस्[3] हामीले उनीहरूलाई यसप्रकार विस्तारै-विस्तारै तान्नेछौं कि उनीहरूलाई ज्ञात पनि हुनेछैन ।[4]

وَاُمْلِيْ لَهُمْ ۭ اِنَّ كَيْدِيْ مَتِيْنٌ ﴿٤٥﴾

(४५) तथा मैले उनीहरूलाई ढील (छुट), दिरहेको छु । निःसन्देह मेरो योजना बडो दृढ छ।[5]

اَمْ تَسْـَٔــلُهُمْ اَجْرًا فَهُمْ مِّنْ مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُوْنَ ﴿٤٦﴾

(४६) के तिमी उनीबाट कुनै पारिश्रमिक चाहन्छौ, जसका भारले यिनी थिचिदै जान्छन् ।[6]

اَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُوْنَ ﴿٤٧﴾

(४७) अथवा के उनका पास परोक्षका ज्ञान छ जसलाई उनीहरू लेख्दछन् ।[7]



[1]अर्थात् संसारका विपरीत उनको आँखा झुकेका हुनेछ । संसारमा अभिमान तथा घमण्डले उनका गर्दनहरू अकडेका (साह्रो) हुन्थे ।

[2]अर्थात् स्वस्थ तथा शक्तिवान थिए । अल्लाहको उपासनामा कुनै कुरो उनका लागि बाध्य थिएन, किन्तु संसारमा अल्लाहको उपासनाबाट टाढा रहे ।

[3]अर्थात् म नै उनीसित निपट्नेछु । तिमी त्यसको चिन्ता नगर ।

[4]यो त्यसै ढील (मोहलत) दिनुको वर्णन हो जसलाई कुरआनमा अनेक स्थानहरूमा वर्णित गरिएको छ तथा हदीसमा पनि स्पष्ट गरिएको छ कि अवज्ञाका बावजूद धन तथा साधनको प्राचुर्य अल्लाहको दया होइन, त्यसबाटै अवसर दिनुका नियमको परिणाम हो । अनि जब त्यो पकड्न चाहन्छ त कोही बचाउनेवाला हुँदैन ।

[5]यो विगत विषयमा नै बल हो । كَيْدٌ (कैदुन्) गुप्त उपाय तथा षडयन्त्रलाई भन्दछन् । राम्रो उद्देश्यका लागि छ भने नराम्रो हुँदैन ।

[6]यो सम्बोधन नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई छ । किन्तु झपार उनलाई गरिदैछ जो तपाईंमाथि ईमान स्वीकार गरिराखेका थिएनन् ।

[7]अर्थात् के परोक्ष (अदृश्य) को ज्ञान उनको पासमा छ । लौहे महफूज (सुरक्षित पुस्तिका) उनका अधिकारमा छ कि त्यसमा जुन कुरा चाहन्छन् लेख्दछन्, यसकारण यिनी तिम्रो आज्ञापालन तथा तिमीमाथि ईमान स्वीकार्नुको आवश्यकता बुझ्दैनन् । यसको उत्तर यो हो कि होइन, यस्तो छैन ।

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُن كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

(४८) त तसर्थ तिमी आफ्ना प्रभुका आदेशको धैर्यले (प्रतीक्षा गर)[1] तथा माछावालाको जस्तो नहुनजाउ, जबकि उसले दु:खको अवस्थामा पुकाऱ्यो ।[2]

لَّوْلَا أَن تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

(४९) यदि उसलाई त्यसका प्रभुको कृपाले नपाएको भए त नि:सन्देह त्यो नराम्रो अवस्थामा बाँझो धर्तीमा फ्याँकिने थियो ।[4]

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

(५०) त त्यसलाई त्यसका प्रभुले फेरि निर्वाचित गऱ्यो[5] तथा उसलाई सदाचारीहरूमध्ये गरिदियो ।[6]

وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ

(५१) तथा निकट छ कि (यी) काफ़िर आफ्ना

---

[1] فَاصْبِرْ मा अक्षर 'फ़ा' यो भन्नको लागि छ कि हे नबी जब वास्तवमा यस्तो छैन त रिसालत (सन्देश पुऱ्याउने) का कर्तव्य पूरा गर्दैरह तथा यी झुठ्लाउनेहरूका सन्दर्भमा अल्लाहका निर्णयको प्रतीक्षा गर ।

[2] जसले आफ्नो जातिका झुठ्लाउने आचरणलाई हेर्दै उत्ताउलोपनसित काम लिए तथा प्रभुका निर्णय बिना नै स्वयं आफ्नो जातिलाई छाडि निस्केर गए ।

[3] जसका परिणामस्वरुप उनलाई माछाको पेटमा जबकि उनी भोक तथा चिन्ताले ग्रस्त थिए आफ्ना प्रभुलाई सहायताका लागि पुकार्नु पऱ्यो । जस्तो कि विवरण पहिला गुज्रिसकेको छ ।

[4] अर्थात् यदि अल्लाह तआलाले उनीहरूलाई क्षमा-याचना तथा विनयको सन्मति नदिएको भए तथा उनको प्रार्थना स्वीकार नगरेको भए त उनलाई सागर तटका साटो जहाँ उनलाई छायाँ एवं आहारको लागि लतादार वृक्ष उमरियो, कुनै बाँझो भूमिमा फ्याँकिदिइन्थ्यो तथा अल्लाहका समीप उनको हैसीयत पनि निन्दित रहन्थ्यो, जबकि प्रार्थनाको स्वीकृतिका पश्चात उनी प्रशंसनीय भए ।

[5] यसको अभिप्राय यो भयो कि उनलाई शक्तिशाली तथा स्वस्थ गर्नुका पश्चात पुन: रिसालतबाट सम्मानित गरेर उनलाई आफ्नो जातितिर पठाइयो, जस्तो कि सूर: सफ़्फ़ात १४६ बाट पनि स्पष्ट छ ।

[6] यसकारण रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो कि "कसैले यो नभनोस् कि म यूनुस पुत्र मत्ताभन्दा उत्तम छु" (सहीह मुस्लिम, किताबुल फ़ज़ाएल बाबुन फ़ी जिक्रे यूनुस .....) तथा विशेष हेर्नुस् सूर:बकर:को आयत नं. २५३ को व्याख्या ।

بِاَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ
وَيَقُوْلُوْنَ اِنَّهٗ لَمَجْنُوْنٌ ۝٥١

(तीब्र) दृष्टिले तपाईंलाई चिप्ल्याइदेऊन्[1] जतिखेर कुर्आन सुन्छन्, तथा भनिदिन्छन् कि यो त निश्चित रुपमा दीवाना हो ।[2]

وَمَا هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ ۝٥٢

(५२) तथा वास्तवमा यो (कुर्आन) त अखिल जगतवालाहरूका लागि पूर्ण शिक्षा नै हो ।[3]

سُوْرَةُ الْحَآقَّةِ

## सूरतुल हाक़्क़:-६९

सूरःहाक़्क़ मक्कामा अवतरित भएको यसमा ५२ आयतहरू तथा दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

اَلْحَآقَّةُ ۝١

(१) सिद्ध हुनेवाली ।[4]

[1]अर्थात् यदि तिमीलाई अल्लाहको सहायता तथा सुरक्षा प्राप्त नभएको भए यी काफ़िरहरूको ईर्ष्यापूर्ण आँखाले तिमी नराम्रो दृष्टिको शिकार हुनजान्थ्यौ, अर्थात् तिमीहरूलाई उनको आँखा लाग्थ्यो । इमान इब्ने कसीरले यसको यही भावार्थ वर्णन गर्नुभएको छ । विशेष लेख्नुहुन्छ कि यो यस कुराको प्रमाण हो कि आँखा लाग्नु तथा अल्लाहको आज्ञाले त्यसको अरूहरूमाथि प्रभावकारी हुनु सत्य हो । जस्तो कि अनेक हदीसहरूबाट पनि सिद्ध छ तथा हदीसहरूमा त्यसबाट बच्नका लागि प्रार्थनाहरूको वर्णन पनि छ । तथा यो पनि भनिएको छ कि तिमीलाई कुनै कुरा राम्रो लाग्छ भने ماشاء الله (माशाअल्लाह) अथवा بارك الله (बारकल्लाह) भन्नेगर ताकि त्यसलाई नज़र नलागोस् । यस्तै कसैलाई आँखा लाग्दछ भने भन्नुभो कि त्यसलाई स्नान गराएर त्यसको जल उसमाथि हालियोस् जसलाई उसको आँखा लागेको छ । (विस्तारका लागि हेर्नुस् तफ़सीर इब्ने कसीर तथा हदीसका पुस्तकहरू) केही ज्ञाताहरूले यसको भावार्थ यो गरेका छन् कि यिनी तिमीलाई धनको प्रचार गर्नबाट मोडिदिन्थे ।

[2]अर्थात् ईर्ष्याका रुपमा पनि तथा यस आशयले पनि कि मानिस यस कुर्आनबाट प्रभावित नहोऊन बरु त्यसबाट टाढा नै रहून् । अर्थात् आँखाले पनि यी काफ़िर नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई क्षति पुऱ्याउनुका प्रयास गर्दथे तथा जिब्रोले पनि उहाँलाई दुःख पुऱ्याउँथे तथा उहाँका हृदयलाई आहत गर्दथे ।

[3]जब तथ्य यो छ कि यो कुर्आन जिन्न तथा मानिसहरूका मार्गदर्शन तथा निर्देशका लागि आए त यसलाई ल्याउने तथा वर्णन गर्नेवाला उन्मुक्त (दीवाना) कसरी हुनसक्छ ?

[4]यो प्रलयका नामहरूमध्ये एउटा नाम हो । यसमा अल्लाहको आदेश सिद्ध हुनेछ अथवा यो

(२) के हो व्याप्त (सिद्ध) हुनेवाली ।[१]

مَا الْحَاقَّةُ ۚ ﴿٢﴾

(३) तथा तिमीलाई के थाहा छ कि त्यो सिद्ध हुनेवाली के हो ?[२]

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾

(४) त्यस चर्को स्वर तथा कोलाहल दिनेवालीलाई समूद तथा आदहरूले झुठ्याइदिएका थिए ।[३]

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾

(५) (जसका परिणाम स्वरुप) समूद त अत्यन्त तीब्र (एवं भयानक उच्च) ध्वनिबाट नष्ट गरिदिइए ।[४]

فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾

(६) तथा आद तीब्र गतिको विनाशकारी आँधीबेरीबाट नष्ट गरिदिइए ।[५]

وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾

स्वयं पनि हुनेवाला छ, यसकारण यसलाई अलहाक्क:बाट व्यञ्जित गरियो ।

[१]यो शाब्दिक रुपले प्रश्न हो किन्तु यसको आशय प्रलयको महत्व तथा गम्भीरताको वर्णन गर्नु हो ।

[२]अर्थात कुन माध्यमबाट यसलाई पूर्ण वास्तविकताको ज्ञान होस् ? अभिप्राय यसका ज्ञानको इन्कार हो । मानौं तिमीलाई यसको ज्ञान छैन, किनकि तिमीले त्यसलाई अहिले देखेका छौ न त्यसको भयानकताको दर्शन गरेका छौ । मानौ त्यो सृष्टिका ज्ञानको परिधिबाट बाहिर छ । (फ़तहुल क़दीर) केही ज्ञाताहरू भन्छन् कि कुर्आन जसका सन्दर्भमा भूतको रुप مَا أَدْرَاكَ प्रयोग गरिएको छ, त्यसलाई वर्णन गरिदिएको छ तथा जसलाई भविष्यको रुप وَمَا يُدْرِيكَ का द्वारा वर्णन गरिएको छ, त्यसको ज्ञान मानिसहरूलाई दिइएको छैन । (फ़तहुल क़दीर तथा ऐसरुत्तफ़ासीर)

[३]यसमा केयामतलाई चर्को स्वर दिनेवाली भनिएको छ किनकि त्यसले आफ्नो भयानकताको मानिसहरूलाई जागृत गरिदिनेछ ।

[४] طَاغِيَةٌ यस्तो ध्वनि जसको सीमा उल्लंघन गर्छ । अर्थात् अति भयावह तथा उच्च ध्वनिले समूदका समुदायलाई विनष्ट गरियो, जस्तो कि पहिला अनेक स्थानहरूमा गुज्रयो ।

[५] صَرْصَر (सरसर) ठूलो बतास (ठूलो गतिको हावा), عَاتِيَةٌ (आतियह:) उद्दण्ड, कसैको वशमा नआउनेवाली । अर्थात् अति तीब्र तथा प्रचण्ड, आँधीकाद्वारा ईशदूत हूद अलैहिस्सलामको जाति आदलाई नष्ट गरियो ।

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَّثَمٰنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعٰى كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾

(७) जसलाई उनीमाथि निरन्तर सात रात तथा आठ दिनसम्म (अल्लाहले) लगाइराख्यो[१] त तिमी देख्दथ्यौ कि यिनीहरू धर्तीमा यसप्रकार पछारिएका छन् जस्तो खजूरका खोक्रो तना (रुखहरू) हुन् ।[२]

فَهَلْ تَرٰى لَهُمْ مِّنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

(८) त के उनीहरूमध्ये कोही पनि तिमीलाई शेष देखिदैछ ?

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكٰتُ بِالْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾

(९) फिर्औन तथा त्यसभन्दा पूर्वका मानिस एवं जसका वस्तीहरू पल्टाइए[३], उनीहरूले पनि त्रुटिहरू (पाप) गरे ।

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَّابِيَةً ﴿١٠﴾

(१०) तथा आफ्ना प्रभुका सन्देष्टाको अवज्ञा गरे, (अन्ततः) अल्लाहले उनीहरूलाई (पनि) पकडमा लिइहाल्यो ।[४]

إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنٰكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾

(११) जब पानीमा बाढी आयो त[५] त्यस समय हामीले तिमीलाई डुङ्गमा चढाइहाल्यौं ।[६]

---

[१] حُسُمٌ (हसम) को अर्थ काट्नु तथा अलग अलग गरिदिनु हो तथा केही ज्ञाताहरूले حُسُومًا को अर्थ निरन्तर गरेका छन् ।

[२]यसबाट उनका शारीरिक आकारको लम्बाइतिर पनि संकेत छ خَاوِيَةٌ (खावेयह) खोक्रो, निर्जीव शरीरलाई खोक्रो बोटसित उपमा दिएको छ ।

[३]यसबाट लूतको जाति अभिप्राय छ ।

[४] رَابِيَةً या رَبَا يَرْبُو बाट छ, जसको अर्थ अधिक हो, अर्थात् उनको यस्तो पकड गर्‍यो जो अन्य समुदायहरूको पकडभन्दा अधिक अर्थात् सबभन्दा कडा थियो । मानौं أَخْذَةً رَابِيَةً को भावार्थ भयो अति कडा पकड ।

[५]अर्थात् पानीले ऊचाईमा सीमा उल्लंघन गर्‍यो अर्थात् पानी निकै माथि पुग्यो ।

[६] كُمْ सित सम्बोधित नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका मानिस हुन् । मतलब यो हो कि तिमी जुन पूर्वजका पुस्ताबाट हौ हामीले उनलाई डुङ्गामा सवार गराई उचाईमा पुगेको पानीबाट बचाएरका थियौं । الجَارِيَةُ सित मुराद नूह अलैहिस्सलामको नाव (डुङ्गा) हो ।

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا
أُذُنٌ وَاعِيَةٌ ﴿١٢﴾

(१२) ताकि त्यसलाई तिम्रा लागि शिक्षाप्रद (तथा यादगार) बनाइदिऊ[1] तथा (ताकि) याद राख्नेहरू कान त्यसलाई याद राखून् ।[2]

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

(१३) त जब नरसिंघामा एउटा फूँक फुकिनेछ ।[3]

وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ
فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

(१४) तथा धर्ती एवं पर्वत उचालिनेछन्[4] तथा एकै पटकमा कण-कण बनाइनेछन् ।

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

(१५) त्यसदिन घटित हुने घटना (प्रलय) हुनेछ ।

وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ
يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

(१६) तथा आकाश फाटिनेछ त त्यसदिन अत्यन्त क्षीण हुन जानेछ ।[5]

وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا ۚ وَيَحْمِلُ
عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ

(१७) र त्यसका किनारहरूमा फरिश्ताहरू हुनेछन्[6] तथा तिम्रा प्रभुको अर्श (आसन) त्यस दिन आठ

[1]अर्थात् यो कार्य कि काफिरहरूलाई जलमग्न पारिदियौं तथा मोमिनहरूलाई डुङ्गामा चढाएर बचायौं, तिम्रा लागि त्यसलाई शिक्षा तथा सदुपदेश बनाइदियौं ताकि त्यसबाट शिक्षा ग्रहण गर तथा अल्लाहको अवज्ञाबाट बच ।

[2]अर्थात् सुन्नेहरू त्यसलाई सुनेर याद राखून् तथा तिनी पनि त्यसबाट शिक्षा प्राप्त गरुन् ।

[3]झुठ्लाउनेहरूको परिणाम वर्णन गर्नुका पश्चात अब भनिंदैछ कि यो الحاقة (हुने कुरो) कसरी हुनेछ इस्राफ़ीलको एउटै फूँकले त्यो व्याप्त हुनेछ ।

[4]अर्थात् आफ्ना स्थानहरूबाट उचालिनेछन् तथा अल्लाहका सामर्थ्यले आफ्ना स्थानहरूबाट उखेलिनेछ ।

[5]अर्थात् त्यसमा बल तथा दृढता कसरी रहनेछैन जुन कुरो फाटेर खण्ड-खण्ड हुनजान्छ त्यसमा दृढता कसरी रहनसक्छ ।

[6]अर्थात् आकाश त खण्ड-खण्ड हुनेछन् अनि आकाशीय सृष्टि फरिश्ताहरू कहाँ रहनेछन् ? भन्यो, उनी आकाशहरूका किनारामा हुनेछन् । यसको एउटा अभिप्राय यो हुनसक्छ कि फरिश्ताहरू आकाश फुट्नुका पूर्व अल्लाहका आदेशले धर्तीमा आउनेछन् त मानौं उनी धर्तीका किनारमा हुनेछन्, अथवा यो अभिप्राय हुनसक्छ कि आकाश टूट-फूट भएर अनेक खण्डहरूमा हुनेछ त ती खण्डहरूमा जो धर्तीका किनारमा तथा आफ्नो ठाउँमा स्थित हुनेछन् तिनीमाथि हुनेछन् (फ़तहुल क़दीर)

| | |
|---|---|
| फरिश्ता आफूमाथि उचालेका हुनेछन् ।[1] | يَوْمَئِذٍ ثَمَٰنِيَةٌ ⑰ |
| (१८) त्यसदिन तिमी सबै अगाडि प्रस्तुत गरिनेछौ,[2] तिम्रो कुनै रहस्य लुकेको हुनेछैन । | يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ⑱ |
| (१९) त जसको कर्मपत्र त्यसका दाहिना हातमा दिइनेछ[3] त त्यसले भन्नथाल्नेछ कि ल मेरो कर्मपत्र पढ ।[4] | فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ فَيَقُولُ هَآؤُمُ ٱقْرَءُوا۟ كِتَٰبِيَهْ ⑲ |
| (२०) मलाई त पूर्ण विश्वास थियो कि म आफ्नो हिसाब पाउनेवाला छु ।[5] | إِنِّى ظَنَنتُ أَنِّى مُلَٰقٍ حِسَابِيَهْ ⑳ |
| (२१) त त्यो एउटा सुखद जीवनमा हुनेछ । | فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ㉑ |
| (२२) उच्च एवं (भव्य) स्वर्गमा ।[6] | فِى جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ㉒ |

[1]अर्थात् यी विशेष फरिश्ताहरूले अल्लाहका अर्श (आसन) लाई आफ्ना टाउकोमा उचालेका हुनेछन् । यो पनि सम्भव छ कि यस अर्शसित अभिप्राय त्यो अर्श छ जो निर्णयका लागि धर्तीमा राखिनेछ जसमाथि अल्लाहको अवतरण हुनेछ । (इब्ने कसीर)

[2]यो पेशी यसकारण हुनेछैन कि अल्लाह जसलाई जान्दैन तिनलाई जानीहालोस्, त्यो त सबैलाई जान्दछ । यो पेशी स्वयं मानिसहरूमाथि तर्क स्थापित गर्नका लागि हुनेछ अन्यथा अल्लाहबाट कुनै कुरा लुकेको छैन ।

[3]जो त्यसका सौभाग्य, मुक्ति तथा सफलताको प्रमाण हुनेछ ।

[4]अर्थात् त्यसले प्रसन्न भएर प्रत्येकसित भन्नेछ कि लिनुस् मेरो कर्मपत्र पढ, मेरो कर्मपत्र त मलाई प्राप्त भइसकेको छ । यसकारण कि त्यसलाई थाहा हुनेछ कि त्यसमा उसको पुण्य नै पुण्य हुनेछ । केही दोष छन् भने अल्लाहले तिनलाई क्षमा गरिदिनेछ अथवा ती दोषहरूलाई पनि पुण्यमा बदलिदिएको हुनेछ । जस्तो कि अल्लाह तआला ईमानवालाहरूसँग दया तथा कृपाका यी विभिन्न रुप अपनाउनेछ ।

[5]अर्थात् परलोकका हिसाब-किताबमाथि मलाई पूर्ण विश्वास थियो ।

[6]स्वर्गमा विभिन्न श्रेणीहरू हुनेछन् । प्रत्येक श्रेणीका बीच ठूलो दूरी हुनेछ । जस्तो मोजाहिदीनका बारेमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो, "स्वर्गमा सय श्रेणीहरू छन् जो अल्लाहका मोजाहिदीनका लागि तयार गरिएका छन् । दुई श्रेणीहरूका बीच आकाश तथा धर्ती जतिको दूरी हुनेछ ।" (सहीह मुस्लिम किताबुल इमारः, सहीह बुख़ारी किताबुल जिहाद)

قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾
(२३) जसमा फल झुलिएर झुकेका हुनेछन् ।[1]

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيٓـًٔا بِمَآ أَسْلَفْتُمْ فِى ٱلْأَيَّامِ ٱلْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾
(२४) (उनीसित भनिनेछ) कि आनन्दसँग खाउ, पिउ आफ्ना ती कर्महरूका प्रतिफल स्वरुप जो तिमीले पूर्व कालमा गर्‍यौ ।[2]

وَأَمَّا مَنْ أُوتِىَ كِتَٰبَهُۥ بِشِمَالِهِۦ فَيَقُولُ يَٰلَيْتَنِى لَمْ أُوتَ كِتَٰبِيَهْ ﴿٢٥﴾
(२५) परन्तु जसलाई त्यसको कर्मपत्र बायाँ हातमा दिइनेछ, त्यसले त भन्नेछ कि हाय मलाई मेरो कर्मपत्र नदिएको भए ।[3]

وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾
(२६) तथा मलाई थाहा नभएको भए कि हिसाब के हो (उत्तम हुन्थ्यो) ।[4]

يَٰلَيْتَهَا كَانَتِ ٱلْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾
(२७) काश ! मृत्युले (मेरो) काम नै समाप्त गरिदिएको भए ।[5]

مَآ أَغْنَىٰ عَنِّى مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾
(२८) मेरो धनले पनि मलाई कुनै लाभ दिएन ।

هَلَكَ عَنِّى سُلْطَٰنِيَهْ ﴿٢٩﴾
(२९) मेरो अधिपत्य पनि मबाट जाँदैरह्यो ।[6]

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾
(३०) (आदेश हुनेछ) त्यसलाई समात अनि त्यसलाई तौक् (बाध्नु) पहिराइदेउ ।

---

[1] अर्थात् अति समीप हुनेछन् अर्थात् कोही पल्टेको अवस्थामा टिप्न सक्नेछ । قُطُوف बहुवचन हो قِطْف को, चुनिएका अथवा तोडिएका अभिप्राय फल हो ما يُقطَف مِن الثِّمار

[2] अर्थात् संसारमा पुण्यको कर्म गरे । यो स्वर्ग उनको प्रतिकार हो ।

[3] किनकि कर्मपत्र बायाँ हातमा पाउनु दूर्भाग्यको लक्षण हुनेछ ।

[4] अर्थात् मलाई नभनेकै राम्रो हुन्थ्यो किनकि पूरा हिसाब त्यसका प्रतिकूल हुनेछ ।

[5] अर्थात् मृत्यु नै निर्णायक हुन्थ्यो तथा पुन: जीवित गरिन्थ्यों ताकि यो नराम्रो दिन देख्नु पर्दैनथ्यो ।

[6] अर्थात् जस्तो मेरो माल काम आएन, मान-मर्यादा तथा आधिपत्य एवं राज्य पनि मेरो काम आएन । आज म एक्लो नै यहाँ दण्ड भोग्नुमा विवश छु ।

| | |
|---|---|
| (३१) अनि त्यसलाई नरकमा हालिदेउ ।[१] | ثُمَّ الْجَحِيْمَ صَلُّوْهُ ﴿٣١﴾ |
| (३२) त्यस पश्चात त्यसलाई यस्तो जंजीरमा जसको नाप सत्तरी हातको छ, जकडिदेउ ।[२] | ثُمَّ فِيْ سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُوْنَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوْهُ ﴿٣٢﴾ |
| (३३) निःसन्देह यसले अल्लाह महानमाथि ईमान राख्दैनथ्यो ।[३] | إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ الْعَظِيْمِ ﴿٣٣﴾ |
| (३४) तथा निर्धनलाई खुवाउनमा प्रोत्साहित गर्दैनथ्यो ।[४] | وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ﴿٣٤﴾ |
| (३५) तसर्थ आज यहाँ उसको कोही मित्र छैन । | فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هٰهُنَا حَمِيْمٌ ﴿٣٥﴾ |
| (३६) तथा न पीपका अतिरिक्त उसको कुनै भोजन छ ।[५] | وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِيْنٍ ﴿٣٦﴾ |
| (३७) जसलाई पापीहरूका अतिरिक्त कसैले खाने छैन ।[६] | لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُوْنَ ﴿٣٧﴾ |
| (३८) त मलाई सौगन्ध छ ती वस्तुहरूको जसलाई तिमी देख्दछौ । | فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُوْنَ ﴿٣٨﴾ |

[१]यो अल्लाह तआलाले नरकका फरिश्ताहरूलाई आदेश दिनेछ ।

[२]यो ذراع जिराअ (हात) कसको हात हुनेछ, तथा कति हुनेछ ? यसको व्याख्या सम्भव छैन । तैपनि यसबाट यति ज्ञात भयो कि जंजीरको लम्बाई सत्तरी हात हुनेछ ।

[३]यो उपरोक्त यातनाको कारण अथवा अपराधीका अपराधको वर्णन हो ।

[४]अर्थात् इबादत तथा अनुपालनकाद्वारा अल्लाहको हक पूरा गर्दैनथ्यो न दायित्व जो भक्तहरूको भक्तहरूमाथि छ । मानौ ईमान भएकाहरूमा यो कुरा हुन्छ कि तिनी अल्लाहका हक़ तथा भक्तहरूका हक़ दुबैलाई पूरा गर्दछन् ।

[५]केही धर्मविद भन्दछन् कि यो नरक़मा कुनै वृक्ष छ । केही अन्य भन्दछन् कि ज़क्कूम मलाई नै यहाँ 'गिसलीन' भनिएको छ । तथा केही ज्ञाताहरू भन्दछन् कि यो नरकवासीहरूको पीप अथवा उनका शरीरबाट हामीलाई त्यसबाट शरणमा राखोस् ।

[६] خاطئون सित अभिप्राय नरकवासी छ, जो कुफ्र तथा शीर्कका कारण नरक़मा प्रवेश गर्नेछन् किनकि यही यस्तो पाप हो जो नरक़मा सधै रहनुको कारण हो ।

وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

(३९) तथा ती वस्तुहरूको जसलाई तिमी देख्दैनौ ।[1]

إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

(४०) कि निःसन्देह यो (कुर्‌आन) प्रतिष्ठित सन्देष्टाको कथन हो ।[2]

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

(४१) यो कुनै कविको कथन होइन,[3] (अफसोच) तिमीले निकै कम विश्वास राख्दछौ ।

وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

(४२) तथा न कुनै ज्योतिषिको कथन हो[4] (अफसोच) तिमीले निकै कम शिक्षा ग्रहण गरिराखेका छौ ।[5]

تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

(४३) (यो त) अखिल जगतका प्रभुबाट अवतरित गरिएको हो ।[6]

[1]अर्थात् अल्लाहद्वारा पैदा गरिएका वस्तुहरू जो अल्लाहका अस्तित्व तथा सामर्थ्य एवं शक्तिको प्रतीक हो, जसलाई तिमीले देख्दछौ अथवा देख्दैनौ । ती सबैको सौगन्ध छ अगाडि सौगन्धको उत्तर छ ।

[2]प्रतिष्ठित रसूलसित तात्पर्य मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम हुनुहुन्छ तथा कथनसित अभिप्राय पढ्नु हो, अर्थात् सम्मानित रसूलबाट पढ्नु । अथवा कथनसित ताथ्पर्य यस्तो कथन हो जो यो प्रतिष्ठित रसूल अल्लाहको तर्फबाट तिमीलाई पुऱ्याउँदछ, किनकि कुर्‌आन रसूल अथवा जिब्रीलको कथन होइन । अपितु अल्लाहको कथन हो जो उसले फरिश्ताद्वारा पैगम्बरमाथि उतारेको छ, अनि पैगम्बरले त्यसलाई मानिसहरूसम्म पुऱ्याउँछ ।

[3]जस्तो कि तिमी बुझ्दछौ तथा भन्दछौ किनकि यो न कविताका प्रकारहरूमा छ न त त्यसका समान छ । अनि यो कुनै कविको कथन कसरी हुनसक्छ ?

[4]जस्तो कि कहिलेकाहीं तिमीले यो दावा पनि गर्दछौ जबकि कहानत (ज्योतिष) पनि एउटा अन्य वस्तु हो ।

[5]'कमी' दुबै ठाउँमा नहुनुका अर्थमा छ । अर्थात् तिमी कुर्‌आनमा न ईमान स्वीकार गर्दछौ न त्यसबाट शिक्षा ग्रहण गर्दछौ ।

[6]अर्थात् रसूलका मुखबाट भनिएका यो कथन सर्वलोकका प्रभुबाट अवतरित गरिएको हो । तिमीले त्यसलाई कहिले कविता तथा कहिले ज्योतिषको कथन भनेर झुठ्लाउँछौ ?

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

(४४) तथा यदि यसले हामीमाथि कुनै कुरा रच्थ्यो ।[1]

لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾

(४५) त अवश्य हामीले त्यसको दाहिने हात समातिहाल्थ्यौं[2]

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

(४६) अनि त्यसका हृदयको नशा काटिदिन्थ्यौं ।[3]

فَمَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

(४७) त्यसपछि तिमीमध्ये कसैले पनि (मलाई) त्यसबाट रोक्नेवाला हुन्नथ्यो ।[4]

وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

(४८) निःसन्देह यो (कुरआन) सदाचारीहरूका लागि शिक्षा छ ।[5]

---

[1]अर्थात् आफ्नो तर्फबाट गढेर हामीसित सम्बन्धित गर्दथ्यो, अथवा त्यसमा घटी-बढी गर्दथ्यो त तुरुन्त हामीले त्यसको पकड गर्दथ्यौं तथा त्यसलाई मोहलत दिन्नथ्यौं जस्तो कि आगामी आयतहरूमा भन्यो ।

[2]अथवा दायाँ हातबाट त्यसको पकड गर्दथ्यौं, किनकि दायाँ हातले पकड कडा हुन्छ तथा अल्लाहका त दुवै हात नै सिधा छन्, जस्तो कि हदीसमा छ ।

[3]ध्यान रहोस् कि यो यातना विशेषगरी आदरणीय नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको सन्दर्भमा आएको छ जसको उद्देश्य उहाँको सत्यता देखाउनु हो । यसमा यो नियम भनिएको छैन कि जसले पनि नबूअतको झुठा दावा गर्नेछ त नबूअतका झुठा दावेदारलाई हामीले तुरुन्त दण्ड दिनेछौं । अतः यसबाट कुनै झुठा नबीलाई सच्चा नबी भन्न सकिन्न कि त्यो संसारमा अल्लाहको यातनाबाट सुरक्षित रह्यो । घटनाहरू पनि साक्षी छन् कि अनेक मानिसहरूले नबूअतका झूठा दावा गरे तथा अल्लाहले उनलाई मोहलत दियो तथा उनी सांसारिक पकडबाट साधारणतः सुरक्षित नै रहे । यसकारण यदि यसलाई नियम मानिन्छ भने अनेक नबूअतका झुठा दावेदारहरूलाई 'सच्चा नबी' मान्नुपर्नेछ ।

[4]यसबाट विदित भयो कि महा ईशदूत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम अल्लाहका सत्य दूत हुनुहुन्थ्यो, जसलाई अल्लाहले दण्ड दिएन, बरु प्रमाण, चमत्कार एवं आफ्ना विशेष समर्थन तथा सहायताले उहाँलाई सम्मानित गर्‍यो ।

[5]किनकि यसबाट तिनैले लाभ प्राप्त गर्दछन्, अन्यथा पवित्र कुर्आन त सबैको शिक्षाका लागि आएको छ ।

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنكُم مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

(४९) तथा हामीलाई पूर्व ज्ञान छ कि तिमीहरू मध्य केही त्यसका झुठ्लाउनेवालाहरू छन् ।

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

(५०) निःसन्देह (यो झुठ्लाउनु) काफ़िरहरूका लागि पश्चाताप हो ।[1]

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

(५१) तथा निःसन्देह यो विश्वसनीय सत्य हो ।[2]

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

(५२) त तिमीले आफ्ना महिमावान प्रभुको पवित्रताको वर्णन गर ।[3]

## سُورَةُ الْمَعَارِجِ

## सूरतुल मआरिज-७०

सूरः मआरिज़ मक्कामा अवतरित भएको यसमा चौवालिस आयतहरू तथा दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾

(१) एउटा माँग गर्नेवालाले[4] त्यस प्रकोपको



[1]अर्थात् क़ेयामतका दिन यसमा पछुतो गर्नेछन् कि काश हामीले क़ुर्आनलाई नझुठ्लाएको भए । अथवा यो क़ुर्आन स्वयं उनका पश्चातापको कारण हुनेछ जब उनी ईमानवालाहरूलाई क़ुर्आनको पुण्य प्राप्त भएको देख्नेछन् ।

[2]अर्थात् क़ुर्आनको अल्लाहको तर्फबाट हुनु निश्चित छ, यसमा बिल्कुल कुनै सन्देहको स्थान छैन अथवा क़ेयामतका विषयमा जुन सूचना दिइराखिएको छ त्यो सर्वथा सत्य तथा साँचो हो ।

[3]जसले क़ुर्आन जस्तो महान किताब अवतरित गऱ्यो ।

[4]भनिन्छ कि यो नज़र पुत्र हारिस अथवा अबू जहल थियो, जसले भनेको थियो ।

﴿اللَّهُمَّ إِن كَانَ هَٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِندِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِّنَ السَّمَاءِ﴾

"हे अल्लाह यदि यो तिम्रो तर्फबाट सत्य नै छ भने हामीमाथि आकाशबाट ढुङ्गा वर्षाऊ ।" (अल-अन्फ़ाल-३२)

जस्तो कि यो व्यक्ति बद्रका रणमा मारियो । केही ज्ञाताहरू भन्छन् कि यसबाट तात्पर्य रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम हुनुहुन्छ जसले आफ्ना समुदायलाई श्राप दिएका थिए, तथा त्यसका परिणामस्वरुप मक्कावासीहरूमाथि अकाल आइपरेको थियो ।

لِّلْكَٰفِرِينَ لَيْسَ لَهُۥ دَافِعٌ ۝٢

माग गऱ्यो जो (स्पष्टतः) हुनेवाला छ ।

(२) काफ़िरहरूमाथि जसलाई कोही हटाउनेवाला छैन ।

مِّنَ ٱللَّهِ ذِى ٱلْمَعَارِجِ ۝٣

(३) त्यस अल्लाहको तर्फबाट भऱ्याङहरूवाला छ ।[1]

تَعْرُجُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝٤

(४) जसतिर फरिश्ताहरू तथा रुह चढ्दछन्[2] एक दिनमा जसको अवधि पचास हजार वर्षको छ ।[3]

---

[1]अथवा पदहरूवाला, उचाईहरूवाला छ, जसतिर फरिश्ताहरू उक्लिन्छन् ।

[2]रुह (आत्मा) सित अभिप्राय जिब्रील (फरिश्ता) हुन्, उनको प्रधानताका कारण उनको अलग विशेषरुपले वर्णन गरिएको छ, अन्यथा फरिश्ताहरूमा उनी पनि सम्मिलित छन् । अथवा रुहसित अभिप्राय मानवीय आत्माहरू हुन् जो मृत्युका पश्चात आकाशमा लगिन्छन्, जस्तो कि केही रिवायतहरू (हदीसहरू) मा छन् ।

[3]त्यस दिनका निर्धारणमा निकै मतभेद छ, जस्तो कि अलिफ.लाम.मीम अस्सजदाका आरम्भमा हामीले वर्णन गरेर आएका छौं । यहाँ इमाम इब्ने कसीरले चार कथन लेखेका छन् । प्रथम कथन छ कि यसबाट त्यो दूरी अभिप्राय हो जो विशाल अर्श (ईश्वरीय सिंहासन) बाट पाताल (धर्तीका सातौं परत) सम्म छ । यो दूरी पचास हजार वर्षको यात्राको छ । दोस्रो कथन छ कि यो संसारको पूरा अवधि छ सृष्टिका आरम्भबाट प्रलय घटित हुनेसम्म । यसमध्ये कति अवधि व्यतीत भयो तथा कति शेष छ, यसलाई मात्र अल्लाह तआला नै जान्दछ । तेस्रो कथन यो छ कि यो लोक तथा परलोकको मध्येको दूरी हो । चौथो कथन यो छ कि यो क़ेयामतको दिनका मात्रा हो । अर्थात् काफ़िरहरूका लागि हिसाबको दिन पचास हजार वर्षको जस्तो भारी हुनेछ, किन्तु मोमिनका लागि संसारमा एक फर्ज़ (अनिवार्य) नमाज़ पढ्नुभन्दा पनि संक्षिप्त हुनेछ । (मुसनद अहमद ३/७५) इमाम इब्ने कसीरले यसै कथनलाई प्राथमिकता दिनुभएको छ, किनकि हदीसमा ज़कात (धर्मदान) नतिर्नेवालालाई प्रलयका दिन जुन यातना दिइनेछ त्यसको चर्चा गर्दै रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमले भन्नुभयो:

«حَتَّى يَحْكُمَ اللهُ بَيْنَ عِبَادِهِ، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ»

"यहाँसम्मकि अल्लाहले आफ्ना भक्तहरूका बीच निर्णय गरिदिनेछ तथा यस्तो दिनमा जसको अवधि तिम्रो गन्तीका अनुसार पचास हजार वर्ष हुनेछ ।" (सहीह मुस्लिम किताबुज़ ज़कात, बाबु इस्मे मानेइज़ ज़कात)

(५) त तिमी राम्रो तरीकाले धैर्य राख । فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾

(६) निःसन्देह यिनीहरू त्यस (प्रकोप) लाई टाढा ठानिराखेका छन् । إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾

(७) तथा हामीले त्यसलाई निकट नै देख्दछौं ।[1] وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾

(८) जुन दिन आकाश तेलको तलछटको जस्तो हुनेछ । يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ﴿٨﴾

(९) तथा पर्वतहरू रङ्गीन उनका समान हुनेछन् ।[2] وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾

(१०) तथा कुनै मित्रले कुनै मित्रलाई सोध्ने छैन । وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١٠﴾

(११) (यद्यपि) एक-अर्कालाई देखाइनेछन्[3] पापीले त्यस दिनको यातनाका साटो प्रतिदानमा आफ्ना पुत्रहरूलाई दिन चाहनेछ । يُبَصَّرُونَهُمْ ۚ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ﴿١١﴾

(१२) आफ्ना पत्नीलाई तथा आफ्ना भाइलाई । وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾

(१३) एवं आफ्ना परिवारलाई जसले त्यसलाई शरण दिन्थ्यो । وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾

(१४) तथा धर्तीका सबै मानिसहरूलाई, ताकि यिनी उनले त्यसलाई मुक्ति दिलाउन सकून् ।[4] وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾



यस व्याख्या अनुसार فِي يَوْمٍ को सम्बन्ध عذاب (यातना) सित हुनेछ, अर्थात् त्यो घटित हुने यातना क़ियामत (प्रलय) का दिन हुनेछ, जो काफ़िरहरूका लागि पचास हजार वर्षका समान हुनेछ ।

[1]टाढावाट अभिप्राय असम्भव तथा निकटसित त्यो निश्चय घटित हुनु हो, अर्थात् काफ़िर प्रलयलाई असम्भव ठान्दछन् तथा मुसलमानहरूको विश्वास छ कि त्यो आएर रहनेछ, यसकारण कि كُلُّ مَا هُوَ آتٍ فَهُوَ قَرِيبٌ "प्रत्येक आगामी वस्तु समीप छ ।"

[2]अर्थात् धुनिसकेको कपासका समान जस्तै सूरतुल क़ारिआमा छ ﴿كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ﴾।

[3]किन्तु प्रत्येकलाई आ-आफ्नै पीर हुनेछ, यसकारण परिचय तथा पहिचानका उपरान्त एक-अर्कालाई सोध्ने छैनन् ।

[4]अर्थात् सन्तान, पत्नी, भाई तथा परिवार मानिसलाई अति प्रिय हुन्छन् । परन्तु

كَلَّآ ۖ إِنَّهَا لَظَىٰ ﴿١٥﴾
(१५) (परन्तु) कदापि यो हुने छैन। नि:सन्देह त्यो ज्वाला भएको अग्नि हो।[1]

نَزَّاعَةً لِّلشَّوَىٰ ﴿١٦﴾
(१६) जो मुख तथा टाउकोको छाला निकाल्नेवाली छ।[2]

تَدْعُوا۟ مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾
(१७) त्यसले प्रत्येक त्यस व्यक्तिलाई पुकार्नेछ जो पछि हट्दछ तथा मुख फर्काउँछ।

وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰٓ ﴿١٨﴾
(१८) तथा एकत्रित गरी सम्हालेर राख्छ।[3] (कमजोर हृदय भएको)

إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾
(१९) नि:सन्देह मनुष्य अत्यन्त कम धैर्यवाला बनाइएको छ।[4]

إِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾
(२०) जब त्यसलाई कष्ट पुग्दछ त हडबडाउँछ।

---

केयामत (प्रलय) का दिन अपराधीले चाहनेछ कि यी प्रिय वस्तुहरू त्यसबाट प्रतिदानमा स्वीकार गरियून् तथा त्यसलाई मुक्त गरिदिइयोस्। فَصِيلَة फसील:, परिवारलाई भन्दछन्, किनकि यो क़बीलाबाट अलग हुन्छ।

[1]अर्थात् त्यो नरक, यो त्यसको घोर तपनको वर्णन हो।

[2]अर्थात् मासु तथा छालालाई जलाएर राखिदिन्छ। मानिस मात्र हड्डीहरूको ढाँचा रहनेछ।

[3]अर्थात् जो संसारमा सत्यबाट पिठ्यूँ फर्काउन्छ तथा विमुख हुन्छ तथा धन एकत्र गरेर ख़जानामा जतन गरेर राख्दछ, उसले न अल्लाहका मार्गमा न त्यसमध्येबाट ज़कात (धर्मदान) निकाल्दथ्यो। अल्लाह तआलाले नरकलाई बोलाउनुको शक्ति प्रदान गर्नेछ तथा त्यो आफ्ना मुखले बोल्नेछ तथा यस्ता मानिसहरूलाई पुकारेर भन्नेछ जसका कर्महरूका प्रतिफल स्वरुप नरक अनिवार्य हुनेछ। केही धर्मविद भन्दछन् कि पुकार्ने त फरिश्ता नै हुनेछन् किन्तु त्यसलाई नरकतिर सम्बन्धित गरिदिएको छ। केही अन्य भन्दछन् कि कसैले पुकार्ने छैन, यो केवल रुपक स्वरुप यस्तो भनिएको छ। अभिप्राय यो हो कि उक्त व्यक्तिहरूको आवास नरक हुनेछ।

[4]अत्यन्त लोभी तथा निकै रुनेवालालाई هَلُوع (हलूअ) भनिन्छ, जसलाई अनुवादमा कमजोर हृदय भएको भनिएको छ, किनकि यस्तो व्यक्ति नै कन्जूस, लोभी तथा अति रुने चिच्याउनेवाला हुन्छ। त्यसको गुण भनिएको छ।

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾

(२१) तथा जब सुख प्राप्त हुन्छ त कन्जुसी गर्नथाल्छ ।

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾

(२२) परन्तु ती नमाज़ी

الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

(२३) जो आफ्ना नमाज़मा नियमितता (राख्नेहरू छन् ।)

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾

(२४) तथा जसका धनमा निर्धारित भाग छ ।[2]

لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾

(२५) माँग्नेहरूको पनि तथा प्रश्न गर्नबाट बच्नेहरूको पनि ।[3]

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾

(२६) तथा जो न्यायका दिनमा विश्वास राख्दछन् ।[4]

وَالَّذِينَ هُم مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾

(२७) तथा जो आफ्ना प्रभुका प्रकोपबाट तर्संदै रहन्छन् ।[5]

[1]अभिप्राय हो सम्पूर्ण मोमिन एकेश्वरवादी । उनीहरूमा उक्त नैतिक क्षीणता हुँदैन । अपितु यसका विपरीत ती सद्गुणहरूका रुपमा हुन्छन् । नित्य नमाज़ पढ्नुको अर्थ हो उनीहरु नमाज़मा आलस्य गर्दैनन् । उनीहरु प्रत्येक नमाज़ त्यसका समयमा बडो पाबन्दी (नियमित पढ्दछन्) कुनै कार्यले उनीहरूलाई नमाज़बाट रोक्दैन तथा कुनै सांसारिक लाभले उनीहरूलाई नमाज़बाट विमुख गर्दैन ।

[2]अर्थात् अनिवार्य ज़कात (धर्मदान) । केही धर्मविद्का निकट यो साधारण हो, यसमा अनिवार्य तथा ऐच्छिक दुबै दान सम्मिलित छन् ।

[3]محروم (महरुम) मा त्यो व्यक्ति पनि सम्मिलित छ जो जीविकाबाट नै वञ्चित छ, त्यो पनि जो कुनै आकाशीय अथवा सांसारिक आपदाको मारमा आएर आफ्नो पूँजीबाट वञ्चित भयो तथा त्यो पनि जो आवश्यकता हुनुका बावजूद नमाँग्नुका कारण मानिसहरूका दान-दक्षिणाबाट बञ्चित रहन्छ ।

[4]अर्थात् उनी न त्यसको इन्कार गर्दछन् न त्यसमा शंका तथा सन्देहको प्रदर्शन ।

[5]अर्थात् आज्ञापालन तथा सत्कर्महरूका उपरान्त अल्लाहको महानता तथा प्रतापका कारण त्यसको पकडबाट भयभीत तथा कम्पित रहन्छन्, तथा विश्वास राख्दछन् कि जबसम्म अल्लाहको दया हामीमाथि हुँदैन, हाम्रा यी कर्म मोक्षका लागि पर्याप्त हुँदैन । जस्तो कि यस भावार्थको हदीस पहिला गुज्रिसकेको छ ।

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾

(२८) नि:सन्देह उनका प्रभुको प्रकोप निर्भय हुने कुरा छैन।

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾

(२९) तथा जो मानिस आफ्ना गुप्ताङ्गहरूको (अवैधबाट) रक्षा गर्दछन्।

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾

(३०) परन्तु उनका पत्नी एवं दासीहरूका विषयमा जसका उनीहरू स्वामी छन्, ती निन्दित छैनन्।[२]

فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

(३१) अब जोसुकै यसका अतिरिक्त (मार्ग) खोज्नेछ, त यस्ता मानिस सीमा उल्लंघन गर्नेहरूमा हुनेछन्।

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾

(३२) तथा जो आफ्ना अमानत (नाशो) को तथा आफ्ना वचन एवं प्रतिज्ञाको ध्यान राख्दछन्।[३]

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

(३३) तथा जो आफ्ना गवाही (साक्ष्य) मा सोझा (तथा अडिग) रहन्छन्।[४]

---

[१]यो उपरोक्त विषयमा बल दिनका लागि छ कि अल्लाहको यातनाबाट कसैलाई निर्भय हुनुहुँदैन, अपितु प्रत्येक समय त्यसलाई तर्सिरहनु तथा त्यसबाट बचावको यथासम्भव उपाय अपनाउनुपर्छ।

[२]अर्थात् मानिसको कामवासनाको तृप्तिका लागि अल्लाहले दुई वैध माध्यम राख्नु भएको छ, एउटा पत्नी, दोस्रो दासी। वर्तमान युगमा दासीको कुरा इस्लामले भनेको नीतिका अनुसार लगभग समाप्त भइसकेको छ, तैपनि वैधानिक रुपले त्यसलाई यसकारण समाप्त गरिएको छैन कि भविष्यमा यदि यस्तो स्थिति उत्पन्न हुन्छ भने यसबाट लाभ उठाउन सकिन्छ। जे पनि होस् ईमान भएकाहरूको एउटा विशेषता यो पनि हो कि कामवासनाको उनीहरू पूर्ति तथा तृप्तिका लागि अवैध साधन अपनाउँदैनन्।

[३]अर्थात् उनका पासमा मानिसहरूको जो अमानत (धरोहर) हुन्छ त्यसमा विश्वासघात गर्दैनन् तथा मानिसहरूसित जो प्रतिज्ञा (वचन) गर्दछन् तिनलाई तोड्दैनन्, अपितु उनको ख्याल राख्दछन्।

[४]अर्थात् त्यसलाई सही-सही निर्वाह गर्दछन् चाहे त्यसको मारमा उनको निकट सम्बन्धी नै किन नआऊन्। यसका अतिरिक्त त्यसलाई लुकाउँदैनन्, न त्यसमा परिवर्तन नै गर्दछन्।

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

(३४) तथा जो आफ्ना नमाज़हरूको सुरक्षा गर्दछन् ।

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

(३५) यिनीहरू नै स्वर्गमा आदर (एवं सम्मान) वाला हुनेछन् ।

قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾

(३६) त काफ़िरहरूलाई के भएको छ कि उनी तिमीतिर दगुर्छन् ।

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

(३७) दायाँ तथा बायाँबाट समूहका समूह ।[1]

أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾

(३८) के उनीहरूमध्ये प्रत्येकको इच्छा यो छ कि उनीहरू सुख-सुविधा भएको स्वर्गमा प्रवेश पाउनेछन् ?

كَلَّا ۖ إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

(३९) (यस्तो) कदापि हुनेछैन[2] हामीले उनीहरूलाई (त्यस वस्तु) बाट पैदा गरेका छौं जसलाई तिनीहरू जान्दैनन् ।[3]

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾

(४०) त मलाई सौगन्ध छ पूर्व एवं पश्चिमहरू[4] का प्रभुको (कि) हामी निश्चित रुपले सामर्थ्यवान छौं ।



यो नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका युगका काफ़िरहरुको चर्चा हो कि उनी उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको मजलिस (सभा) मा दगुरी-दगुरी आउँथे, किन्तु उहाँका कुराहरू सुनेर अनुपालन गर्नुका साटो तिनको परिहास गर्दथे तथा टोलीहरूमा विभक्त हुनजान्थे तथा दावा यो गर्दथे कि यदि मुसलमान स्वर्गमा गए भने हामी उनीभन्दा पहिला स्वर्गमा जानेछौं । अल्लाहले आगामी आयतमा उनका यस भ्रमको खण्डन गऱ्यो ।

[2]अर्थात् यो कसरी हुनसक्छ कि मोमीन् तथा काफिर दुबै स्वर्गमा जाऊन् रसूलका अनुयायी तथा विरोधी दुवैलाई परलोकको सुख प्राप्त हुन्छ, यस्तो कदापि सम्भव छैन ।

[3]अर्थात् مَاءٍ مَهِينٍ (हीन थोपा) बाट । जब यो कुरो छ त के अहंकार मानिसलाई शोभा दिन्छ जसका कारणले नै उनीहरूले अल्लाह तथा त्यसका रसूललाई झुठ्याउँछन् पनि ?

[4]प्रत्येक दिन सूर्य अलग-अलग स्थानबाट उदाउँछ तथा अलग-अलग स्थानमा अस्त हुन्छ। यस आधारमा पूर्व पनि धेरै छन् पश्चिम पनि त्यतिकै। विवरणका लागि सूरः साफ़्फात ५ हेर्नुस्।

عَلَىٰٓ أَن نُّبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾

(४१) यस कुरामा कि उनका ठाउँमा उनीभन्दा राम्रा मानिस ल्याऊँ[1] तथा हामी विवश छैनौ ।[2]

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا۟ وَيَلْعَبُوا۟ حَتَّىٰ يُلَـٰقُوا۟ يَوْمَهُمُ ٱلَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

(४२) त तपाईं उनीहरूलाई झगड्दै खेल्दै छोड्दिनुस्[3] यहाँसम्मकि यिनीहरू आफ्ना त्यस दिन गएर भेटून्, जसको उनीहरूसित वायदा (वचन) गरिन्छ ।

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ ٱلْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ ﴿٤٣﴾

(४३) जुन दिन कब्रहरू (चिहान) बाट यिनी दगुर्दै निस्कनेछन्, जस्तो कि उनी कुनै थानतिर तीब्र गतिले गइराखेका छन् ।

خَـٰشِعَةً أَبْصَـٰرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۚ ذَٰلِكَ ٱلْيَوْمُ ٱلَّذِى كَانُوا۟ يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

(४४) उनका आँखा झुकेका हुनेछन्,[4] उनीमाथि अपमान आच्छादित भइराखेको हुनेछ,[5] यो हो त्यो दिन जसको उनीसित वायदा गरिन्थ्यो ।[6]

---

[1]अर्थात् उनीहरूलाई विलय गरी एउटा नयाँ सृष्टि आवाद गरिदिनुमा हामी समर्थ छौं ।

[2]जब यस्तो छ त के कयामतको दिन हामीले उनीहरूलाई पुन: जीवित गरी उठाउन सक्दैनौं ?

[3]अर्थात् व्यर्थ तथा बेकार विवादहरूमा फँसून् तथा आफ्ना संसारमा मग्न रहून् । तैपनि तपाईंले धर्म-प्रचारको काम जारी राख्नुस् । उनको आचरणले तपाईंलाई आफ्ना कर्तव्यबाट लापरवाही हतास नगरिदेओस् ।

[4] أَجْدَاث बहुवचन हो । جَدَث को अर्थ कब्र हो । نُصُب अर्थात् स्थान जहाँ देवताहरूका नाममा पशुको बली चढाइन्छ तथा मूर्तिहरूका अर्थमा पनि उपर्युक्त हुन्छ । यहाँ यसै दोस्रो अर्थमा छ । मूर्तिहरूका पुजारी सूर्योदयका समय बडो तीब्र गतिले आफ्ना मूर्तिहरूतिर दगुर्छन् कि कसले सर्वप्रथम तिनीहरूलाई चुम्बन गर्दछ । केही धर्मविद्हरूले यसलाई यहाँ عَلَم को अर्थमा लिन्छन् कि जस्तो संग्राम क्षेत्रमा सैनिक आफ्ना عَلَم (झन्डा) तिर दगुर्छन् । यसैप्रकार कयामत (प्रलय) का दिन कब्रहरूबाट अति तीब्र गतिले निस्कनेछन् । يُوفِضُون यो يُسْرِعُون का अर्थमा छ।

[5]जुनप्रकार अपराधीहरूका आँखा झुकेका हुन्छन् किनकि उनीहरूले आफ्ना कर्तुतहरूको ज्ञान हुन्छ ।

[6]अर्थात् घोर अपमानले उनीहरूलाई आफ्नो चपेटामा लिइराखेको हुनेछ तथा त्यसका मुख भयका कारण काला हुनेछन् । यसैबाट غَشِيَه को योग छ जो युवा अवस्थासित निकट हुन्छ, अर्थात् غُلَامٌ مُرَاهِقُ الاِحْتِلَام (फ़तहुल क़दीर)

[7]अर्थात् रसूलहरूका मुखबाट तथा आकाशीय धर्मशास्त्रद्वारा ।

# सूरतु नूह-७१

سُوْرَةُ نُوْحٍ

सूर: नूह मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा अठ्ठाईस आयातहरू एवं दुई रुकूअ छन् ।

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(१) नि:सन्देह हामीले नूह (अलैहिस्सलाम) लाई उनका समुदायतिर पठायौं[1] कि आफ्ना समुदायलाई तर्साउ (तथा सचेत गर) यसभन्दा पूर्व कि उनका निकट कष्टदायी यातना आओस् ।[2]

إِنَّآ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ①

(२) (नूह अलैहिस्सलामले) भने कि हे मेरा समुदायका मानिसहरू ! म तिमीलाई स्पष्ट रुपमा तर्साउनेवाला हूँ ।[3]

قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ②

(३) कि तिमी अल्लाहको इबादत (उपासना) गर[4] तथा उसैसित तर्स[5] एवं मेरो भनाई मान ।[6]

أَنِ ٱعْبُدُوا ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ③

[1]आदरणीय नूह महान ईशदूतमध्ये हुनुहुन्छ । सहीह मुस्लिम आदिको शफ़ाअत (अभिस्तावना) वाली हदीसमा छ कि यिनी प्रथम ईशदूत हुन् । यो पनि भनिन्छ कि उनैको जातिबाट शिर्क (बहुदेववाद) को आरम्भ भयो । अल्लाह तआलाले (परमेश्वर) उनलाई आफ्नो जातिका मार्गदर्शनका लागि पठायो ।

[2]केयामतका दिन अथवा सांसारिक प्रकोप आउनुभन्दा पहिला जस्तै यस जातिमाथि तूफ़ान आयो ।

[3]अल्लाहको यातनाबाट, यदि तिमीले ईमान स्वीकार गरेनौ । यसैकारण यातनाबाट मुक्तिको नुस्खा (सूत्र) तिमीलाई बतलाउन आएको हूँ, जो अगाडि वर्णन भइराखेको छ ।

[4]तथा शिर्क त्यागदेऊ । केवल एक अल्लाहको इबादत (उपासना) गर ।

[5]अल्लाहको अवज्ञाबाट बच जसबाट तिमी अल्लाहको यातनाका पात्र बन्नसक्छौ ।

[6]अर्थात् मैले तिमीलाई जुन कुराहरूको आदेश दिऊ, त्यसमा मेरो आज्ञापालन गर किनकि म तिमीतिर अल्लाहको रसूल तथा त्यसको प्रतिनिधि बनेर आएको हूँ ।

(४) त त्यसले तिम्रा पाप क्षमा गरिदिनेछ तथा तिमीलाई एउटा निर्धिरित समयसम्म छाडिदिनेछ ।[१] निःसन्देह अल्लाहको वादा जब आउँछ त रोकिंदैन ।[२] काश (यदि) तिमीलाई ज्ञात हुन्थ्यो ।[३]

يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوْبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ أَجَلَ اللّٰهِ إِذَا جَآءَ لَا يُؤَخَّرُ ۘ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٤﴾

(५) (नूहले) भने कि हे मेरा प्रभु ! मैले आफ्ना समुदायलाई रात-दिन तिमीतिर बोलाएको छु ।[४]

قَالَ رَبِّ إِنِّيْ دَعَوْتُ قَوْمِيْ لَيْلًا وَّنَهَارًا ﴿٥﴾

(६) परन्तु मैले बोलाउँदा यिनीहरू भाग्नुमा अझै बढ्दै गए ।[५]

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَآءِيْٓ إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾

(७) तथा मैले जुनबेला उनीहरूलाई तिम्रा क्षमादानका लागि बोलाएँ[६] उनीहरूले आफ्ना औंलाहरू आ-आफ्ना

وَإِنِّيْ كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوْٓا أَصَابِعَهُمْ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا

---

[१]यसको अर्थ यो हो कि ईमान स्वीकार्नुको स्थितिमा तिम्रो मृत्युको अवधि जो नियमित छ, त्यसलाई हटाएर तिमीलाई अधिक आयु प्रदान गर्नेछ, तथा त्यो प्रकोप तिमीबाट टाढा गरिदिन्छ जो ईमान स्वीकार नगर्नुको दशामा तिम्रो भाग्य थियो । यस आयतबाट तर्क निकाल्दै भनिएको छ कि आज्ञापालन, सदाचार तथा सम्बन्धीहरूका साथ राम्रो व्यवहारले वास्तवमा आयु बढ्दछ । हदीसमा पनि छ صِلَةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ "सम्बन्धितहरूसित सद्व्यवहार आयुका बृद्धिको कारण हो ।" (इब्ने कसीर) केही विद्हरू भन्दछन् हटाउनुको अर्थ बरकत हो) ईमानबाट आयुमा शुभ हुनेछ । ईमान ल्याउँदैनौ (स्वीकार गर्दैनौ) भने यस शुभबाट बञ्चित रहनेछौ ।

[२]अपितु निश्चित रुपमा घटित भएर रहन्छ । अतः तिम्रो भलाई यसैमा छ कि ईमान तथा आज्ञापालनको मार्ग तुरुन्त अपनाइहाल । ढिलो गर्नमा खतरा छ कि अल्लाहका प्रकोपका वचनको लपेटमा न आइहाल ।

[३]अर्थात् यदि तिमीलाई ज्ञान हुन्थ्यो भने तिमीले त्यसलाई अपनाउनमा छिटो गर्दथ्यौ जसको म तिमीलाई आदेश गरिराखेको छु अथवा यदि तिमी यस कुरालाई जान्थ्यौ कि अल्लाहको प्रकोप जब आउँछ त हट्दैन ।

[४]अर्थात् तिम्रो आज्ञाको पालना गर्नुमा बिना आलस्य रात-दिन मैले तिम्रो सन्देश आफ्नो जातिलाई पुऱ्याएको छु ।

[५]अर्थात् मेरो पुकारका कारण यिनीहरू ईमानबाट अझै अधिक टाढा भएका छन् । जब कुनै समुदाय बिचलनका अन्तिम विन्दुमा पुग्दछ त त्यसको यही दशा हुन्छ, त्यसलाई जति अल्लाहतिर बोलाउँछौं, त्यो त्यति नै टाढा भाग्दछ ।

[६]अर्थात् ईमान तथा आज्ञापालनतिर जो कारणका हेतु छ ।

ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ⑦

कानहरूमा हाले[1] तथा आफ्ना कपडाहरूलाई ओढे[2] एवं अडिए[3] तथा बडो अहंकार गरे ।[4]

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ⑧

(८) अनि मैले उनलाई उच्च आवाजले बोलाएँ ।

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ⑨

(९) तथा निःसन्देह मैले उनीसित खुलारुपमा पनि भने तथा सुस्तरी भने ।[5]

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ⑩

(१०) तथा मैले भने कि आफ्ना प्रभुसित आफ्ना पापहरूको क्षमा गराइहाल ।[6](तथा क्षमा माँग) निःसन्देह त्यो बडो क्षमाशील छ ।[7]

يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُم مِّدْرَارًا ⑪

(११) त्यसले तिमीमाथि आकाशबाट निकै वर्षा गर्दै छाडिदिनेछ ।[8]

[1]ताकि मेरो आवाज सुन्न नसकून् ।

[2]ताकि मुख देख्न नसकून् अथवा आफ्ना टाउकामा कपडा हाले ताकि मेरो कुरा सुन्न नसकून् । यो उनीतिरबाट कडा शत्रुता तथा शिक्षा-दीक्षाबाट निश्चिन्तताको प्रदर्शन हो । केही विदहरू भन्छन् कि आफूलाई कपडाबाट छोप्नु उद्देश्य यो थियो कि पैग़म्बर (संदेष्टा) ले उनलाई चिन्ह नसकून् तथा उनलाई आमन्त्रण स्वीकार गर्नमा बाध्य नगरुन् ।

[3]अर्थात् कुफ्र (इन्कार) मा अडिग रहून्, त्यसलाई छोडेनन् तथा पश्चाताप गरेनन् ।

[4]सत्यका स्वीकार तथा आज्ञाकापालन गर्नबाट उनीहरूले घोर अहंकार गरे ।

[5]अर्थात् विभिन्न रुप तथा ढंगले आमन्त्रण दिएँ । केही अन्य भन्दछन् कि सभा तथा समारोहहरूमा पनि उनीहरूलाई आमन्त्रण गरे तथा घरहरूमा व्यक्तिगत रुपले पनि तिम्रो सन्देश पुऱ्याए ।

[6]अर्थात् ईमान तथा आज्ञापालनको पथ अपनाउ तथा आफ्ना प्रभुसित विगत पापहरूको क्षमा माँग ।

[7]त्यो तौबा (क्षमा-याचना) स्वीकार गर्नेवाला दयानिधि तथा क्षमावान छ ।

[8]केही विद्वान्हरूले यसै आयतका कारण इस्तिसक़ा (वर्षाका लागि) नमाज़मा सूरः नूह पढनलाई राम्रो भनेका छन् । रिवायत छ कि आदरणीय उमर रज़ीयल्लाहु अन्हु पनि एक पटक इस्तिस्क़ाको नमाज़को लागि मञ्चमाथि चढनुभयो त केवल आयाते इस्तिग़फ़ार, (क्षमायाचनावाली आयतहरू) पढेर मञ्चबाट झर्नुभो, तथा भन्नुभयो कि मैले वर्षालाई वर्षाका ती मार्गहरुबाट माँगेको छु जो आकाशहरुमा छन्,

(१२) तथा तिमीलाई निकै माल तथा सन्तानमा बढाइदिनेछ तथा तिमीलाई बगैंचा दिनेछ तिम्रा लागि नहरहरू निकालिदिनेछ ।[1]

وَيُمْدِدْكُم بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَل لَّكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَل لَّكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

(१३) तिमीलाई के भएको छ कि तिमी अल्लाहको सर्वोच्चतामा विश्वास गर्दैनौ ।[2]

مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

(१४) यद्यपि उसले तिमीलाई विभिन्न प्रकारले पैदा गरेको छ ।[3]

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

(१५) के तिमी देख्दैनौ कि अल्लाह (तआला) ले कसरी माथि सात आकाश पैदा गरिदिएका छन् ।[4]

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾

---

जसबाट वर्षा धर्तीमा उत्रन्छ । (इब्ने कसीर) आदरणीय हसन बसरीका सम्बन्धमा भनिन्छ कि उनीसित आएर कसैले अकालको शिकायत गऱ्यो त उनले त्यसलाई इस्तिगफ़ार (क्षमा-याचना) को निर्देश दिए, कुनै अर्कोले दरिद्रता तथा भोकमरीको गुनासो गऱ्यो त उसलाई पनि यही उपचार भन्नुभयो । एउटा अन्य व्यक्तिले आफ्नो बगैंचा सुक्न अथवा सुक्नुको गुनासो गऱ्यो त त्यससित पनि भन्नुभयो कि क्षमायाचनाको निर्देश किन दिनुभयो ? त उहाँले यही आयत पढेर भन्नुभयो कि मैले आफ्नो तर्फबाट यो कुरा गरेको होइन । यो त्यो उपचार हो जो यी सबैका लागि अल्लाहले भनेको छ । (ऐसरुत्तफ़ासीर)

[1]अर्थात् क्षमा-याचनाबाट तिमीलाई पारलौकिक सुख-सुविधाहरू मात्रै प्राप्त हुँदैनन्, अपितु सांसारिक धन सम्पत्ति तथा पुत्रहरूको अधिकताबाट पनि सुशोभित गरिनेछौ ।

[2]وقار बनेको छ توقير (तौक़ीर) बाट अर्थात् मर्यादा । तथा رجاء भयका अर्थमा छ, अर्थात् त्यसको मर्यादाका अनुसार त्यससित किन तर्सन्नौ, त्यसलाई एउटा किन मान्दैनौ तथा त्यसको आज्ञापालन किन गर्दैनौ ।

[3]पहिला वीर्य अनि रगतको डल्लो अनि मासुको टुक्रा, त्यसपश्चात हड्डीहरू, मांस र फेरि पूरा पैदाईश, जस्तो कि सूरः अम्बिया ५, अल-मोमिनून्-१४, तथा अल–मोमिन- ६७ आदिमा विवरण गुज्रयो ।

[4]जो त्यसमा सामर्थ्य तथा कारीगरीको निपुणता व्यक्त गर्दछन् तथा यस कुरातिर संकेत गर्दछन् कि उपास्य मात्र त्यही एउटा अल्लाह छ ।

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾

(१६) तथा उनीहरूमा चन्द्रमालाई निकै जगमगाउँदो बनाएको छ[1] तथा सूर्यलाई प्रकाशमान दीप बनाएको छ ।[2]

وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾

(१७) तथा तिमीलाई धर्तीबाट (एउटा विशेष विधिबाट) उमारेको छ[3] (तथा पैदा गरेको छ) ।

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

(१८) अनि तिमीलाई त्यसैमा फर्काइ लग्नेछ तथा (एउटा विशेष विधिले) पुनः तिमीलाई निकाल्नेछ ।[4]

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾

(१९) तथा तिम्रा लागि धर्तीलाई अल्लाह (तआला) ले फ़र्श बनाएको छ ।[5]

لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

(२०) ताकि तिमी त्यसका विस्तृत मार्गहरूमा हिंड्डुल गर ।[6]

[1]जो धर्तीलाई प्रकाशित तथा त्यसका निधारको झूमर छ ।

[2]तांकि मानिसले त्यसका प्रकाशमा जीविका उपार्जनका लागि, जो त्यसको सबभन्दा ठूलो आवश्यकता हो, प्रयास तथा परिश्रम गर्नसकोस् ।

[3]अर्थात् तिम्रा पिता आदम अलैहिस्सलामलाई, जसलाई माटोबाट पैदा गऱ्यो, अनि त्यसमा अल्लाहले आत्मा फुक्यो । अथवा यदि सबै मानव जातिलाई सम्बोधित बुझिन्छ भने अभिप्राय यो हुनेछ कि तिमी जुन वीर्यबाट पैदा हुन्छौ त्यो त्यही आहारबाट बन्दछ जो धर्तीबाट प्राप्त हुन्छ । त्यस आधारमा पनि सबैको उत्पत्ति यसै धर्तीबाट सिद्ध हुन्छ ।

[4]अर्थात् मरेर फेरि त्यसै माटोमा जानुछ अनि प्रलयका दिन त्यसै धर्तीबाट तिमीलाई जीवित पारी निकालिनेछ ।

[5]अर्थात् त्यसलाई फर्श (शय्या) का समान ओछ्याइदिएको छ । तिमी त्यसमा यसरी हिंड्डुल गर्छौ तथा उठ्छौ-बस्छौ जस्तै आफ्नो घरमा ओछ्यानमा ।

[6]سُبُل बहुवचन हो سَبِيل को तथा فِجَاج बहुवचन हो فَجّ (विस्तृत मार्ग) को । अर्थात् उसले धर्तीमा ठूला-ठूला विस्तृत मार्ग बनाएको छ ताकि मनुष्य एक स्थानबाट अर्को स्थान एक नगरबाट अर्को नगर तथा एक देशबाट अर्को देश जानसकोस् । यसकारण यो मार्ग पनि मानिसको व्यवहारिक तथा सामाजिक आवश्यकता हो जसको व्यवस्था गरेर अल्लाहले मानवमाथि एउटा महान अनुग्रह गरेको छ ।

قَالَ نُوحٌ رَّبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي
وَاتَّبَعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُ
وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾

(२१) नूह (अलैहिस्सलाम) ले भने कि हे मेरा प्रभु ! उनीहरूले मेरो अवहेलना गरे[1] तथा यस्ताको आज्ञापालन गरे जसका माल तथा सन्तानले उनलाई (निःसन्देह) हानिमा नै बढायो ।[2]

وَمَكَرُوا مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾

(२२) तथा उनीहरूले निकै ठूलो धोखा गरे ।[3]

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ
وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا ۙ
وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾

(२३) तथा उनीहरूले भने कि कदापि आफ्ना देवताहरूलाई नछोड्नु तथा न वद्द, सुवाअ्, यगूस, यअुक एवं नस्रलाई (छाड्नु) ।[4]

---

[1]अर्थात् मेरो अवहेलनामा अडिएका छन् तथा मेरा निमन्त्रणलाई स्वीकार गरिराखेका छैनन् ।

[2]अर्थात् उनका सानाले आफ्ना ठूला तथा धनवानहरूकै अनुगमन गरे जसका धन तथा सन्तानहरूले उनका लोक तथा परलोकको हानिलाई नै बढाएको छ ।

[3]यो धोखा तथा छल के थियो ? केहीले भने कि उनका केही मानिसहरूलाई नूह अलैहिस्सलामको हत्या गर्नुमा प्रेरित गरेका थिए । केही अन्य भन्दछन् कि धन तथा सन्तानका कारण जुन स्वार्थको धोखामा उनी ग्रस्त भए, यहाँसम्मकि उनीमध्ये केहीले भने कि यदि यिनी सत्यमा नभएको भए त यिनलाई यी सुख-सुविधाहरू किन प्राप्त हुन्थे ? केही ज्ञाताका विचारमा उनका प्रमुखहरूको यो भनाई थियो कि तिमी आफ्ना देवताहरूका उपासना नछोड्नु तथा केहीका विचारमा उनको कुफ्र (इन्कार) नै ठूलो धोका थियो ।

[4]यी नूह अलैहिस्सलामका समुदायका "पाँच सदाचारी व्यक्ति" थिए जसको उनीहरूले उपासना गर्दथे तथा उनको यति ख्याति भयो कि अरबमा पनि उनको पूजा-अर्चना हुँदैरह्यो । जस्तै 'वद्द' दूमतुल जनदल (स्थान) मा क़बीला कल्बका, 'सुवाअ' समुद्र तटका क़बीला हुज़ैलका, 'यगूस' सबाका निकट जुर्फ नामका स्थानमा मुराद तथा बनू गुतैफ़को । 'यऊक' हमदान क़बीलाको तथा 'नस्र' हिम्यर जातिको क़बीला जुल कलाअको उपास्य रह्यो । (इब्ने क़सीर, फ़तहुल क़दीर) यी पाँचवटै नूहको जातिका नेक (सदाचारी) मानिसहरूका नाम थिए । जब यिनीहरू मरे त शैतानले उनका श्रद्धालुहरूसित भन्यो कि उनका चित्र बनाएर आफ्ना घर तथा पसलहरूमा राख ताकि उनी याद रहून् तथा उनको ध्यान गरेर तिमी पनि सत्कर्म गरिरह । जब यी चित्र बनाएर राख्नेहरू मरेर गए त उनका वंशलाई यो भनेर शिर्कमा लिप्त गरिदियो कि तिम्रा पूर्वजले त यिनीहरूको उपासना गर्दथे, जसका चित्र तिम्रा घरहरूमा झुण्डिराखेका छन् । अतः उनीहरूले तिनका पूजा आरम्भ गरिदिए । (सहीह बुख़ारी, तफ़सीर सूरः नूह)

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا ۚ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

(२४) तथा उनीहरूले धेरै मानिसहरूलाई भ्रमित गरे,[1] (हे प्रभु !) तिमी ती अत्याचारीहरूका विचलनलाई अझै बढाइदेउ ।

مِّمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأُدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَنصَارًا ﴿٢٥﴾

(२५) यिनीहरू आफ्ना पापका कारण[2] (पानीमा) डुबाइए तथा नरकमा पुऱ्याइए र अल्लाहका अतिरिक्त उनीहरूले आफ्नो कोही सहायता गर्नेवाला पाएनन् ।

وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾

(२६) तथा नूह (अलैहिस्सलाम) ले भने कि हे मेरा प्रभु ! तिमी धर्तीमा कुनै काफ़िरलाई रहन-सहन गर्नेवालालाई नछोड ।[3]

إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾

(२७) यदि तिमीले उनीहरूलाई छोड्दिनेछौ भने निःसन्देह यिनी तिम्रा अन्य भक्तहरूलाई पनि विचलित गरिदिनेछ तथा यी कुकर्मले काफ़िरहरूलाई नै जन्म दिनेछन् ।

رَّبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۖ وَلَا تَزِدِ

(२८) हे मेरा प्रभु ! तिमीले मलाई तथा मेरा माता-पिता तथा जो पनि ईमान स्वीकार गरेर मेरो घरमा आए तथा समस्त ईमान भएका पुरुषहरू तथा समस्त ईमान भएका महिलाहरूलाई क्षमा गरी

---

[1] أَضَلُّوا क्रियाको कर्ता नूहको जातिका प्रमुख हुन् । अर्थात् उनीहरूले धेरै मानिसहरूलाई पथभ्रष्ट गरे अथवा त्यसको कर्ता यही उपरोक्त पाँच बुत (देवता) हुन् । यसको अभिप्राय यो हो कि धेरै मानिस यिनका कारण विचलनमा लीन भए । जस्तो ईशदूत इब्राहीम अलैहिस्सलामले पनि भनेका थिए ।

﴿رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ﴾

"हे मेरा प्रभु, उनीहरूले धेरै मानिसहरूलाई पथभ्रष्ट गरिदिएका छन् ।" (इब्राहीम-३६)

[2] مِمَّا मा ما अधिक छ । مِنْ خَطِيئَاتِهِمْ को अर्थ مِنْ أجلها و بِسَبَبِهَا أغرقوا بالطوفان "अट्टेरीपना र पापका कारण तूफानमा डुबाइए" हो । (फ़तहुल क़दीर)

[3] यो श्राप त्यस समय दिए जब ईशदूत नूह अलैहिस्सलाम उनका ईमान ल्याउनबाट निकै निराश भए तथा अल्लाहले पनि सूचित गरिदियो कि अब उनीहरूमध्ये कसैले ईमान स्वीकार गर्ने छैन ।

الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا تَبَارًا ۟

देउ[1] तथा काफ़िरहरूलाई विनाशका अतिरिक्त अन्य कुनै कुरामा नबढाउ ।[2]

سُوْرَةُ الْجِنِّ

## सूरतुल जिन्न-७२

सूर: जिन्न मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा २८ आयतहरू एवं २ रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

قُلْ اُوْحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوْٓا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا ۟

(१) (हे मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) तपाईं भनिदिनुस् कि मलाई प्रकाशना गरिएको छ जिन्नहरूका एउटा गिरोहले (कुर्आन) सुन्यो ।[3] तथा भन्यो कि हामीले विचित्र कुर्आन सुनेका छौं ।[4]

يَّهْدِيْٓ اِلَى الرُّشْدِ فَاٰمَنَّا بِهٖ ؕ

(२) जो सत्यमार्गतिर मार्गदर्शन गर्छ[5] हामी त त्यसमाथि ईमान स्वीकार गरिसक्यौं,[6] (अब)

[1]काफ़िरहरूलाई श्राप दिए त भने आफ्ना तथा मोमिनहरूका लागि क्षमाको प्रार्थना गरे ।

[2]यो श्राप केयामतसम्म आउने अत्याचारीहरूका लागि छ, जस्तो उपरोक्त प्रार्थना सबै ईमानवाला पुरुष तथा स्त्रीहरूका लागि छ ।

[3]यो घटना सूर: अहकाफ़ २९ मा गुज्रिसकेको छ कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम वादिये नख़्लामा सहाबा किरामलाई फ़ज्रको नमाज़ पढाइराख्नु भएको थियो कि केही जिन्नहरू त्यहाँबाट गुज्रे त उनीहरूले तपाईंको कुर्आन सुने, जसबाट उनी प्रभावित भए । यहाँ भनिंदैछ कि त्यस समय जिन्नहरूबाट कुर्आन सुन्नुको ज्ञान उहाँलाई भएन, अपितु प्रकाशनाद्वारा उहाँलाई यसबाट सूचित गरियो ।

[4]عَجَبًا धातुको अतिशयका रुपमा अथवा सम्बन्ध लुप्त छ ذَاعَجَب अथवा धातुकर्ता संज्ञा مُعْجِب का अर्थमा छ । अर्थात् हामीले यस्तो कुर्आन सुनेका छौं जो प्रभाव तथा वाक्य-शैलीमा विचित्र छ, अथवा शिक्षाका आधारमा विचित्र छ, अथवा बरकत (शुभ) मा आश्चर्यजनक छ । (फ़तहुल क़दीर)

[5]यो कुर्आनको अर्को विशेषता हो कि त्यो सत्यमार्ग अर्थात् सत्य एवं औचित्यलाई स्पष्ट गर्दछ अथवा अल्लाहको ज्ञान प्रदान गर्दछ ।

[6]अर्थात् हामीले त त्यसलाई सुनेर यस कुराको पुष्टि गरिदियौं कि वास्तवमा यो ईशवाणी हो, कुनै मनुष्यको कुरा होइन । यसमा काफ़िरहरुलाई झपार छ कि

وَلَنْ نُّشْرِكَ بِرَبِّنَآ اَحَدًا ۝

हामीले कदापि आफ्ना प्रभुको कुनै अन्यलाई साझेदार बनाउने छैनौं ।[1]

وَّاَنَّهٗ تَعٰلٰى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَّلَا وَلَدًا ۝

(३) तथा निःसन्देह हाम्रा प्रभुको महिमा महान छ, न उसले कसैलाई (आफ्नो) पत्नी बनाएको छ तथा न सन्तान ।[2]

وَّاَنَّهٗ كَانَ يَقُوْلُ سَفِيْهُنَا عَلَى اللّٰهِ شَطَطًا ۝

(४) तथा निःसन्देह हामी मध्येको मूर्खले अल्लाहका विषयमा झुठा कुरा गर्दथ्यो ।[3]

وَّاَنَّا ظَنَنَّآ اَنْ لَّنْ تَقُوْلَ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۝

(५) तथा हामीले त यही ठानिराख्यौं कि असम्भव छ कि मनुष्य तथा जिन्नातले अल्लाहमाथि झुठा कुरा लगाऊन् ।[4]

कि जिन्नले त एकपटक सुनेर नै यस कुर्आनमाथि विश्वास (ईमान) गरिहाले । अलिकति आयत सुनेर नै उनको कायापलट भयो तथा उनले बुझे कि यो कुनै मनुष्यले बनाएको कुरा होइन । किन्तु मनुष्यलाई विशेषरूपले यिनका प्रमुखहरूलाई नै यसबाट नै कुनै लाभ भएन, जबकि उनीहरूले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्मका मुखबाट कैयन् पटक कुर्आन सुने । यसका अतिरिक्त उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम स्वयं उनीहरूमध्ये हुनुहुन्थ्यो तथा उनैका भाषामा उनलाई कुर्आन सुनाउनु हुन्थ्यो ।

[1]न त्यसको सृष्टि मध्येबाट, न कुनै अन्य उपास्यलाई, यसकारण कि उनी आफ्ना प्रभुत्वमा एक्लो (अद्वितीय) छ ।

[2] جَدُّ को अर्थ महानता एवं प्रताप हो, अर्थात् हाम्रा प्रभुको श्रेष्ठता यसभन्दा उच्चतम छ कि त्यसका सन्तान अथवा पत्नी होस् । मानौं जिन्नहरूले यी मुश्रिक (मूर्तिपूजकहरू) को त्रुटि खोलिदिए जसले अल्लाहसित पत्नी र सन्तानलाई सम्बोधित गर्दथे । उनीहरूले दुबै कमजोरीहरूबाट प्रभुको पवित्रता एवं स्वच्छताको वर्णन गरे ।

[3] سَفِيْهُنَا (हाम्रा मूर्ख) सित अभिप्राय केहीले शैतान लिएका छन्, केहीले उनका साथी जिन्न तथा केहीले सामान्य रुपमा प्रत्येक त्यो व्यक्ति लिएका छन् जो यो गलत भ्रम राख्दछ कि अल्लाहको सन्तान छ । شَطَطًا को कैयन् अर्थ लिएका छन्, अत्याचार, झूठ, अनृत, कुफ्रमा अतिशय आदि । उद्देश्य सन्तुलित मार्गबाट दूरी तथा सीमा पार गर्नु हो । अभिप्राय यो हो कि यो कुरो कि अल्लाहको सन्तान छ ती मूर्खहरूको कुरा हो जो सन्तुलित तथा सीधा मार्गबाट टाढा सीमाभन्दा पर, मिथ्यावादी तथा मिथ्यारोपी छन् ।

[4]यसकारण हामीले त्यसको पुष्टि गरिरह्यौं तथा अल्लाहका विषयमा यो आस्था राखिरह्यौ यहाँसम्म कि हामीले कुर्आन सुन्यौं त हामीमाथि आस्थाको

وَّاَنَّهٗ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْاِنْسِ يَعُوْذُوْنَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوْهُمْ رَهَقًا ۙ﴿٦﴾

(६) वास्तविकता यो हो कि केही मनुष्यहरूले केही जिन्नहरूसित शरण माँग्दथे,[1] जसबाट जिन्नात आफ्नो उद्दण्डतामा झन् बढेर गए ।[2]

وَّاَنَّهُمْ ظَنُّوْا كَمَا ظَنَنْتُمْ اَنْ لَّنْ يَّبْعَثَ اللّٰهُ اَحَدًا ۙ﴿٧﴾

(७) (तथा मनुष्यहरूले) पनि जिन्नहरूको जस्तै यो ठानेका थिए कि अल्लाहले कदापि कसैलाई पठाउने छैन । (अथवा कसैलाई पुनः जीवित गर्नेछैन)[3]

وَّاَنَّا لَمَسْنَا السَّمَآءَ فَوَجَدْنٰهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيْدًا وَّشُهُبًا ۙ﴿٨﴾

(८) तथा हामीले आकाशलाई नियालेर हेऱ्यौं त त्यसलाई अत्यन्त तल्लीन सुरक्षाकर्मी एवं तीब्र ज्वालाहरूबाट पूर्ण पायौं ।[4]

وَّاَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَنْ يَّسْتَمِعِ الْاٰنَ يَجِدْ لَهٗ شِهَابًا رَّصَدًا ۙ﴿٩﴾

(९) तथा यसभन्दा पूर्व हामी कुरा सुन्नका लागि आकाशमा ठाउँ-ठाउँमा बस्ने गर्दथ्यौं ।[5] अब जसले पनि कान थाप्छ, त्यसले एउटा ज्वालालाई आफ्नो ताक (घात) मा पाउँछ ।[6]

---

मिथ्या हुनु खुलिहाल्यो ।

[1]अज्ञानकालमा एउटा प्रथा यो पनि थियो कि उनीहरू कही यात्रामा जान्थे भने जुन वादीमा रोकिन्थे त्यहाँ जिन्नहरूबाट शरण माग्दथे, जस्तै क्षेत्रका प्रमुख तथा ठुलाबाट शरण माँगिन्छ । इस्लामले यसलाई समाप्त गऱ्यो तथा मात्र एउटा अल्लाहसित शरण माँग्नुमाथि बल दियो ।

[2]अर्थात् जब जिन्नहरूले देखे कि मानिस हामीसित तर्सन्छन् तथा हाम्रा शरण माँग्दछन् त उनका अभिमान तथा उद्दण्डतामा झन् अधिक भयो । رَهَقًا, यहाँ अहंकार, उपद्रव अवज्ञाकारिताका अर्थमा छ । त्यसको मूल अर्थ हो पाप तथा निषेधलाई ढाक्नु तथा उनलाई गर्नु ।

[3] بَعْث का दुबै अर्थ हुनसक्छन्, जस्तो कि अनुवादबाट स्पष्ट छ ।

[4] حرس ، حارس (चौकीदार, रक्षक) को तथा شهب ،شهاب (ज्वाला) को बहुवचन हो अर्थात् आकाशहरूमा फरिश्ता चौकीदारी गर्दछन् कि आकाशहरूको कुनै कुरा कुनै अन्यले नसुनोस् तथा यी तारा आकाशमा जाने शैतानहरूमाथि ज्वाला बनेर खस्छन् ।

[5]तथा आकाशवाणीको केही सुन-गुन पाएर काहिन ज्योतिषीहरुलाई भन्ने गर्दथे जसमा उनी आफ्नो तर्फबाट सय झूठ मिलाएर दिने गर्दथे ।

[6]किन्तु मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमलाई पठाउनुका पश्चात यो क्रम समाप्त गरिदियो ।

وَّاَنَّا لَا نَدْرِیْۤ اَشَرٌّ اُرِیْدَ بِمَنْ فِی الْاَرْضِ اَمْ اَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿۱۰﴾

(१०) र हामी जान्दैनौं कि धर्तीवालाहरुसँग कुनै अनिष्ठको विचार गरिएको छ अथवा उनको प्रभुको विचार उनीसँग भलाईको छ ।[1]

وَّاَنَّا مِنَّا الصّٰلِحُوْنَ وَمِنَّا دُوْنَ ذٰلِكَ ؕ كُنَّا طَرَآئِقَ قِدَدًا ﴿۱۱﴾

(११) तथा यो कि (नि:सन्देह) केही त हामीमध्ये सदाचारी छन् तथा केही त्यसका विपरीत पनि छन् । हामी विभिन्न प्रकारले विभाजित छौं ।[2]

وَّاَنَّا ظَنَنَّاۤ اَنْ لَّنْ نُّعْجِزَ اللّٰهَ فِی الْاَرْضِ وَلَنْ نُّعْجِزَهٗ هَرَبًا ﴿۱۲﴾

(१२) तथा हामीलाई पूर्ण विश्वास भयो[3] कि हामीले अल्लाह तआलालाई धर्तीमा कदापि विवश गर्न सक्दैनौं तथा न हामी भागेर त्यसलाई पराजित गर्नसक्छौं ।

وَّاَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰۤی اٰمَنَّا بِهٖ ؕ فَمَنْ یُّؤْمِنْۢ بِرَبِّهٖ فَلَا یَخَافُ بَخْسًا وَّلَا رَهَقًا ﴿۱۳﴾

(१३) तथा हामीले मार्गदर्शनको कुरा सुन्नासाथ त्यसमाथि ईमान स्वीकार गरिसक्यौं, तथा जसले पनि आफ्ना प्रभुमाथि ईमान स्वीकार गर्नेछ, त्यसलाई न कुनै हानिको भय छ न अत्याचार (तथा दुख) को[4]

अब जो पनि यस विचारभन्दा माथि जान्छ अग्निको ज्वाला त्यसको घातमा रहन्छ तथा टुटेर त्यसमाथि खस्छ ।

[1]अर्थात् यस आकाशको सुरक्षाबाट उद्देश्य धर्तीवासीहरूलाई कुनै नराम्रो योजनाको पूर्ति हो अर्थात् उनीमाथि प्रकोप उतार्नु हो, अथवा भलाईको विचार अर्थात रसूल (सन्देष्टा) पठाउनु हो ।

[2] قِدَدٌ (वस्तुको खण्ड) صَارَ القومُ قِدَدًا त्यस समय बोल्दछन् जब उनका अवस्थाहरू परस्पर भिन्न हुन्छन्, अर्थात् हामी विभिन्न समूह तथा विभिन्न विचारहरूमा विभाजित छौं । अर्थात् जिन्नहरूमा पनि मुसलमान, काफ़िर, यहूदी, ईसाई, मजूसी आदि छन् । केही भन्दछन् कि उनीहरुमा पनि मुसलमानहरुको जस्तो कदरीया, मुरजआ, राफ़िज़ा आदि छन् । (फ़तहुल क़दीर)

[3]यहाँ ظَنَّ विश्वासका अर्थमा छ, जस्तो कि अरु पनि केही स्थानहरूमा छ ।

[4]अर्थात् न यस कुरोको सन्देह छ कि उनका पुण्य तथा उपकारहरूमा कुनै कमी गरिनेछ र न यस कुराको भय कि उनका कुकर्महरूका केही बढाइनेछ ।

وَّاَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُوْنَ وَمِنَّا الْقٰسِطُوْنَ ۗ فَمَنْ اَسْلَمَ فَاُولٰٓئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾

(१४) तथा, हामीमध्ये केही मुसलमान छन् तथा केही अन्यायी छन् ।[1] त जो मुसलमान भए उनीहरूले सोझो मार्गको खोज गरिहाले ।

وَاَمَّا الْقٰسِطُوْنَ فَكَانُوْا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

(१५) तथा जो अत्याचारी छन् उनीहरू नरकको इंधन बने ।[2]

وَّاَنْ لَّوِ اسْتَقَامُوْا عَلَى الطَّرِيْقَةِ لَاَسْقَيْنٰهُمْ مَّآءً غَدَقًا ﴿١٦﴾

(१६) तथा यदि यो कि यिनीहरू सोझा मार्गमा दृढ रहन्थे भने त अवश्य हामीले उनीहरूलाई अधिक जल पिलाउँथ्यौं ।

لِّنَفْتِنَهُمْ فِيْهِ ۗ وَمَنْ يُّعْرِضْ

(१७) ताकि हामीले त्यसमा उनको परीक्षा लिइहालौं ।[3]

[1]अर्थात् जो मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को नबूवत (दूतत्व) प्रति ईमान स्वीकार गरे उनी मुसलमान तथा जसले इन्कार गरे उनी अन्यायी छन् । قَاسِطٌ अत्याचारी, अन्यायी, مُقْسِطٌ न्यायकारी, अर्थात् सुलासी मुजर्रद (तीन अक्षरका शब्दसित जसमा अधिक अक्षर नहोऊन्) बाट होऊन् त अत्याचार गर्नुका अर्थमा तथा मज़ीद फीह (जसमा अधिक अक्षर होऊन्) बाट होऊन् भने न्याय गर्नुका ।

[2]यसबाट ज्ञान भयो कि मानिसहरू जस्तै जिन्न पनि स्वर्ग तथा नर्कमा जानेछन् । उनीहरूमध्ये काफ़िर नरकमा तथा मुसलमान स्वर्गमा । यहाँसम्म जिन्नहरूको कुरा पुरा भयो । अब अगाडि पुन: अल्लाहको कथन छ ।

[3] أن لَوِ اسْتَقَامُوا को संयोजन اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ सित छ, अर्थात् यो कुरो पनि मलाई प्रकाशनाद्वारा भनिएको छ कि ..... الطريقة सित तात्पर्य इस्लाम छ । غَدَقٌ को अर्थ अधिक हो । अधिक जलसित अभिप्राय सांसारिक सम्पन्नता हो, अर्थात् संसारलाई दिएर हामीले उनको परीक्षा लिन्थ्यौं, जस्तो अन्य स्थानमा भनेको छ : ﴿وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰٓى اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكٰتٍ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ﴾
(अल-आराफ-९६)

यही कुरो अहले किताब (यहूद तथा नसारा) का सन्दर्भमा पनि भनिएको छ । (सूर: मायेद:-६६) केही ज्ञाताहरू भन्दछन् कि यस आयतको अवतरण त्यस समय भएको थियो जब कुरैशका काफ़िरहरूमाथि अकाल आच्छादित गरियो । الطريقة को अर्को अर्थ विचलनको मार्ग गरिएको छ । यस अर्थका अनुसार यो भौतिक वैभव मोहलत दिनु स्वरुप हुनेछ । जस्तो अन्य स्थानमा अल्लाहले भन्यो:

﴿اَيَحْسَبُوْنَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهٖ مِنْ مَّالٍ وَّبَنِيْنَ ۞ نُسَارِعُ لَهُمْ فِى الْخَيْرٰتِ ۗ بَلْ لَّا يَشْعُرُوْنَ﴾

"के यिनीहरू (यस्तो कि) बुझेका छन् कि हामीले जे पनि उनका धन एवं सन्तान बढाइराखेका छौं त्यो उनका लागि भलाईहरुमा शीघ्रता

عَن ذِكْرِ رَبِّهِۦ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

तथा जुन व्यक्तिले आफ्ना प्रभुका स्मरणबाट मुख फर्काउनेछ त अल्लाह (तआला) ले त्यसलाई कठोर यातनामा पारिदिनेछ ।[1]

وَأَنَّ ٱلْمَسَٰجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا۟ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

(१८) तथा यो कि मस्जिदहरू केवल अल्लाहकै लागि (विशेष) छन्, त अल्लाह (तआला) का साथ कुनै अन्यलाई नपुकार ।[2]

وَأَنَّهُۥ لَمَّا قَامَ عَبْدُ ٱللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا۟ يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ ع٩

(१९) तथा जब अल्लाहको भक्त त्यसको इबादतका लागि उभ्यो त निकट थियो कि समूह-समूह बनेर त्यसमाथि घेरा हालून् ।[3]

---

गरिराखेका छौं । (होइन-होइन) बरु यिनीहरु बुझ्दैनन् ।" (अल-मोमिनून-५५, ५६)

इमाम इब्ने कसीरका विचारमा यो दोस्रो भावार्थ उचित छ जबकि इमाम शौकानीका विचारमा प्रथम भावार्थ अधिक सही छ ।

[1] صَعَدًا अर्थात् عذاباً شاقاً شديداً موجعاً مؤلماً (इब्ने कसीर) "अति घोर दुःखदायी तथा दिर्घकालीन यातना ।"

[2] مسجد को अर्थ सज्दाको ठाउँ हो । सज्दा (ढोक) पनि नमाज़को एउटा रुक्न (स्तम्भ, अनिवार्य कर्म) हो यसैकारण नमाज़ पढ्नेहरूको लक्ष्य मात्र एक अल्लाहको इबादत हो । यसैकारण मस्जिदहरूमा कुनै अन्यको उपासना, कुनै अन्यसित प्रार्थना, विनय तथा अरु कोहीसित गुहार अथवा त्यसलाई सहायताका लागि पुकार्न वैध छैन । यदि यहाँ पनि अल्लाह बाहेक कसैलाई पुकार्न थालियो भने यो अति नराम्रो तथा अत्याधिक अत्याचार हुनेछ । किन्तु दुर्भाग्यले नामका मुसलमान अब मस्जिदहरूमा पनि अल्लाहका साथ अरुहरूलाई सहायतार्थ पुकार्दछन्, जसमा अपितु मस्जिदमा यस्ता शिला-लेख झुण्ड्याएका हुन्छन् जसमा अल्लाहलाई छाडेर अरुलाई सहायतार्थ पुकारिएको छ । हाय ! فَلْيَبْك على الإسلام مَنْ كان باكياً "अल्लाहले आफ्नो अपार कृपाले विशेषगरी यसप्रकार का पथभ्रष्ट व्यक्तिहरुको मार्गदर्शन गरून् ।"

[3] عَبْدُ الله (अल्लाहका दास) सित अभिप्राय रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम हुन्, तथा अभिप्राय यो हो कि जिन्न तथा इन्सान मिलेर चाहन्छन् कि अल्लाहका यस प्रकाशलाई आफ्ना फूँकहरूले निभाइदेऊन् । यसका अन्य भावार्थ पनि वर्णन गरिएका छन् किन्तु इमाम इब्ने कसीरले यसलाई प्रधानता दिनुभएको छ ।

قُلْ اِنَّمَآ اَدْعُوْا رَبِّيْ وَلَآ اُشْرِكُ بِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٠﴾

(२०) (तपाईं) भनिदिनुस् कि म त केवल आफ्ना प्रभुलाई नै पुकार्दछु तथा त्यसका साथ कसैलाई साझीदार बनाउन्न ।[1]

قُلْ اِنِّيْ لَآ اَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَّلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

(२१) भनिदिनुस् कि मलाई तिम्रा लागि कुनै लाभ हानिको अधिकार छैन ।[2]

قُلْ اِنِّيْ لَنْ يُّجِيْرَنِيْ مِنَ اللّٰهِ اَحَدٌ ۙ وَّلَنْ اَجِدَ مِنْ دُوْنِهٖ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

(२२) भनिदिनुस् कि मलाई कदापि कसैले अल्लाहबाट बचाउन सक्दैन ।[3] तथा म कदापि त्यसका अतिरिक्त शरणको स्थान पनि पाउन सक्दिन ।

اِلَّا بَلٰغًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِسٰلٰتِهٖ ۭ وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَاِنَّ لَهٗ نَارَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ﴿٢٣﴾ۭ

(२३) परन्तु (मेरो काम) त केवल अल्लाहको कुरा तथा त्यसको सन्देश (मानिसहरूलाई) पुऱ्याइदिनु हो,[4] (अब) जसले पनि अल्लाह तथा त्यसका सन्देष्टाको अवहेलना गर्नेछ, त्यसका लागि नरकको आगो छ जसमा यस्ता मानिस सधैं रहनेछन् ।

حَتّٰٓى اِذَا رَاَوْا مَا يُوْعَدُوْنَ فَسَيَعْلَمُوْنَ

(२४) यहाँसम्म कि जब त्यसलाई देख्नेछन् जसको उनलाई वचन[5] दिइन्छ, त निकट भविष्यमा

[1]अर्थात् जब सबै तपाईंको शत्रुतामा एकमत भइहाले तथा दृढ भएका छन् त तपाईंले भनिदिनुस् कि म त मात्र आफ्ना प्रभुको उपासना गर्दछु, त्यसैबाट शरण माँग्दछु तथा त्यसैमाथि भरोसा गर्दछु ।

[2]अर्थात् मलाई तिम्रो मार्गदर्शन अथवा विचलन एवं लाभ-हानिको अधिकार छैन, म त मात्र एकको भक्त हूँ, जसलाई अल्लाहले प्रकाशना तथा रिसालतका लागि निर्वाचित गरेको छ।

[3]यदि म त्यसको अवज्ञा गरुँ तथा त्यसले मलाई यातना दिन चाहोस् ।

[4]यो لَا أَمْلِكُ لَكُمْ बाट अनुबन्धित (अलग) छ। यो पनि सम्भव छ कि لَنْ يُجِيرَنِي सित अनुबन्ध होस् अर्थात् अल्लाहको यातनाबाट कुनै कुराले बचाउन सक्छ भने त्यो यही हो कि म धर्मप्रचारका कर्तव्यलाई पूरा गरुँ, जसलाई पूरा गर्न अल्लाहले ममाथि अनिवार्य गरेको छ। رسالاته को संयोजन अल्लाहमाथि छ अथवा بَلَاغًا माथि, अथवा वाक्य यसप्रकार छ । إلا أُبَلِّغُ عَنِ اللهِ وَأَعْمَلُ بِرِسَالَتِهِ (फ़तहुल क़दीर)

[5]अथवा अभिप्राय यो हो कि यिनी नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम तथा मुसलमानहरूको शत्रुता तथा आफ्ना कुफ्रमाथि डटिरहनेछन्, यहाँसम्मकि उनी लोक-परलोकमा त्यो यातना देखून्, जसको उनलाई वचन दिइन्छ ।

مَنْ اَضْعَفُ نَاصِرًا وَّاَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

जान्नेछन् कि कसको सहायक क्षीण तथा कसको गिरोह कम छ ।[1]

قُلْ اِنْ اَدْرِيْٓ اَقَرِيْبٌ مَّا تُوْعَدُوْنَ اَمْ يَجْعَلُ لَهٗ رَبِّيْٓ اَمَدًا ﴿٢٥﴾

(२५) (तपाईं) भनिदिनुस् कि मलाई ज्ञान छैन कि जसको वादा तिमीसित गरिन्छ, त्यो निकट छ अथवा मेरो प्रभुले त्यसका लागि टाढाको अवधि निर्धारित गर्नेछ ।[2]

عٰلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰى غَيْبِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٦﴾

(२६) त्यो परोक्षको कुरा जान्दछ तथा आफ्ना परोक्षबारे त्यसले कसैलाई अवगत गराउँदैन ।

اِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَّسُوْلٍ فَاِنَّهٗ يَسْلُكُ مِنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا ﴿٢٧﴾

(२७) त्यस सन्देष्टाका अतिरिक्त जसलाई त्यसले प्रिय बनाइहालोस्,[3] यसकारण कि त्यसका पनि अगाडि-पछाडि रक्षक निर्धारित गरिदिन्छ ।[4]

لِّيَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوْا رِسٰلٰتِ

(२८) ताकि ज्ञान हुन जाओस् कि उनले आफ्ना प्रभुका

[1]अर्थात् त्यस समय उनलाई थाहा हुनेछ कि मुसलमानहरूको सहायक दुर्वल छ अथवा मुश्रिकहरू (बहुदेववादीहरू) को तथा एकेश्वरवादीहरूको संख्या कम छ अथवा अल्लाहका अतिरिक्तका पूजारीहरूको ? अभिप्राय यो हो कि मुश्रिकहरूको त कुनै सहायक नै हुनेछैन तथा अल्लाहको असंख्य सेनाहरूका अगाडि यी मुश्रिकहरूको सेना पनि नगन्य नै हुनेछ ।

[2]अभिप्राय यो हो कि प्रकोप अथवा प्रलयको ज्ञान, यो परोक्ष (अदृश्य) सित सम्बन्ध राख्दछ जसलाई अल्लाह नै जान्दछ कि त्यो दूर छ वा निकट ।

[3]अर्थात् आफ्ना पैग़म्बर (सन्देष्टा) लाई केही परोक्षका कुराहरूसित सूचित गरिदिन्छ, जसको सम्बन्ध या त सन्देश पुऱ्याउनुसित हुन्छ अथवा उनका सन्देष्टा हुनुका प्रमाण हुन्छन् । तथा खुला कुरा हो कि अल्लाहद्वारा सूचित गर्नबाट सन्देष्टा परोक्षका जान्नेवाला हुनसक्दैन, किनकि यदि पैग़म्बरलाई पनि परोक्षको ज्ञान हुन्थ्यो भने अल्लाहको तर्फबाट त्यसलाई परोक्षसित सूचित गर्नुको कुनै अर्थ नै रहन्न । अल्लाह तआला आफ्नो परोक्ष त्यसै समय आफ्ना रसूलमाथि व्यक्त गर्दछ जब उसलाई पहिलेदेखि यस परोक्षको ज्ञान हुँदैन, अत: परोक्षज्ञ मात्र अल्लाहनै छ । जस्तो कि यहाँ पनि यसलाई स्पष्ट गरिएको छ ।

[4]अर्थात् प्रकाशना उतार्नुको समय पैग़म्बरका अगाडि-पछाडि फरिश्ताहरू हुन्छन् जो जिन्न तथा शैतानहरूलाई प्रकाशनाका कुरा सुन्न दिँदैनन् ।

رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

सन्देश पुऱ्याइदिए,[1] अल्लाह (तआला) ले उनका निकटवर्ती कुराहरूलाई घेरेको छ[2] तथा प्रत्येक वस्तुको संख्या गणना गरिराखेको छ।[3]

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

## सूरतूल मुज़्ज़म्मिल-७३

सूरः मुज़्ज़म्मिल मक्कामा अवतरित भएको तथा त्यसमा बीस आयतहरू एवं दुई रुकूअ छन्।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ।

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ ﴿١﴾

(१) हे चादर (दोसल्ला) मा बेरिएको ![4]

---

[1] لِيَعْلَمَ (सर्वनाम) कसतिर फर्कन्छ ? केहीका विचारमा रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम हुन्, ताकि उहाँले जानिहालून् कि उहाँभन्दा पहिला रसूलहरूले पनि अल्लाहको सन्देश यसैप्रकार पुऱ्याए जुनप्रकार उहाँले पुऱ्याउनुभयो, अथवा रक्षक फरिश्ताहरूले आफ्ना प्रभुको सन्देश पैग़म्बरलाई पुऱ्याइदिएका छन्। केही विद्हरूले त्यसलाई अल्लाहतिर फर्काएका छन्, यस स्थितिमा अभिप्राय यो हुनेछ कि अल्लाह आफ्ना फरिश्ताहरूद्वारा आफ्ना पैग़म्बरहरूको सुरक्षा गर्दछ ताकि त्यसले रिसालत (सन्देश पुऱ्याउने) को कर्तव्यको पालन उचित ढङ्गले गर्नसकून्। त्यसले त्यस प्रकाशनाको पनि रक्षा गर्दछ जो पैग़म्बरहरूलाई गरिन्छ ताकि त्यसले जानोस् कि उनले आफ्ना प्रभुको सन्देश मानिसहरूसम्म प्रकाशना पुऱ्याइदिएका छन्। अथवा फरिश्ताहरूले पैग़म्बरहरूसम्म प्रकाशना पुऱ्याइदिएका छन्। अल्लाहलाई यद्यपि प्रत्येक वस्तुको ज्ञान पहिलादेखि नै छ। किन्तु यस्ता अवसरहरूमा अल्लाहद्वारा जान्नुको अभिप्राय त्यसका अस्तित्वमा आउनुको साधारण अवलोकन हो, जस्तै ﴿لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ الرَّسُولَ﴾ "कि हामीले जानौं कि सन्देष्टाको सत्य अनुयायी को छ ?" (अल-बकरः-१४३) तथा ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ﴾ (अन्कबूत-११) आदि आयतहरूमा छ (इब्ने क़सीर)

[2] फरिश्ताहरूका पासको अथवा पैग़म्बरहरूका पासको।

[3] किनकि त्यसैले परोक्षको ज्ञान राख्दछ, जो भइसक्यो तथा जो भविष्यमा हुनेछ। सबैलाई उसले गनेको छ, अर्थात् त्यसका ज्ञानमा छ।

[4] जुन समय यी आयतहरूको अवतरण भयो, नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम चादर ओढेर पल्टेका थिए। अल्लाहले उहाँको यसै स्थितिको चर्चा गर्दै सम्बोधित गऱ्यो। अभिप्राय यो हो कि अब चादर छाडिदिनुस् तथा रातमा अलि उभिरहनुस् अर्थात् तहज्जुदको नमाज पढ्नुस्। भनिन्छ कि यस आदेशानुसार तहज्जुदको नमाज़ उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लममाथि अनिवार्य थियो। (इब्ने क़सीर)

قُمِ الَّيْلَ اِلَّا قَلِيْلًا ۙ

(२) रात्रिमा उठिहाल (तहज्जुदको नमाज़का लागि) परन्तु केहीबेर ।

نِّصْفَهٗۤ اَوِ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيْلًا ۙ

(३) आधि रात्रि अथवा त्यसभन्दा पनि केही कम ।

اَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ۞

(४) अथवा त्यसमा बढाइदिनुस्[1] तथा कुर्आनलाई रुकि-रुकि (स्पष्ट) पढ्ने गर।[2]

اِنَّا سَنُلْقِيْ عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيْلًا ۞

(५) नि:सन्देह हामी तिमीमाथि बहुत भारी (ठूलो) कुरो शीघ्र नै अवतरित गर्नेछौं ।[3]

اِنَّ نَاشِئَةَ الَّيْلِ هِيَ اَشَدُّ وَطْاً وَّاَقْوَمُ قِيْلًا ۞

(६) नि:सन्देह रात्रिमा उठ्नु मनको एकाग्रताको लागि अति उचित छ ।[4] तथा कुरालाई अति उचित गर्नेवाला छ ।[5]

[1]यो قَلِيْلًا बाट बदल्छ अर्थात् यो उभिनु (नमाज़का लागि) आधी रातभन्दा कम (तिहाई) अथवा केही अधिक (दुई तिहाई) छ भने कुनै आपत्ति छैन ।

[2]जस्तो कि हदीसहरूमा वर्णित छ कि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमद्वारा पढ्नु रुकि रुकि प्रष्ट हुन्थ्यो तथा आफ्ना अनुयायीहरूलाई पनि तरतीलका साथ पढ अर्थात् रुकि-रुकि (विस्तारै र प्रष्ट) पढ्नुको निर्देश दिनुभो ।

[3]रातको (क़याम) खडा रहनु मानवीय मनका लागि सामान्यत: कठिन छ । अत: यो मध्यवर्ती वाक्यको रुपमा भनियो कि हामीले यसभन्दा पनि भारी कुरा तिमीमाथि अवतरित गर्नेछौं, अर्थात् कुर्आन जसका आदेश तथा कर्तव्यहरूमा कार्यरत हुनु, यसको सीमाहरूका आबद्धता तथा त्यसको प्रचार-प्रसार एउटा भारी तथा प्राणघातक कार्य हो । केहीले बोझ (भारीपन) त्यो बोझ अभिप्राय लिएका छन् जो प्रकाशनाका समय रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लममाथि पर्दथ्यो, जसका कारण कडा जाडोमा पनि उहाँ पसिनाले भिज्दथे । (इब्ने क़सीर)

[4]यसको अर्को भावार्थ यो हो कि एकान्तमा कान कुर्आनका अर्थहरूलाई बुझ्नमा हृदयको अधिक साथ दिन्छन् जो एक नमाजी तहज्जुदमा पढ्दछ ।

[5]अर्को भावार्थ यो हो कि दिनको अपेक्षा राती कुर्आन पढ्नु अधिक स्पष्ट तथा मनका लगावका लागि अधिक प्रभावशाली छ यसकारण कि त्यस समय अरु आवाजहरू हुँदैनन्, वातावरण शान्त हुन्छ, त्यसैमा नमाजी जे पढ्दछ, त्यो आवाज तथा सांसारिक कोलाहलको भेट हुँदैन, बरु नमाजी त्यसबाट सुरक्षित रहन्छ तथा त्यसको प्रभावको संवेदन गर्दछ ।

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ⑦

(७) नि:सन्देह तिमीलाई दिनमा धेरै कार्य हुन्छन् ।[1]

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ
وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ⑧

(८) तथा तिमी आफ्ना प्रभुका नामको जप गर्दैरह र तथा समस्त सृष्टिसित अलग भएर त्यसतिर ध्यानमग्न होऊ ।[2]

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ⑨

(९) पूर्व तथा पश्चिमको प्रभु जसका अतिरिक्त कोही पुज्य छैन, तिमी उसैलाई आफ्नो संरक्षक बनाइहाल ।

وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ
هَجْرًا جَمِيلًا ⑩

(१०) तथा जे जति उनी भन्दछन् तिमी सहन गरिरह तथा उनीहरूलाई राम्रोसित छाडिराख ।

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ
وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ⑪

(११) तथा मलाई एवं ती झुठ्लाउने समृद्धि प्राप्तहरूलाई छाडिदेउ तथा उनीलाई अलि अवसर देउ ।

إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا ⑫

(१२) नि:सन्देह हामीकहाँ कठोर बेडीहरू (नेलहरू) छन् तथा सल्किराखेको नरक छ ।

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا
أَلِيمًا ⑬

(१३) तथा घाटीमा उड्किने भोजन छ तथा दु:ख दिनेवाली[3] यातना छ ।

[1] سَبْحٌ को अर्थ हो الْجَرْيُ وَ الدَّوَرَانُ (हिंड्नु तथा घुमफिर गर्नु) अर्थात् दिनका समय सांसारिक कार्य हुन्छ । यो पहिले कुराको समर्थन हो । अर्थात् राति नमाज़ र तिलावत (कुर्‌आन पढ्नु) अधिक लाभप्रद तथा प्रभावी छ । अर्थात् यसमा नियमितताका साथ दिन होस् अथवा राति अल्लाहको पवित्रता, प्रशंसा, महिमा तथा 'लाइलाह इल्लाल्लाह' पढ्दै रह ।

[2] تَبَتُّلٌ को अर्थ कट्नु तथा अलग हुनु हो, अर्थात् अल्लाहको उपासना तथा त्यससित प्रार्थना एवं विनयका लागि एक्लो तथा पूर्णरुपले त्यसतिर ध्यानमग्न भइहाल, यो रहबानीयत (साधुत्व) भन्दा अलग कुरो हो । रहबानीयत त सांसारिक सम्बन्धहरूका त्याग तथा बैरागको नाम हो । تَبَتُّلٌ नाम हो सांसारिक कार्यहरूलाई पुरा गर्नुका पश्चात उपासनामा लाग्नु तथा अल्लाहसित प्रार्थना गर्नु, जो इस्लाममा प्रशंसनीय छ ।

[3] انكال यो نِكْلٌ को बहुवचन हो । قيود (बेडीहरू) तथा केहीले أغلال का अर्थमा लिएका छन् अर्थात् तौक (रिङ्ग) । جحيما (उत्तेजित अग्नि) ذَاغُصَّةٍ (घाँटीमा झुण्डिनेवाला, न घाँटीबाट तल उत्रन्छ न माथि आउँछ ।

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ⑭

(१४) जुन दिन धर्ती एवं पर्वत थर्कमान हुनेछन् तथा पर्वत मसिनो रेतका टीलाहरू (ढिस्काहरू) को समान हुनेछन् ।[1]

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ⑮

(१५) निःसन्देह हामीले तिमीतिर पनि तिम्रा लागि साक्ष्य दिनेवाला[2] सन्देष्टा पठाएका छौं, जस्तो कि हामीले फिर्औंनतिर सन्देष्टा पठाएका थियौं ।

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ⑯

(१६) त फिरऔंनले त्यस सन्देष्टाको अवज्ञा गऱ्यो त हामीले उसलाई घोर आपदामा समातिहाल्यौं ।[3]

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ⑰

(१७) तिमी यदि काफ़िर रहयौ भने त्यसदिन कसरी बच्नेछौ, जुन दिन बच्चाहरूलाई बूढा गरिदिनेछ ।[4]

السَّمَاءُ مُنفَطِرٌ بِهِ

(१८) जुन दिन आकाश फाट्नेछ,[5] अल्लाह

यो زَقُّوْم अथवा ضَرِيْع को खाना हुनेछ । ضَرِيْع एउटा काँडादार झाडी हो जोअति दुर्गन्धित तथा विषालु हुन्छ ।

[1]अर्थात् यो यातना त्यसदिन हुनेछ, जब धर्ती तथा पर्वत भूकम्पले तल-माथि हुनेछन् तथा ठूला-ठूला पर्वत रेतका थुप्रोका समान भएर रहनेछन् । كَثِيْب रेतको टीला, مَهِيْلًا फुस्रो, खुट्टा मुनिबाट निस्किजानेवाला रेत ।

[2]जो केयामतको दिन तिम्रा कर्तुतहरूको साक्ष्य दिनेछ ।

[3]यसमा मक्कावासीहरूलाई चेतावनी छ कि तिम्रो परिणाम पनि त्यही हुनसक्छ जो फ़िरऔनको मूसा अलैहिस्सलामलाई झुठ्लाउनुका कारण भयो ।

[4] شِيْب (शिब) أَشْيَب (अशयब) को बहुवचन हो । केयामतका दिनको भयानकताका कारण वास्तवमा बच्चाहरू बूढा हुनजानेछन्, अथवा उपमा स्वरुप यस्तो भनियो । हदीसमा पनि वर्णित छ कि "प्रलयका दिन अल्लाह तआलाले आदम अलैहिस्सलामसित भन्नेछ कि आफ्ना सन्तान मध्येबाट नरकका लागि अलग निकालिहाल । आदरणीय आदमले भन्नेछन् कि हे अल्लाह ! कुन प्रकारले ? अल्लाहले भन्नेछ कि प्रत्येक हजार मध्येबाट ९९९ । यस समय गर्भवती स्त्रीहरूका गर्भ खस्नेछन् तथा बच्चाहरू बूढा हुनेछन् ।" (अलहदीस, अलबुखारी, तफ़सीर सूरतुल हज्ज)

[5]यो يَوْمًا को दोस्रो विशेषण हो, त्यसदिन भयानकताले आकाश फाट्नेछन् ।

كَانَ وَعْدُهٗ مَفْعُوْلًا ﴿١٨﴾

(तआला) को यो वचनपूर्ण भएर नै रहनेछ ।[1]

إِنَّ هٰذِهٖ تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَآءَ اتَّخَذَ إِلٰى رَبِّهٖ سَبِيْلًا ﴿١٩﴾

(१९) नि:सन्देह यो शिक्षा हो, त जसले चाहन्छ आफ्नो प्रभुतिरका मार्ग अपनाइहालोस् ।

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُوْمُ أَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ الَّيْلِ وَنِصْفَهٗ وَثُلُثَهٗ وَطَآئِفَةٌ مِّنَ الَّذِيْنَ مَعَكَ ۚ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۚ عَلِمَ أَنْ لَّنْ تُحْصُوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوْا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ ۚ عَلِمَ

(२०) नि:सन्देह तिम्रो प्रभु राम्ररी जान्दछ कि तिमी तथा तिम्रा साथका मानिसहरूको एउटा समूह लगभग दुई तिहाई रातिका तथा आधि रातिका एवं एक तिहाई रातिका (तहज्जुदका नमाज़का लागि) उभिन्छन्,[2] तथा राति-दिनको पूर्ण अनुमान अल्लाह (तआला) लाई नै छ,[3] त्यो (राम्ररी) जान्दछ कि तिमीले त्यसलाई कदापि निर्वाह गर्नसक्ने छैनौ[4] त उसले तिमीमाथि कृपा गर्‍यो,[5]

[1]अर्थात् अल्लाह तआलाले जो मृत्युका पश्चात् जीवित गर्ने हिसाब-किताव एवं स्वर्ग नरकको जो वादा गरेको छ, यो नि:सन्देह भएर रहनुछ ।

[2]जब सूर:का आरम्भमा आधिरात अथवा त्यसभन्दा कम वा अधिक केयाम (नमाज़का लागि उभिनु) को आदेश दिइयो त तपाईं तथा तपाईंका साथीहरूको एक गिरोहले रातमा नमाज़ पढ्नथाले, कहिले दुई तिहाईभन्दा कम, कहिले आधिरात तथा कहिले एक तिहाई रात जस्तो कि यहाँ वर्णित छ । किन्तु एक त यो रातिको नित्य नमाज़ अति कठिन थियो, दोस्रो समयको यो अनुमान आधिरात वा तिहाई अथवा दुई तिहाई भाग नमाज पढ्नु यसभन्दा पनि निकै कठिन थियो । यसकारण अल्लाहले यस आयतमा हलुको गर्नुको आदेश उतार्‍यो, जसको अर्थ केही विद्हरूको विचारमा तहज्जुदको नमाज छाड्नुको अनुमति छ तथा केहीका विचारमा यो हो कि त्यसको फर्ज़ (अनिवार्य हुनु) लाई इस्तिहबाब (उत्तम हुनु) सित बदलदिइयो, अब यो न तपाईंका अनुयायीहरूका लागि अनिवार्य छ न नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमका लागि । केहीको भनाई छ कि यो छुट केवल अनुयायीहरूका लागि छ । नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमका लागि यो पढ्नु अनिवार्य थियो ।

[3]अर्थात् अल्लाह त रातका घडीहरू (क्षण) गन्नसक्छ कि कति व्यतीत भयो तथा कति शेष रहेको छ । तिम्रा लागि यो अनुमान असम्भव छ ।

[4]जब तिम्रा लागि रात गुजार्नुको सही अनुमान सम्भव नै छैन त तिमी नियमित समयसम्म तहज्जुदको नमाज़मा व्यस्त पनि कसरी रहन सक्छौ ।

[5]अर्थात् अल्लाह तआलाले कियामुल्लैल (तहज्जुदको नमाज़) को आदेश निरस्त गरिदियो तथा अब केवल त्यसको उत्तम हुने कुरो शेष रहेको छ तथा त्यो पनि समयको आबद्धता बिना ।

أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ ۙ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ ۙ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ۚ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ

अत: जति कुर्आन पढ्नु तिम्रा लागि सरल हुन्छ, त्यति नै पढ[1] त्यो जान्दछ कि तिमीमध्ये केही रोगी पनि हुनेछन्, केही अन्य धर्तीमा भ्रमण गरेर अल्लाहको कृपा (अर्थात् जीविका पनि) खोज्नेछन्[2] तथा केहीले

आधि रात, तिहाई रात तथा दुई तिहाई रातको आवद्धता पनि अनिवार्य छैन । र यदि तिमीले थोरै समय लगाएर दुई रकाअत पनि पढ्नेछौ भने अल्लाहका पास तहज्जुदको नमाजका पुण्यका पात्र बन्नेछौ, तैपनि यदि कोही आठ रकाअत तहज्जुदको नमाजको प्रबन्ध गर्दछ जस्तो कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमका तरीका थियो त यो अति उत्तम हुनेछ तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमको अनुगामी हुनेछ ।

[1] فَاقْرَأُوا सित अभिप्राय हो فصلّوا तथा कुर्आनसित अभिप्राय اَلصَّلٰوةُ (नमाज़) हो । रातिको नमाज़मा क़याम (उभिनु) लामो हुन्छ तथा कुर्आन अधिक पढिन्छ, अत: तहज्जुदको नमाजलाई नै कुर्आन भनियो । जस्तै नमाज़मा सूर: फ़ातिहा अति आवश्यक छ, यसकारण अल्लाहले हदीस कुदसीमा, जो सूर: फ़ातिहाका भाष्यमा गुज्रिसकेको छ, सूर: फ़ातिहालाई नमाज़सित व्यंजित गरेको छ । «قَسَمْتُ الصَّلاَةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي» (अल-हदीस) यसका लागि “जति कुर्आन पढ्नु सहज हुन्छ पढ” को अर्थ हो, रातिमा जति नमाज पढ्न सक्छौ पढ । यसकारण न समयको पाबन्दी छ र न रकाअतको । यस आयतबाट केही मानिस यो तर्क निकाल्दछन् कि नमाजमा सूर: फ़ातिहा पढ्न जरुरी छैन, जति तथा जहाँबाट कसैका लागि सहज हुनेछ पढ्नेछ त नमाज भइहाल्नेछ । किन्तु प्रथम त यहाँ किराअत् (पढ्नु) नमाज़का अर्थमा छ जस्तो कि हामीले वर्णन गऱ्यौं । यसकारण आयतको सम्बन्ध यससित छैन कि नमाज़मा कति किराअत (कुर्आन पढ्नु) आवश्यक छ ? अर्को, यदि यसको सम्बन्ध किराअतसित मानिन्छ तैपनि यो तर्क आफूभित्र कुनै शक्ति राख्दैन । किनकि مَا تَيَسَّرَ को व्याख्या स्वयं नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले गरिदिनु भएको छ कि कमसेकम क़िराअत जसको बिना नमाज़ हुनेछैन त्यो सूर: फ़ातिहा हो । यसकारण उहाँले भन्नुभयो कि यसलाई अवश्य पढ, जस्तो कि सहीह एवं अति दृढ एवं स्पष्ट हदीसहरूमा यसको आदेश छ । नबीको यस व्याख्याका विपरीत यो भन्नु कि नमाजमा सूर: फातिहा अनिवार्य छैन अपितु कुनै पनि सूर: तथा एउटा आयत पढिहाल नमाज़ हुनेछ ठूलो दुस्साहसबाट नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमका हदीसहरूसित विमुखताको धिक्कृत प्रदर्शन हो । तथा इमामहरूका कथनका विपरीत पनि जो उनीहरूले धर्मबोध (फ़िक़्ह) का नियमका किताबहरूमा लेखेका छन् कि यस आयतबाट इमामका पछाडि सूर: फ़ातिहा नपढ्नुका तर्क दिनु वैध छैन, यसकारण कि यी दुबै आयातहरू परस्पर विपरीत छन् ।

[2] अर्थात् व्यापार तथा व्यवसायका लागि यात्रा गर्नु तथा एक नगरबाट अर्को नगर अथवा एक देशबाट अर्को देश जानुपर्नेछ ।

وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا ۭ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَّاَعْظَمَ اَجْرًا ۭ وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝٢٠

अल्लाह तआ़लाका मार्गमा धर्मयुद्ध पनि गर्नेछन्,[1] त तिमी सरलतापूर्वक जति (कुर्आन) पढ्न सक्छौ पढ ।[2] तथा नमाज़ नियमितताले पढ[3] तथा ज़कात (पनि) दिदैरह तथा अल्लाह तआ़लालाई उत्तम ऋण देउ,[4] तथा जो पुण्य तिमीले आफ्ना लागि अगाडि पठाउनेछौ त्यसलाई अल्लाह (तआ़ला) कहाँ सर्वोत्तम रुपमा प्रतिफलमा अत्याधिक पाउनेछौ ।[5] र अल्लाह तआ़लासित क्षमा माँगिराख । निःसन्देह अल्लाह तआ़ला क्षमाशील, कृपालु छ ।

## सूरतुल मुद्दस्सिर–७४

سُوْرَةُ الْمُدَّثِّرِ

सूरः मुद्दस्सिर मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा ५६ आयातहरू एवं दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

يٰٓاَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝١

(१) हे लुगा ओढ्नेवाला ।[6]



[1]यसैप्रकार जिहाद (धर्मयुद्ध) मा पनि कठिन यात्राहरू गर्नुपर्दछ । यी तीनवटै कुरा रोग, यात्रा तथा जिहाद पालैपालो सबैका समक्ष आउँछन् । यसकारण अल्लाह तआ़लाले तहज्जुदमा छुट दिइदिएको छ किनकि यिनमा कठिनाईहरू छन् ।

[2]छुटका कारणका साथ छुटको यो आदेश पुनः बयान गरियो ।

[3]अर्थात् पाँच नमाज़ जो फर्ज़ (अनिवार्य) छन् ।

[4]अर्थात् अल्लाहका मार्गमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर । यसलाई उत्तम ऋण भनिएको छ कि अल्लाहले त्यसको प्रतिफल सात सय गुना बरु त्यसभन्दा अधिक प्रदान गर्नेछ ।

[5]अर्थात् ऐच्छिक नमाज़हरू, दान, (दक्षिणा) तथा जो अन्य पुण्यका काम गर्नेछन्, त्यसको अल्लाहका निकट उत्तम प्रतिफल पाउनेछौ । अधिकतर भाष्यकारहरूले यस सूरःका आधा भागलाई मदनी तथा आधा भागलाई मक्की मानेका छन् जसको कारण आयत नं. २० हो जो मदनी हो ।

[6]सर्वप्रथम जुन प्रकाशना उत्रयो त्यो اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِيْ خَلَقَ हो । त्यसका पश्चात प्रकाशनामा विलम्ब भयो तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम

(२) उभिहाल तथा सावधान गरिदेउ ।[1]
قُمْ فَأَنذِرْ ۝٢

(३) तथा आफ्नो प्रभुकै महिमा वर्णन गर ।
وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۝٣

(४) तथा आफ्ना वस्त्रहरूलाई पवित्र राख्ने गर ।[2]
وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۝٤

(५) र अपवित्रतालाई छाडिदेउ ।[3]
وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۝٥

(६) तथा उपकार गरी अधिक लिनुको इच्छा नगर ।[4]
وَلَا تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ ۝٦

(७) तथा आफ्नो प्रभुका मार्गमा धैर्य राख ।
وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝٧

(८) त जब नरसिंघामा फुकिनेछ ।
فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ۝٨

(९) त त्यो दिन बहुतै कठोर दिन हुनेछ ।
فَذَٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ۝٩

(१०) जो काफ़िरहरूका लागि सरल हुनेछैन ।[5]
عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ۝١٠

अति व्याकूल हुनुभयो तथा चिन्तित रहन थाल्नुभो । एकदिन अकस्मात त्यही फरिश्ता जो हिरा (पर्वत) को गुफामा प्रकाशना लिएर प्रथम पटक आएको थियो । उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमले देख्नुभयो कि धर्ती तथा आकाशको बीच एउटा कुर्सीमा विराजमान छ, जसबाट उहाँमाथि एउटा भय आयो तथा घर गएर घरवालाहरू सित भन्नुभयो कि मलाई लुगा ओढाइदेऊ, मलाई लुगा ओढाइदेऊ, अत: उनले उहाँलाई एउटा लुगा ओढाइदिए । यसै स्थितिमा यो प्रकाशना अवतरित भयो (सहीह बुख़ारी तथा मुस्लिम सूरतुल मुद्दस्सीर तथा किताबुल ईमान) यस आधारमा यो दोस्रो वह्य (प्रकाशना) तथा प्रकाशनाका विलम्बका पश्चात प्रथम प्रकाशना हो ।

[1]अर्थात् मक्कावासीहरूलाई तर्साऊ यदि उनीहरूले ईमान स्वीकार गर्दैनन् ।

[2]अर्थात् मन तथा विचारका साथ लुगा पनि पवित्र राख । यो आदेश यसकारण दियो कि मक्काका मुश्रिक पवित्रताको ध्यान राख्दैनथे ।

[3]अर्थात् मूर्तिहरूको पूजा त्यागदेऊ । यो वास्तवमा मानिसहरूलाई उहाँका माध्यमबाट आदेश दिइदैछ ।

[4]अर्थात् उपकार गरेर यो इच्छा नराख कि प्रतिफलमा यसभन्दा अधिक पाइनेछ ।

[5]अर्थात् प्रलयका दिन काफ़िरहरूका लागि भारी (गम्भीर) हुनेछ किनकि त्यसदिन कुफ्रको परिणाम उनलाई भोग्नुपर्ने हुन्छ जसलाई उनी संसारमा गरिरहे ।

| | |
|---|---|
| (११) मलाई तथा उसलाई छाडिदेउ, जसलाई मैले एक्लो पैदा गरेको छु ।[1] | ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ |
| (१२) तथा त्यसलाई अत्याधिक दिएको छु । | وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ |
| (१३) तथा उपस्थित रहनेवाला पुत्र पनि ।[2] | وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ |
| (१४) तथा मैले त्यसलाई धेरै समृद्धि दिएको छु ।[3] | وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ |
| (१५) तैपनि उसको कामना छ कि मैले उसलाई अझ अधिक दिऊ ।[4] | ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ |
| (१६) होइन होइन,[5] त्यो हाम्रा आयतहरूको विरोधी हो ।[6] | كَلَّا ۖ إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ |
| (१७) शीघ्र नै मैले उसलाई एउटा कठिन उकालो उक्लिन लगाउनेछु । | سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾ |

[1]यो शब्द चेतावनी तथा धम्कीको लागि छ कि त्यसलाई जसलाई मैले आमाका पेटबाट एक्लो पैदा गरें, त्यससित न धन थियो न सन्तान, तथा मलाई एक्लो छाडिदेऊ । अर्थात् म स्वयं नै त्यससित निपट्ने छु । भन्दछन् कि यो वलीद पुत्र मुगीरातिर संकेत छ । यो कुफ्र तथा उपद्रवमा निकै बढिसकेको थियो, यसकारण विशेषरुपले त्यसको चर्चा गरिएको छ ।

[2]त्यसलाई अल्लाहले पुत्र प्रदान गरेको थियो तथा उनी प्रत्येक समय त्यसका पासमा नै रहन्थे घरमा धनको अधिकता थियो । यसकारण पुत्रहरूलाई व्यापार का लागि बाहिर जानुको आवश्यकता हुँदैनथ्यो । केही विद्हरू भन्दछन् कि यी पुत्र सात थिए, केही बाह्र तथा केही तेह्र बताउँछन्, यिनीमध्ये तीन मुसलमान भएका थिए खालिद, हिशाम तथा वलीद रज़ियल्लाहु अन्हु । (फ़तहुल क़दीर)

[3]अर्थात् धन-सम्पत्तिमा प्रधानता तथा प्रमुखतामा एवं दीर्घ आयुमा ।

[4]अर्थात् कुफ्र तथा अवज्ञाका उपरान्त पनि त्यसको आकांक्षा छ कि म त्यसलाई अझ अधिक दिऊ ।

[5]अर्थात् मैले त्यसलाई अधिक दिनेछैन ।

[6]यो كَلَّا को कारण हो عَنِيدٌ त्यस व्यक्तिलाई भन्दछन् जो सत्यलाई जान्दा जान्दै त्यसको विरोध तथा खण्डन गर्दछ ।

[7]अर्थात् त्यसलाई यस्तो यातनामा ग्रस्त गर्नेछु जसलाई सहन गर्नु अति कठिन हुनेछ । केही धर्मज्ञाताहरू भन्दछन् कि नरकमा अग्निको पर्वत हुनेछ जसमाथि त्यसलाई चढाइनेछ । إِرْهَاق को अर्थ हो मानिसमाथि गह्रौं कुरा लाद्दिनु (फतहुल कदीर)

إِنَّهُۥ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾
(१८) उसले विचार गरेर अनुमान गऱ्यो ।[१]

فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾
(१९) त्यसको नाश होस् ! त्यसले कसरी अनुमान गऱ्यो ?

ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾
(२०) त्यो पुनः नष्ट होस् ! कुन प्रकारले अनुमान गऱ्यो ?[२]

ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾
(२१) उसले फेरि देख्यो ।[३]

ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾
(२२) अनि अनुहार खुम्च्यायो तथा मुख बिगाऱ्यो ।[४]

ثُمَّ أَدْبَرَ وَٱسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾
(२३) त्यसपछि पछाडि हट्यो तथा गर्व गऱ्यो ।[५]

فَقَالَ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾
(२४) तथा भन्नलाग्यो कि यो त मात्र जादू हो जो नकल गरिन्छ ।[६]

إِنْ هَٰذَآ إِلَّا قَوْلُ ٱلْبَشَرِ ﴿٢٥﴾
(२५) (यो) मनुष्यका कथनका अतिरिक्त केही पनि होइन ।

سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾
(२६) म शीघ्र नै त्यसलाई (सफरमा) नरकमा हाल्नेछु ।

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾
(२७) तथा तिमीलाई के थाहा[७] कि नरक के कुरो हो ?

[१]अर्थात् पवित्र कुर्आन तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमको सन्देश सुनेर त्यसले यस विषयमा सोच्यो कि म यसका के उत्तर दिऊ ? तथा आफ्नो मनमा त्यसले त्यो तयार गऱ्यो ।

[२]यी त्यसका सम्बन्धमा अभिशापका शब्द हुन् कि नाश होस्, मारियोस्, के कुरा उसले सोचेको छ ?

[३]अर्थात् फेरि विचार गऱ्यो कि कुर्आनको खण्डन कुन प्रकार सम्भव छ ।

[४]अर्थात् यो उत्तर विचारदाखेरि मुख खुम्च्यायो तथा बङ्ग्यायो जस्तो कि साधारणतः कुनै गम्भीर कुरामा विचार गर्दाखेरि मानिस यस्तै नै गर्दछ ।

[५]अर्थात् सत्यबाट मुख फर्कायो तथा ईमान स्वीकार गर्नबाट अहङ्कार गऱ्यो ।

[६]अर्थात् योकसैबाट सिकेर आयो तथा त्यहाँबाट नक्कल गऱ्यो र दावा गऱ्यो कि यो अल्लाहद्वारा अवतरित गरिएको हो ।

[७]नरकका नामहरू अथवा श्रेणीहरूमध्ये एउटाको नाम "सकर" पनि हो ।

لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾
(२८) न त्यो शेष राख्दछ तथा न छाड्दछ।[1]

لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾
(२९) छालालाई पोलिदिन्छ।

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾
(३०) तथा त्यसमाथि उन्नाईस (फरिश्ताहरू नियुक्त) छन्।[2]

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً ۙ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا ۙ وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ ۙ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ
(३१) तथा हामीले नरकका रक्षक केवल फरिश्ताहरू राखेका छौं। तथा हामीले उनको संख्या केवल काफ़िरहरूको परीक्षाका लागि निर्धारित गरेका छौं[3] ताकि अहले किताब (विश्वास) गरिहालून्[4] तथा ईमान वालाहरू ईमानमा बढेर जाऊन्।[5] तथा अहले किताब एवं मुसलमान संदेह नगरुन्, तथा जसका हृदयमा रोग छ तिनीहरू तथा काफ़िर भनून कि यस उदाहरणबाट अल्लाह तआ़लाको के तात्पर्य छ?[6] यस

[1]उनका शरीरमा मासु छाड्नेछ न हड्डी। अर्थात् अभिप्राय यो हो कि नरकवासीहरूलाई जीवित छाड्नेछ न मृत। لا يموت فيها و لا يحي

[2]अर्थात् नरकमा द्वारपालका रूपमा १९ फरिश्ता नियुक्त छन्।

[3]यो क़ुरैशका मूर्तिपूजकहरूको खण्डन हो, जब नरकका अधिकारीहरूको अल्लाहले चर्चा गऱ्यो त अबूजहलले क़ुरैशका समूहलाई सम्बोधित गर्दै भन्यो कि तिमीमध्ये प्रत्येक दश व्यक्तिहरूको गिरोह एक-एक फरिश्ताका लागि पर्याप्त हुनेछैन। केही भन्दछन् कि किलदा नामक व्यक्तिले जसलाई आफ्नो शक्तिमा बडो गर्व थियो, भन्यो कि तिमी सबै मात्र दुई फरिश्ता सम्हाल्नु, सत्र फरिश्ताहरूलाई त म एक्लो नै हेर्नेछु। भन्दछन् कि त्यसैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमलाई कुश्तीको पनि कैयन पटक चुनौती दियो तथा प्रत्येक पटक पराजित भयो तथा ईमान स्वीकारेन। भन्दछन् कि यसका अतिरिक्त रुकाना पुत्र अब्दे यज़ीदका साथ पनि उहाँले कुश्ती लड्नु भएको थियो किन्तु उनी पराजित भएर मुसलमान भइहालेका थिए। (इब्ने कसीर) अभिप्राय यो हो कि यो संख्या पनि उनका परिहास अर्थात् परीक्षाको हेतु बन्यो। (सहीह बुख़ारी मुस्लिम)

[4]अर्थात् यो जानीहालून कि यो रसूल सत्य छ तथा त्यससित त्यही कुरा गर्नु भएको छ जो पूर्वका ग्रन्थहरूमा पनि अंकित छ।

[5]कि अहले किताबले उनका पैग़म्बरको कुरोको पुष्टि गरेका छन्।

[6]हृदयका रोगीसित अभिप्राय मुनाफ़िक (अवसरवादी) हुन् अथवा ती हुन् जसका हृदयमा

مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ۚ وَمَا هِىَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

प्रकार अल्लाह तआला जसलाई चाहन्छ मार्ग विचलित गर्दछ तथा जसलाई चाहन्छ मार्गदर्शन गर्छ[1] तथा तिम्रा प्रभुका सेनाहरूलाई त्यसका अतिरिक्त कोही जान्दैन[2] यो समस्त मनुष्यका लागि (साक्षात) शिक्षा (एवं उपदेश) हो ।[3]

كَلَّا وَٱلْقَمَرِ ﴿٣٢﴾

(३२) कदापि होइन ।[4] चन्द्रमाको सौगन्ध ।

وَٱلَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾

(३३) तथा रात्रिको जब त्यो पछि हट्छ ।

وَٱلصُّبْحِ إِذَآ أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾

(३४) तथा प्रात:को जब त्यो प्रकाशित हुनजान्छ ।

إِنَّهَا لَإِحْدَى ٱلْكُبَرِ ﴿٣٥﴾

(३५) कि (नि:सन्देह त्यो नरक) ठुला वस्तुहरूमध्ये एउटा हो ।[5]

शंकाहरू थिए, किनकि मक्कामा मुनाफ़िक नै थिएनन् अर्थात् यो सोध्नेछन् कि उनको संख्यालाई यहाँ चर्चा गर्नुमा अल्लाहको के हिकमत छ ?

[1]अर्थात् विगतका विचलनको जस्तै जसलाई चाहन्छ कुमार्ग तथा जसलाई चाहन्छ मार्गदर्शन गर्दछ यसमा जो हिकमत हुन्छ, त्यसलाई केवल अल्लाह नै जान्दछ ।

[2]अर्थात् यी काफ़िर तथा मुश्रिक बुझ्दछन् कि नरकमा १९ फरिश्ता नै त छन्, जसमाथि नियन्त्रण पाउनु कुनचाहिँ ठूलो काम हो ? परन्तु उनलाई थाहा छैन कि प्रभुको सेना त यति छ जसलाई अल्लाहका अतिरिक्त कोही जान्दैन । केवल फरिश्ता नै यति संख्यामा छन् कि ७० हजार फरिश्ता नित्य दिन अल्लाहको उपासनाका लागि "बैतुल मामूर" मा प्रवेश गर्दछन्, अनि प्रलयसम्म उनको पालो आउने छैन । (सहीह बुख़ारी तथा मुस्लिम)

[3]अर्थात् यो नरक तथा त्यसका लागि नियुक्त फरिश्ताहरू मानिसहरूको शिक्षा एवं उपदेशका लागि छन् कि सम्भवत: उनी अवज्ञाबाट रोकियून् ।

[4] كَلَّا यो मक्कावासीहरूका भ्रमको इन्कार हो, अर्थात् जो उनीहरू यो बुझ्दछन् कि हामी फरिश्ताहरूलाई पराजित गर्नेछौं कदापि यस्तो हुनेछैन । सौगन्ध छ चन्द्रमाको तथा रात्रिको जब तिनी पछाडि हट्न् तथा जान थालून् ।

[5]यो सौगन्धको उत्तर हो । كُبَرٌ (कुबर) كُبْرى (कुबरा) को बहुवचन हो । अति महत्वपूर्ण कुराहरूको शपथका पश्चात अल्लाहले नरकको महानता तथा भयानकताको वर्णन गरेको छ, जसबाट त्यसको महानतामा कुनै सन्देह रहँदैन ।

| | |
|---|---|
| (३६) मनुष्यलाई तर्साउनेवाला ।[1] | نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ |
| (३७) ती व्यक्तिहरूका लागि जो तिमीमध्ये अगाडि बढ्न चाहन्छन् अथवा पछाडि हट्न चाहन्छन् ।[2] | لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾ |
| (३८) प्रत्येक व्यक्ति आफ्ना कर्महरूका लागि गिरवी छ ।[3] | كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾ |
| (३९) परन्तु दायाँ हातवालाहरू ।[4] | إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ |
| (४०) (कि) उनीहरू स्वर्गमा (बसेको अवस्थामा) प्रश्न गरिराखेका हुनेछन् ।[5] | فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾ |
| (४१) पापीहरूसित । | عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ |
| (४२) तिमीलाई नरकमा कुन कुराले हाल्यो । | مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾ |
| (४३) उनीहरूले उत्तर दिनेछन् कि हामी नमाजी थिएनौं । | قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ |
| (४४) न भोकाहरूलाई खाना खुवाउँथ्यौं । | وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ |

[1]अर्थात् यो नरक तर्साउनेवाली छ अथवा त्यस तर्साउनेवालीसित अभिप्राय नवी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम हुन् अथवा पवित्र कुर्आन हो, किनकि कुर्आन पनि आफूले वर्णन गरिएको वचन तथा धम्कीको आधारमा मानव जातिको लागि सचेत गर्नेवाला छ ।

[2]अर्थात् ईमान तथा आज्ञाकारीतामा अगाडि बढ्न चाहोस् अथवा त्यसभन्दा पछाडि हट्न चाहोस् । अभिप्राय यो हो कि चेतावनी प्रत्येकका लागि छ जसले ईमान ल्याओस् । (विश्वास गरोस्) अथवा कुफ्र (इन्कार) गरोस् ।

[3]رهن गिरवी (धितो) राख्नलाई भन्दछन् । अर्थात् प्रत्येक व्यक्ति आफ्ना कर्मको गिरवी छ । त्यस कर्मले त्यसलाई याचनाबाट मुक्त गराउनेछ (यदि सदाचारी हुनेछ) अथवा नष्ट गरिदिनेछ । (यदि दुराचारी हुनेछ)

[4]अर्थात् उनी आफ्ना पापहरूका बन्दी हुने छैनन्, बरु आफ्ना सत्कर्महरूका कारण स्वतन्त्र हुनेछन् ।

[5]في جنات यो أصحاب اليمين को स्थिति बताउनका लागि छ स्वर्गीय अट्टालिका (महलमा) बसेर नरकवासीहरूसित प्रश्न गर्नेछन् ।

[6]नमाज़ अल्लाहका अधिकारमा छ तथा निर्धनहरूलाई खुवाउनु भक्तहरूका अधिकारहरूमध्ये छ । अभिप्राय यो भयो कि हामीले अल्लाहका अधिकार पूरा गर्‍यौ न भक्तहरूका ।

وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾

(४५) तथा हामी बाद-विवाद (इन्कार) गर्नेहरूका साथ बाद-विवादमा व्यस्त रहने गर्थ्यौं ।[1]

وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾

(४६) तथा हामीले प्रतिफलका दिनलाई झुठ्लाउँथ्यौं ।

حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

(४७) यहाँसम्मकि हाम्रो मृत्यु आइपुग्यो ।[2]

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾

(४८) त उनीहरूलाई सिफारिस गर्नेहरूको सिफारिस लाभप्रद हुनेछैन ।[3]

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾

(४९) उनीहरूलाई के भएको छ कि उनीहरू शिक्षाबाट मुख फर्काइराखेका छन् ?

كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾

(५०) जस्तो कि उनीहरू भडकिएका गधाहरू हुन् ।

فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

(५१) जो शेरबाट भागेका हुन् ।[4]

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾

(५२) अपितु उनीहरूमध्ये प्रत्येक व्यक्ति चाहन्छ कि त्यसलाई स्पष्ट किताबहरू दिइयोस् ।[5]

---

[1]विवाद तथा मार्ग-विचलनको पक्षमा संलग्नताले भाग लिन्थे ।

[2] يقين (निश्चित) को अर्थ मृत्यु हो, जस्तो अल्लाहले अर्को स्थानमा भन्यो:

﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

"आफ्ना प्रभुको उपासना मृत्यु नआउन्जेल गरिराख ।" (अल-हिज्र-९९)

[3]अर्थात् जो उपर्युक्त दुर्गुणहरूले युक्त हुनेछ, त्यसलाई कसैको सिफारिस पनि लाभ पुऱ्याउने छैन, किनकि उनी कुफ्रका कारण सिफारिसका पात्र हुनेछैन । सिफारिस त मात्र उनका लागि लाभप्रद हुनेछ जो ईमानका कारण सिफ़ारिशका पात्र हुनेछन् अल्लाहतिरबाट सिफारिशको अनुमति पनि उनीहरूका लागि प्राप्त हुनेछ न कि प्रत्येकका लागि ।

[4]अर्थात् यिनी सत्यबाट भड्किने तथा मुख फर्काउनमा यस्ता छन्, जस्तो वनका भयभीत गधाहरू सिंहबाट भाग्दछन् जब उनी तिनका शिकार गर्न चाहन्छन् । قسورة को अर्थ सिंह हो । केहीले धनुर्धर (तीर चलाउनेवाला) अर्थ गरेका छन् ।

[5]अर्थात् प्रत्येकका हातमा अल्लाहको तर्फबाट एउटा खुला किताब उतरोस् जसमा लेखिएको होस् कि मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम अल्लाहको

كَلَّا ۖ بَل لَّا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

(५३) कदापि यस्तो (हुनसक्दैन), बरु यिनी केयामत (प्रलय) बाट निर्भय छन् ।[1]

كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾

(५४) कदापि होइन ! यो (कुरआन) एउटा शिक्षा हो ।[2]

فَمَن شَاءَ ذَكَرَهُ ﴿٥٥﴾

(५५) अब जो चाहन्छ यसबाट शिक्षा प्राप्त गरोस् ।

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ ۚ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

(५६) तथा उनीहरू त्यसबेला शिक्षा प्राप्त गर्नेछन्, जब अल्लाह तआला चाहन्छ[3] त्यो यसै योग्य छ कि उससित तर्सुन तथा यस योग्य पनि कि त्यसले क्षमा गरोस् ।[4]

## सूरतुल कियाम:-७५

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

सूर: कियाम: मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा चालीस आयतहरू एवं दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

---

रसूल (सन्देष्टा) । केहीले यो भावार्थ गरेका छन् कि बिना कर्म यिनी यातनाबाट मुक्ति चाहन्छन् अर्थात् प्रत्येकलाई मुक्ति-लेख प्राप्त होस् । (इब्ने कसीर)

[1]अर्थात् उनको उपद्रवका कारण आख़िरत (परलोक) प्रति अविश्वास तथा त्यसको इन्कार हो जसले उनलाई निर्भय गरिदिएको छ ।

[2]परन्तु त्यसका लागि जो यस कुरआनका सदुपदेशहरूबाट शिक्षा ग्रहण गर्न चाहुन् ।

[3]अर्थात् यस कुरआनबाट मार्गदर्शन तथा सदुउपदेश त्यसलाई नै प्राप्त हुनेछ जसलाई अल्लाहले चाहनेछ । ﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"तथा तिमी जगतका प्रभुले नचाहिकन केही पनि चाहन सक्दैनौ ।" (अत्तकवीर-२९)

[4]अर्थात् त्यो अल्लाह नै यस योग्य छ कि त्यससित तर्सियोस् तथा त्यही क्षमादानका अधिकार राख्दछ । अत: त्यही यस कुराका योग्य छ कि त्यसका आज्ञाको पालन गरियोस् तथा त्यसको अवज्ञाबाट बचियोस् ताकि मानिस त्यसको दया तथा क्षमाका योग्य बन्न सकोस् ।

لَآ أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَٰمَةِ ﴿١﴾

(१) म सौगन्ध खान्छु केयामत (प्रलय) का दिनको ।[1]

وَلَآ أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾

(२) तथा सौगन्ध खान्छु त्यस मनको जो धिक्कार (निन्दा) गर्नेवाला छ ।[2]

أَيَحْسَبُ الْإِنسَٰنُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُۥ ﴿٣﴾

(३) के मनुष्य यो विचार गर्दछ कि हामीले त्यसका हड्डीहरू एकत्रित गर्ने नै छैनौं ?[3]

بَلَىٰ قَٰدِرِينَ عَلَىٰٓ أَن نُّسَوِّىَ بَنَانَهُۥ ﴿٤﴾

(४) हो, अवश्य गर्नेछौं हामीलाई सामर्थ्य छ कि त्यसको हामीले उसको (औंला) को टुप्पालाई ठीक गरिदेऔं ।[4]

بَلْ يُرِيدُ الْإِنسَٰنُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُۥ ﴿٥﴾

(५) अपितु मनुष्य त चाहन्छ कि अगाडि-अगाडि अवज्ञा (एवं अवहेलना) गर्दैजाओस् ।[5]

[1] لَآ أُقْسِمُ मा لا अधिक छ जो अरबीको एउटा भाषाशैली हो जस्तो ﴿مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ﴾ (अल-आराफ़-१२) तथा ﴿لِّئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَٰبِ﴾ (अल-हदीद-२९) तथा अन्य धेरै स्थानमा छ । केही भन्दछन् कि सौगन्धभन्दा पहिला काफ़िरहरूको कुराको इन्कार छ, उनी भन्दथे कि मृत्युका पश्चात कुनै जीवन छैन । لا द्वारा भनिएको छ कि जस्तो तिमी भन्दछौ कुरा यस्तो छैन म (अल्लाह) प्रलयका दिनको सौगन्ध खान्छु । क़ेयामत (प्रलय) का दिनको सौगन्ध खानुबाट उद्देश्य त्यसका महत्व तथा गम्भीरतालाई स्पष्ट गर्नु हो ।

[2] अर्थात् भलाईमा पनि गर्दछ कि अधिक किन गरेन तथा कुकर्ममा पनि यसबाट किन रोकिन्न ? संसारमा पनि जसको अन्तर्आत्मा जागरुक हुन्छ तिनको आत्मा उनीहरूलाई धिक्कार्दछ, परन्तु आख़िरत (परलोक) मा त सबैको आत्माले धिक्कार्नेछ ।

[3] यो शपथको उत्तर हो । मानिससित अभिप्राय यहाँ काफ़िर तथा नास्तिक मानिस हो जो क़यामत (प्रलय) लाई मान्दैन, त्यसको सोंच गलत छ । अल्लाह तआला निश्चय मानिसहरूका अंश (अंग) लाई एकत्रित गर्नेछ । यहाँ हड्डीहरूको विशेष रुपले चर्चा छ यसकारण कि हड्डीहरू नै पैदाईशको मूल ढाँचा तथा गोलाम्बर (फर्मा) हुन् ।

[4] بَنَان हात एवं खुट्टाका ती किनारालाई भन्दछन् जो जोर्नी, नङ्ग्रा तथा सूक्ष्म धमनीहरू एवं मसिना हड्डीहरूमा स्थित हुन्छन् । जब यी मसिना तथा सूक्ष्म वस्तुहरूलाई हामीले जोड्दिनेछौं भने ठूला-ठूला भागहरू (अङ्गहरू) लाई जोड दिनु हाम्रा लागि के कठिन हुनेछ ?

[5] अर्थात् यस आशामा सत्यको अवहेलना तथा इन्कार गर्दछ कि कुनचाहिं प्रलय आउनुछ ।

يَسْـَٔلُ اَيَّانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ ۞٦
(६) सोध्छ कि क़ेयामत (प्रलय) को दिन कहिले आउनेछ ?[१]

فَاِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ۞٧
(७) त जुनबेला आँखाहरू दृष्टिविहीन हुनेछन् ।[२]

وَخَسَفَ الْقَمَرُ ۞٨
(८) तथा चन्द्रमा प्रकाशहीन हुनेछ ।[३]

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۞٩
(९) तथा सूर्य एवं चन्द्रमा एकत्र हुनेछन् ।[४]

يَقُوْلُ الْاِنْسَانُ يَوْمَىِٕذٍ اَيْنَ الْمَفَرُّ ۞١٠
(१०) त्यसदिन मानिसले भन्नेछ कि आज भाग्नुको स्थान कहाँ छ ?[५]

كَلَّا لَا وَزَرَ ۞١١
(११) होइन-होइन कुनै शरणस्थल छैन ।[६]

اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَىِٕذِ ۨ الْمُسْتَقَرُّ ۞١٢
(१२) आज त तिम्रो प्रभुतिर नै ठिकाना छ ।[७]

---

[१]यो प्रश्न यसकारण गर्दैन कि पापहरूबाट क्षमा माँगोस्, अपितु क़ेयामत घटित हुने कुरोलाई असम्भव ठान्दै प्रश्न गर्दछ । यसकारण अवज्ञा तथा दूराचारले रोकिन्न तैपनि आगामी अवधिमा अल्लाह तआला क़ेयामत आउनुको समय भनिराखेको छ ।

[२]भय तथा आश्चर्यले जस्तो मृत्युका समय साधारणतः हुन्छ ।

[३]जब चन्द्रमालाई ग्रहण लाग्दछ त त्यस समय पनि त्यो प्रकाशहीन हुनजान्छ । किन्तु यो चन्द्रग्रहण जो प्रलयका लक्षणहरूमध्ये छ जब हुनेछ त तत्पश्चात त्यसमा प्रकाश आउने छैन ।

[४]अर्थात् प्रकाशहीन हुनुबाट अभिप्राय हो कि चन्द्रमाका समान सूर्यको पनि प्रकाश समाप्त हुनेछ ।

[५]अर्थात् जब यी घटनाहरू घट्नेछन् त अल्लाहबाट अथवा नरकको यातनाबाट भाग्नुको मार्ग खोज्नेछ, किन्तु त्यस समय भाग्नुको बाटो कहाँ हुनेछ ।

[६]وَزَرَ पर्वत अथवा गढलाई भन्दछन् जहाँ मनुष्यले शरण लेओस् त्यहाँ यस्तो कुनै शरणको ठाउँ हुनेछैन ।

[७]जहाँ त्यसले भक्तहरूका बीच निर्णय गर्नेछ । यो सम्भव हुनेछैन कि कोही अल्लाहका यस न्यायलयबाट लुक्न सकोस् ।

يُنَبَّؤُا الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾

(१३) आज मनुष्यलाई त्यसबाट अगाडि पठाइएका तथा पछाडि छाडिएकोसित अवगत गराइनेछ ।[1]

بَلِ الْإِنسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾

(१४) बरु मनुष्य स्वयं आफूमाथि प्रमाण छ ।[2]

وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾

(१५) यद्यपि जति नै बहानाहरू पेश गरोस् ।[3]

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾

(१६) (हे नबी !) (तपाईं) कुरआनलाई छिटो याद गर्नका लागि आफ्नो जिब्रोलाई नहल्लाउनुस् ।

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾

(१७) त्यसलाई एकत्रित गर्नु तथा (तपाईंका मुखबाट) पढांउनु हाम्रो दायित्व हो ।[4]

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾

(१८) हामीले जब त्यसलाई पढिहाल्छौं,[5] त तपाईंले त्यसका

---

[1]अर्थात् जसलाई त्यसका सबै कमहरूसित अवगत गराइनेछ, नयाँ होस् अथवा पुरानो, प्रथम होस् अथवा अन्तिम, सानो होस् अथवा महान् । ﴿وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا﴾ (अल-कहफ-४९)

[2]अर्थात् त्यसका आफ्ना हात, खुट्टा, जिब्रो तथा अन्य अङ्गले गवाही दिनेछन् अथवा यो अर्थ हो कि मानिस आफ्ना दोष स्वयं जान्दछ ।

[3]अथवा लडोस्, झगडोस् एउटा न एउटा बहाना गरोस्, किन्तु यस्तो गर्नु न त्यसका लागि लाभप्रद छ तथा न त्यो आफ्ना अन्तः करणलाई शान्त गर्नसक्छ ।

[4]आदरणीय जिब्रील जब वह्य (प्रकाशना) लिएर आउनुहुन्थ्यो त नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम पनि उनका साथ शीघ्रताले पढ्दै जानुहुन्थ्यो कि कुनै शब्द नबिर्सियून् । अल्लाहले उहाँलाई फरिश्ताका साथ-साथ यसप्रकार पढ्नुबाट रोकिदियो । (सहीह बुखारी, तफ़सीर सूरतिल क़ियामः) यो विषय पहिले पनि गुज्रिसकेको छ । ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِن قَبْلِ أَن يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ﴾ (सूरः ताहा-११४) अतः यस आदेशका पश्चात उहाँ चूप लागेर सुन्नुहुन्थ्यो ।

[5]अर्थात् तपाईंका छातिमा त्यसलाई एकत्रित गरिदिनु तथा तपाईंको जिब्रोमा जारी गरिदिनु हाम्रो दायित्व हो, ताकि उसको कुनै भाग तपाईंका स्मरणबाट ननिस्कोस् तथा तपाईंलाई नबिर्सोस् ।

[6]अर्थात् फरिश्ता (जिब्रील) द्वारा जब हामी त्यसको पाठ तपाईंका लागि पूरा गरिहाल्छौं ।

पढ्नुको अनुकरण गर्नुस् ।[1]

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُۥ ﴿١٩﴾

(१९) अनि त्यसलाई स्पष्ट गरिदिनु हाम्रो दायित्व हो ।[2]

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ ٱلْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾

(२०) होइन-होइन तिमी त शीघ्र प्राप्त हुने (संसार) सित प्रेम गर्दछौ ।

وَتَذَرُونَ ٱلْـَٔاخِرَةَ ﴿٢١﴾

(२१) तथा परलोकलाई छाडिहालेका छौ ।[3]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾

(२२) त्यसदिन धेरै मुख प्रफुल्लित (एवं प्रकाशित) हुनेछन् ।

إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾

(२३) आफ्ना प्रभुतिर देखिराखेका हुनेछन् ।[4]

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍۭ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾

(२४) तथा कति मुख त्यस दिन (कुरुप एवं) उदास हुनेछन् ।[5]

---

[1]अर्थात् त्यसका आदेश तथा धर्म-विधान मानिसहरूलाई पढेर सुनाउनुस् तथा तिनको पालना पनि गर्नुस् ।

[2]अर्थात् त्यसका जटिल स्थानहरूको व्याख्या तथा हलाल (वैध) एवं हराम (निषेध) को स्पष्टीकरण हाम्रो दायित्व हो । यसको स्पष्ट अर्थ यो हो कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमले कुरआनका संक्षेपहरूको जो वर्णन, मुब्हमहरू (गुणहरू) को व्याख्या तथा त्यसको साधारण विषयहरूको जुन विशेषता भन्नुभएको छ, जसलाई हदीस भनिन्छ, यो पनि अल्लाहको तर्फबाट दिव्यवाणी तथा सुझाव दिएका कुराहरू हुन् यसकारण उनलाई पनि कुरआन जस्तै मान्नु आवश्यक छ ।

[3]अर्थात् प्रलयका दिनलाई झुठ्लाउनु, ما أنزل الله को विरोध तथा सत्यबाट विमुखता यसकारण छ कि तिमीले सांसारिक जीवनलाई नै सबैथोक ठानेका छौ तथा आखिरत तिमीले बिर्सेका छौ ।

[4]यी ईमान भएकाहरूका अनुहार हुनेछन् जो आफ्नो शुभ परिणामका कारण शान्त, प्रसन्न तथा प्रकाशित हुनेछन । अनि अल्लाहका दर्शनसित पनि आनन्दित हुनेछन् जस्तो कि सहीह हदीसहरूबाट स्पष्ट छ तथा अहले सुन्नतको सर्वमान्य विश्वास हो ।

[5]यी काफ़िरहरूका अनुहार हुनेछन् । باسرة परिवर्तित भएका, पहेंला, शोक तथा चिन्ताले काला एवं कुरुप हुनेछन् ।

تَظُنُّ اَنۡ يُّفۡعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ؕ﴿۲۵﴾

(२५) बुझ्नेका हुनेछन् कि उनका साथ कम्मर भाँचिदिने व्यवहार गरिनेछ ।[1]

كَلَّاۤ اِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِىَۙ﴿۲۶﴾

(२६) होइन-होइन[2] जब प्राण कण्ठसम्म आइपुग्ने छन् ।[3]

وَقِيۡلَ مَنۡ ۜ رَاقٍۙ﴿۲۷﴾

(२७) तथा भनिनेछ कि कोही धामी-झाक्री (झार फूक गर्नेवाला) छ ।[4]

وَّظَنَّ اَنَّهُ الۡفِرَاقُۙ﴿۲۸﴾

(२८) तथा उसले विश्वास गरिहाल्यो कि यो बिदाको समय हो ।[5]

وَالۡتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِۙ﴿۲۹﴾

(२९) तथा पिडौंलासित पिंडौला जोडिने छ ।[6]

اِلٰى رَبِّكَ يَوۡمَئِذِ ۨالۡمَسَاقُ ؕ﴿۳۰﴾

(३०) आज तिम्रा प्रभूतिर हिंडनु छ ।

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلّٰىۙ﴿۳۱﴾

(३१) त उसले न त पुष्टि गऱ्यो न नमाज़ पढ्यो ।[7]

---

[1]तथा त्यो यही कि नरकमा उनलाई फ्याँकिदिइनेछ ।

[2]अर्थात् यो सम्भव छैन कि काफ़िर प्रलयमा ईमान स्वीकार गरुन् ।

[3] تراقي यो تَرْقُوَةٌ को बहुवचन हो, यो गर्दनका निकट छाति तथा काँधका बीच एउटा हड्डी हो अर्थात् जब मृतको पंजाले तिमीलाई आफ्नो जकडमा लिनेछ ।

[4]अर्थात् उपस्थित मानिसहरूमध्ये कोही छ जो झार-फूँकद्वारा तिमीलाई मृत्युको पंजाबाट मुक्त गर्न सकोस् । केहीले यसको अर्थ यो पनि गरेका छन् कि त्यसको आत्मा (प्राण) लिएर को उक्लियोस् ? दयाका फरिश्ता अथवा यातनाका ? यस स्थितिमा यो वचन फरिश्ताहरूको हो ।

[5]अर्थात् त्यस व्यक्तिले विश्वास गर्नेछ जसका प्राण कण्ठसम्म पुगेका छन् कि अब धन, सन्तान तथा संसारको प्रत्येक वस्तुबाट बिदाईको समय आइपुग्यो ।

[6]यसबाट यो त मृत्युको पिंडुलाको पिडुलासित जोड्नु तात्पर्य हो अथवा निरन्तर दुख सामान्य भाष्यकारहरूले दोस्रा अर्थ लिएका छन् । (फ़तुहुल क़दीर)

[7]अर्थात् यस मनुष्यले न अल्लाह तथा रसूल एवं कुर्‌आनलाई मान्यो न नमाज़ पढ्यो अर्थात् अल्लाहको इबादत गरेन ।

(३२) अपितु झुठ्लायो तथा फर्किहाल्यो ।[1] وَلٰكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ﴿٣٢﴾

(३३) अनि आफ्ना घरवालाहरूसित घमण्ड गर्दै गयो ।[2] ثُمَّ ذَهَبَ اِلٰۤى اَهْلِهٖ يَتَمَطّٰى ﴿٣٣﴾

(३४) अफसोच छ तिमीमाथि, पछुतो छ तिमीमाथि । اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ﴿٣٤﴾

(३५) अनि दुःख छ तथा खराबी छ तिम्रा लागि ।[3] ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ﴿٣٥﴾

(३६) के मनुष्य यो ठान्दछ कि त्यसलाई व्यर्थ छाडिदिइनेछ ।[4] اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ يُّتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾

(३७) के त्यो एउटा बाक्लो पानीको थोपा थिएन, जो चुहाइन्छ ? اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّنْ مَّنِيٍّ يُّمْنٰى ﴿٣٧﴾

(३८) के त्यो रगतको डल्लो भयो, अनि (अल्लाहले) त्यसलाई पैदा गऱ्यो तथा ठीक रुपमा बनाइदियो ।[5] ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوّٰى ﴿٣٨﴾

(३९) अनि त्यसबाट युगल अर्थात् भाले-पोथी बनायो । فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ﴿٣٩﴾

(४०) के (अल्लाह तआला) यस (कुरा) माथि समर्थ छैन कि मृतलाई जीवित गरिदेओस् ?[6] اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقٰدِرٍ عَلٰۤى اَنْ يُّحْيِۦَ الْمَوْتٰى ﴿٤٠﴾

---

[1] अर्थात् रसूललाई झुठ्लाए तथा ईमान एवं आज्ञापालन गरेन ।

[2] يَتَمَطّٰى घमण्ड तथा अट्टेरीपना गर्दै)

[3] यो धम्कीको शब्द हो । भनिन्छ कि यो वास्तवमा أولاك الله ما تكرهه हो, "अल्लाहले तिमीलाई यस्तो कुरामा ग्रस्त गरिदेओस् जसलाई तिमी मान्दछौ ।"

[4] अर्थात् उसलाई कुनै कुराको आदेश दिइनेछ न कसैबाट रोकिनेछ, न उसको हिसाब लिइनेछ, न दण्ड । अथवा उसलाई सदाका लागि कब्रमा छाडिदिइनेछ तथा त्यसलाई पुनः जीवित गरिनेछैन ।

[5] فَسَوّٰى अर्थात् त्यसलाई ठीक-ठाक गऱ्यो तथा त्यसको पूर्ति गऱ्यो तथा त्यसमा आत्मा फुक्यो ।

[6] अर्थात् जो अल्लाह मानिसहरूलाई यसप्रकार अनेक स्थितिहरूबाट गुजारेर पैदा गर्दछ के मर्नुका पश्चात उनीहरूलाई पुनः जीवित गर्नुमा समर्थ छैन ?

## सूरतुद्दहर-७६

سُوْرَةُ الدَّهْرِ

सूरः दहर* मदीनामा अवतरित भएको तथा यसमा ३१ आयतहरू एवं २ रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

هَلْ اَتٰى عَلَى الْاِنْسَانِ حِيْنٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْـًٔا مَّذْكُوْرًا ①

(१) निश्चय नै मनुष्यमाथि युगको एउटा त्यो समय पनि गुज्रिसकेको छ[1] जबकि त्यो कुनै वर्णन गर्ने योग्य वस्तु थिएन ।

اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ اَمْشَاجٍ ۖ نَّبْتَلِيْهِ فَجَعَلْنٰهُ سَمِيْعًۢا بَصِيْرًا ②

(२) निःसन्देह हामीले मनुष्यलाई मिलेजुलेका वीर्यबाट परीक्षाका लागि पैदा गर्‍यौं ।[2] तथा त्यसलाई सुन्ने तथा देख्नेवाला बनायौं ।[3]

*यो मक्की तथा मदनी हुनुमा मतभेद छ । साधारण विद्वान यसलाई मदनी मान्दछन् । केही भन्दछन् कि अन्तिम दस आयत मक्की हुन्, शेष मदनी हुन् । (फ़तहुल क़दीर) रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम जुमअःका दिन फज्रको नमाज़मा الٓمٓ تَنْزِيْلُ السَّجْدَة (अलिफ़. लाम. मीम तंजीलुस सजदा) तथा सूरः इन्सान (दहर) पढ्ने गर्नुहुन्थ्यो । (सहीह मुस्लिम, किताबुल जुमुअः, बाबुमा युकरउ फ़ी यौमिल जुमुअते) यस सूरःलाई सूरःइन्सान पनि भनिन्छ ।

[1] هَلْ यहाँ قَدْ का अर्थमा छ जस्तो कि अनुवादले स्पष्ट छ । الإنسان सित केहीका निकट मानव पिता अर्थात् प्रथम मानव आदरणीय आदम अभिप्राय छन् । حِيْنٌ (एक समय) सित अभिप्राय प्राण फुकिनुभन्दा पूर्वको समय हो जो चालीस वर्ष छ तथा अधिकतर व्याख्याकारहरूका विचारले الإنسان शब्द मानव जातिका लागि प्रयुक्त भएको छ, तथा حِيْنٌ (समय) सित तात्पर्य गर्भ अर्थात् आमाका गर्भमा रहनुको अवधि हो, जसमा त्यो वर्णनीय वस्तु हुँदैन । यसमा मानौ मानिसलाई सावधान गरिएको छ कि त्यो एउटा सुन्दर रुपमा जब बाहिर आउँछ त प्रभुका अगाडि घमण्ड गर्दछ, तथा अट्टेरीपना गर्दछ । त्यसले आफ्नो हैसीयत याद राख्नुपर्छ कि म त त्यही हूँ, जब म नास्ति संसारमा थिएँ, त मलाई को जान्दथ्यो ?

[2] मिश्रितको अभिप्राय नर-नारी दुबैको वीर्यको संयोग अनि तिनको विभिन्न स्थितिहरूबाट गुज्रनु हो । पैदा गर्नुको उद्देश्य मानिसको परीक्षा हो । ﴿لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ (अल-मुल्क-२)

[3] अर्थात् त्यसलाई सुन्ने तथा देख्ने शक्ति प्रदान गर्‍यौ, ताकि त्यसले सबै कुरा देखोस् तथा सुन्न सकोस् तथा तत्पश्चात आज्ञापालन अथवा अवज्ञाको मार्ग रोज्न सकोस् ।

إِنَّا هَدَيْنَٰهُ ٱلسَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ③

(३) हामीले त्यसलाई मार्ग देखायौं, अब चाहे त्यो कृतज्ञ बनोस् अथवा कृतघ्ना ।[1]

إِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ سَلَٰسِلَا۟ وَأَغْلَٰلًا وَسَعِيرًا ④

(४) निःसन्देह हामीले काफ़िरहरूका लागि जंजीरहरू तथा तौक एवं प्रज्वलित अग्नि तयार गरेका छौं ।[2]

إِنَّ ٱلْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ⑤

(५) निःसन्देह सदाचारीहरूले त्यस प्यालाबाट पिउनेछन् जसमा काफूर (कपुर) को मिश्रण छ ।[3]

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ ٱللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ⑥

(६) जो एक स्रोत हो ।[4] जसबाट अल्लाहका भक्तहरूले पिउनेछन्, त्यसका नहरहरू निकाल्नेछन् (जता चाहनेछन्) ।[5]

---

[1]अर्थात् उपरोक्त शक्ति तथा योग्यताहरूका अतिरिक्त हामीले स्वयं पनि अम्बिया अलैहिस्सलाम, आफ्ना किताबहरू तथा सत्यका प्रचारकहरूद्वारा सत्यका मार्गलाई स्पष्ट गरिदिएका छौं । अब यो त्यसको रुचि हो कि अल्लाहको आज्ञाको पालना गरेर कृतज्ञ भक्त बनोस् अथवा अवज्ञाको मार्ग अपनाएर कृतघ्न बनोस् । जस्तो एउटा हदीसमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमसले भन्नुभयो «كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَائِعٌ نَفْسَهُ ، فَمُوبِقُهَا ، أَوْ مُعْتِقُهَا» معتقـــها "प्रत्येक प्राणी आफ्ना प्राणको क्रय-विक्रय गर्दछ त त्यसलाई नाश गरिदिन्छ अथवा त्यसलाई मुक्त गराउँछ ।" (सहीह मुस्लिम, किताबुत तहारत, बाबु फ़जलिल वजूए) अर्थात् आफ्ना कर्म तथा कर्तद्वारा नष्ट अथवा मुक्त गराउँछ । यदि पाप कमाउने छ भने आफ्ना प्राणलाई नाश तथा भलाई कमाउनेछ भने प्राणलाई मुक्त गराउनेछ ।

[2]यो अल्लाहद्वारा दिइएको स्वाधीनताका गलत प्रयोगको परिणाम हो ।

[3]हतभागाहरू मुकाबिलामा यो भाग्यशाली मानिसहरूको चर्चा हो । كَأْس (कास) त्यस प्यालालाई भन्दछन् जो भरिएको होस् तथा छल्किरहेको होस् । कपूर शीतल तथा एक विशेष सुगन्ध राख्दछ, त्यसलाई मिसाउनाले मदिराको स्वाद दुईगुना तथा सुगन्ध प्राणलाई सुगन्धित गरिदिनेछ ।

[4]अर्थात् यो कपूर मिसिएको मदीरा दुई चार सुराहीहरू अथवा घैंटाहरूमा हुनेछैन, बरु त्यसको एउटा नहर हुनेछ, अर्थात् त्यो समाप्त हुनेछैन ।

[5]अर्थात् त्यसलाई जता चाहनेछन् मोड्नेछन्, आफ्ना महल तथा घरहरूमा आफ्ना सभा तथा बैठकहरूमा तथा बाहिर मैदान एवं मनोरञ्जन स्थलहरूमा हुन् ।

يُوْفُوْنَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُوْنَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهٗ مُسْتَطِيْرًا ⑦

(७) जो मन्नत पुरा गर्दछन्[1] तथा त्यसदिनसित तर्सन्छन् जसको अवगुण चारैतिर फैलनेवाली छ ।[2]

وَيُطْعِمُوْنَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهٖ مِسْكِيْنًا وَّيَتِيْمًا وَّاَسِيْرًا ⑧

(८) तथा अल्लाह (तआला) का प्रेममा भोजन गराउँछन् निर्धन अनाथ एवं कैदीहरूलाई ।

اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيْدُ مِنْكُمْ جَزَآءً وَّلَا شُكُوْرًا ⑨

(९) हामीले त तिमीलाई केवल अल्लाह (तआला) को प्रसन्नताका लागि[3] खुवाउछौं, तिमीसित न बदला (साटो) चाहन्छौं न कृतज्ञता ।

اِنَّا نَخَافُ مِنْ رَّبِّنَا يَوْمًا عَبُوْسًا قَمْطَرِيْرًا ⑩

(१०) नि:सन्देह हामी आफ्ना प्रभुसित त्यस दिनको भय राख्दछौं[4] जो अभाव एवं कठोर तावाला हुनेछ ।

[1]अर्थात् मात्र एक अल्लाहको उपासना गर्दछौं । मनौति पनि माँग्छौं भने मात्र अल्लाहका लागि तथा त्यसपछि त्यसलाई पूरा गर्दछौं । यसबाट ज्ञात भयो कि मनौती पूरा गर्नु पनि आवश्यक छ, प्रतिबन्ध यो हो कि अवज्ञाको नहोस् । जस्तो कि हदीसमा वर्णित छ कि जसले मन्नत माँगेको छ कि त्यसले अल्लाहको आज्ञापालन गर्नेछ त त्यसको पालना गरोस् तथा जसले अल्लाहको अवज्ञाको मन्नत माँगेको (प्रतिज्ञा गरेको) छ भने त्यसले अल्लाहको अवज्ञा नगरोस् अर्थात् त्यसलाई पूरा नगरोस् । (सहीह बुखारी किताबुल ऐमान बाबुन नज्रे फित ताअते)

[2]अर्थात् त्यस दिनसित तर्सदै अवज्ञा तथा निषेध काम गर्दैनन् । नराम्रो (पाप) फैलिजानुको अभिप्राय यो हो कि त्यस दिन अल्लाहको पकडबाट केवल त्यही बच्नेछ जसलाई अल्लाहले क्षमा गर्नेछ । शेष सबै त्यसको अनिष्टको लपेटमा हुनेछन् ।

[3]अथवा भोजनका प्रेमका उपरान्त, उनी अल्लाहका प्रसन्नताका लागि गरीबहरूलाई खाना खुवाउँछन् । बन्दी (कैदी) यदि मुसलमान छैन भने पनि त्यसका साथ सद्व्यवहारमा बल दिइएको छ । बद्रका काफ़िर कैदीहरूका विषयमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम सहाबालाई आदेश दिनुभयो कि उनको आदर गर, सहाबा पहिला उनीहरूलाई खुवाउँथे अनि स्वयं खान्थे । (इब्ने क़सीर) यसैप्रकार दास तथा नोकर-चाकर पनि यसैका अधीन आउँछन् जसका साथ सदव्यवहारमा बल दिइएको छ । उहाँको अन्तिम वसीयत (उपदेश) यही थियो कि नमाज़ तथा आफ्ना दासहरूको ध्यान राख्नु । (इब्ने माजा, किताबुल वसाया बाबु हल, औसा रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम)

[4]आदरणीय इब्ने अब्बास रज़ीयल्लाहु अन्हुले قَمْطَرِيْر को अर्थ दीर्घ गर्नुभएको छ । عَبُوْس कडा, अर्थात् त्यो दिन अत्यन्त कठिन हुनेछ तथा कडाईका कारण काफ़िरहरूका लागि निकै लामो हुनेछ । (इब्ने क़सीर)

فَوَقٰىهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ
وَلَقّٰىهُمْ نَضْرَةً وَّسُرُوْرًا ⑪

(११) त उनीहरूलाई अल्लाह तआलाले त्यस दिनको अनिष्टबाट बचाइहाल्यो[1] तथा ताज़गी एवं प्रसन्नता पुऱ्यायो ।[2]

وَجَزٰىهُمْ بِمَا صَبَرُوْا
جَنَّةً وَّحَرِيْرًا ⑫

(१२) तथा उनलाई उनका धैर्यका पुरस्कार[3] स्वर्ग एवं रेशमी वस्त्र प्रदान गऱ्यो ।

مُّتَّكِـِٕيْنَ فِيْهَا عَلَى الْاَرَاۤىِٕكِ ۚ
لَا يَرَوْنَ فِيْهَا شَمْسًا
وَّلَا زَمْهَرِيْرًا ⑬

(१३) यिनी त्यहाँ तख्ताहरू (आसनहरू) मा तकिया लगाएर बसेका हुनेछन्, न त्यहाँ सूर्यको गर्मी देख्नेछन् न जाडोको कठोरता ।[4]

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلٰلُهَا وَذُلِّلَتْ
قُطُوْفُهَا تَذْلِيْلًا ⑭

(१४) तथा ती (स्वर्ग) का छायाँहरू उनीमाथि झुकेका हुनेछन्[5] तथा उनका (फलहरू) एवं गुच्छाहरू तल झुण्ड्याइएका हुनेछन् ।[6]

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِاٰنِيَةٍ مِّنْ فِضَّةٍ

(१५) तथा उनका लागि चाँदीका बर्तन (भाडाहरू) एवं ती

[1]जस्तो कि उनी त्यसको अनिष्टतासित तर्सन्थे तथा त्यसबाट बच्नका लागि अल्लाहको आज्ञाको पालन गर्दथे ।

[2]ताज़गी अनुहारहरूमा हुनेछ तथा प्रसन्नता हृदयहरूमा । जब मनुष्यको हृदय प्रसन्न हुन्छ त त्यसको अनुहार पनि प्रसन्नताले प्रफुल्ल हुन्छ । नवी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमका विषयमा वर्णन छ कि जब उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम प्रसन्न हुनुहुन्थ्यो त उहाँको अनुहार यस्तो प्रकाशमान हुन्थ्यो मानौं चन्द्रमाको टुक्रा हो । (अल बुख़ारी किताबुल मगाज़ी, बाबु ग़ज्वते तबूक र मुस्लिम किताबुत तौबा, बाबु हदीसे तौबते काब इब्ने मालिक)

[3]धैर्यको अर्थ हो धर्मका मार्गमा जुन कष्ट आउँछन् तिनलाई प्रसन्नतापूर्वक सहन गर्नु अल्लाहका मार्गमा मनोकांक्षा तथा स्वार्थहरूको त्याग तथा अवज्ञाबाट बच्नु ।

[4]زَمْهَرِيْر कडा जाडोलाई भन्छन् । अभिप्राय यो हो कि त्यहाँ सधैं एउटै ऋतु रहनेछ, तथा त्यो हो बसन्त ऋतु, न अति गर्मी तथा न कडा शीत ।

[5]यद्यपि त्यहाँ सूर्यको ताप हुनेछैन, त्यसका उपरान्त पनि वृक्षहरूका छायाँ उनीमाथि झुकेका हुनेछन् । अथवा अभिप्राय यो हो कि उनका शाखाहरू उनका निकट हुनेछन् ।

[6]अर्थात् वृक्षहरूका फल एउटा आज्ञाकारीका समान जब खानुको इच्छा हुनेछ त झुकेर यति निकट हुनेछन् कि बसेको, पल्टेको अवस्थामा पनि तिनलाई टिप्न सकून् । (इब्ने कसीर)

गिलासहरूको दौर चलाइनेछ,[१] जो शिशाका हुनेछन् ।

وَّ اَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيْرَا ۟ۙ ⑮

(१६) शिशा पनि चाँदीका[२] जसलाई (पिलाउनेहरूले) अनुमानले नापिराखेका हुनेछन् ।

قَوَارِيْرَا مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوْهَا تَقْدِيْرًا ⑯

(१७) तथा उनीहरूलाई त्यहाँ ती पेय पदार्थ पिलाउने छन् जसमा सोंठ (सुकेको अदुवा) को मिश्रण हुनेछ ।[४]

وَيُسْقَوْنَ فِيْهَا كَاْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيْلًا ۚ ⑰

(१८) स्वर्गको एक नहरबाट, जसको नाम सलसबील हो ।[५]

عَيْنًا فِيْهَا تُسَمّٰى سَلْسَبِيْلًا ⑱

(१९) तथा उनका चारैतिर ती कम आयु केटाहरू घुमफिर गरिराखेको हुनेछन् जो सधैं रहनेवाला छन्,[६] जब तिमीले उनीहरूलाई देख्नेछौ त ठान्दछौ कि तिनी छरिएका

وَيَطُوْفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُوْنَ ۚ اِذَا رَاَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُوْرًا ⑲

[१]अर्थात् नोकर (सेवक) उनीहरूलाई लिएर स्वर्गवासीहरूका बीच घुम्नेछन् ।

[२]अर्थात् यी भाडा तथा प्यालाचाँदी एवं शिशाबाट बनेका हुनेछन्, अति सुन्दर तथा सूक्ष्म । मानौं यो यस्तो बनावट हो जसको कुनै तुलना संसारमै छैन ।

[३]अर्थात् तिनीहरूमा मदिरा यस्तो तरीकाले हालिएको हुनेछ कि जसबाट उनी तृप्त हुनेछन्, प्यासको संवेदन नगरुन् तथा प्यालाहरूमा पनि शेष बचेका नरहून् । अतिथि सत्कारका यस तरीकामा पनि अतिथिहरूका आदर-सत्कारकै प्रयोजन छ ।

[४]زَنْجَبِيْل (सोंठ, सुकेको अदुवा) लाई भन्दछन् । यो गरम हुन्छ, यसका मिश्रणबाट एउटा स्वादिष्ट कडुवापन आउँछ । यसका अतिरिक्त यो अरबहरूको रुचिकर कुरो हो । यसकारण क़हवामा पनि अदरकको मिश्रण हुन्छ । अभिप्राय यो हो कि स्वर्गमा एउटा मदिरा त्यो हुनेछ जो शीतल हुनेछ जसमा कपूर मिलेको हुनेछ तथा दोस्रो गरम जसमा सुखेको अदरकको मिश्रण हुनेछ ।

[५]अर्थात् सोंठीको यस शराबको पनि नहर हुनेछ जसलाई सलसबील भनिन्छ ।

[६]मदिराका गुणहरूलाई वर्णन गर्नुका पश्चात पिलाउनेहरूका गुण बताईदैछन् । "सधैं रहनेछन्" को एउटा अर्थ त यो हो कि स्वर्गवासीहरूका समान ती सेवकहरूलाई पनि मृत्यु आउने छैन । दोस्रो यो कि उनको बाल आयु तथा सुन्दरता सधैं रहनेछ, न उनी बूढा हुनेछन् न उनको शोभा एवं सौन्दर्यमा कुनै परिवर्तन हुनेछ ।

(सच्चा) मोति हुन् ।[1]

وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾

(२०) तथा तिमी त्यहाँ जतातिर पनि दृष्टि पार्नेछौ पूर्ण उपहार तथा महान राज्य नै देख्नेछौ ।[2]

عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ ۖ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾

(२१) उनका (शरीर) मा हरिया मसिना तथा मोटा रेशमी वस्त्र हुनेछन्[3] तथा उनीहरूलाई चाँदीका कङ्गनको आभूषण पहिराइनेछ[4] तथा उनलाई उनका प्रभुले शुद्ध एवं पवित्र शराब पिलाउनेछ ।

إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُم مَّشْكُورًا ﴿٢٢﴾

(२२) (भनिनेछ) कि यो हो तिम्रा कर्महरूको प्रतिफल तथा तिम्रा प्रयत्नहरूको प्रशंसा गरिएको ।

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنزِيلًا ﴿٢٣﴾

(२३) निःसन्देह हामीले तिमीमाथि क्रमशः कुर्‌आन अवतरित गरेका छौं ।[5]

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾

(२४) तर तिमी आफ्ना प्रभुका आदेशमाथि अटल रह[6] तथा उनीहरूमध्ये कुनै पापी अथवा कृतघ्नको

[1]सुन्दरता स्वच्छता तथा ताज़गीमा उनी मोतिहरूका समान हुनेछन्, छरिएको अर्थ हो सेवाका लागि सबैतिर फैलिएका तथा अति तेजीका साथ सेवामा लीन हुनेछन् ।

[2] ثَمَّ ठाउँका अर्थमा छ وَ إذا رأيتَ ثَمَّ، اى: هُنَـاكَ अर्थात् त्यहाँ स्वर्गमा जहाँ कहीं पनि देख्नेछौ ।

[3] سُندُس (सुन्दुस) मसिनो रेशमी वस्त्र तथा إِستَبرَق (इस्तब्रक) मोटो रेशम ।

[4]जस्तो एउटा युगमा राजा, प्रमुख तथा वैभवशाली मानिस पहिरने गर्दथे ।

[5]अर्थात् एकैपटक नउतारिकन आवश्यकता अनुसार विभिन्न समयमा उतार्‍यौं । यसको दोस्रो अभिप्राय यो पनि हुनसक्छ कि यो कुर्‌आन हामीले उतारेका छौं, यो तिम्रो आफूले रचिएको होइन, जस्तो कि मुश्रिकीन दावा गर्दछन् ।

[6]अर्थात् त्यसका निर्णयको प्रतीक्षा गर । त्यो तिम्रो सहायतामा अबेर गरिराखेको छ त त्यसमा त्यसको हिकमत छ । अतः धैर्य तथा साहसको आवश्यकता छ ।

भनाई नमान ।[1]

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿٢٥﴾

(२५) तथा आफ्ना प्रभुका नामको प्रातः एवं सांयम (काल) जप गर्नेगर ।[2]

وَمِنَ الَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهٗ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيْلًا ﴿٢٦﴾

(२६) तथा रात्रिका समय त्यसका समक्ष सजदा गर तथा धेरै रातिसम्म त्यसको महिमागान गर्नेगर ।[3]

اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ يُحِبُّوْنَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُوْنَ وَرَآءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيْلًا ﴿٢٧﴾

(२७) निःसन्देह यी मानिस शीघ्र प्राप्त हुने (संसार) लाई चाहन्छन्[4] तथा आफ्ना पछाडि एउटा निकै ठूलो दिनलाई छाडिदिन्छन् ।[5]

---

[1]अर्थात् यदि यो तिमीलाई अल्लाहबाट अवतरित गरिएका आदेशहरूबाट रोक्छन् भने उनको भनाई नमान्नु, बरु धर्मप्रचार तथा शिक्षा-दीक्षाको काम जारी राख तथा अल्लाहमाथि भरोसा राख । त्यसले मानिसहरूबाट तिम्रो रक्षा गर्नेछ । آثم (पापी) जो कर्ममा अल्लाहका अवज्ञाकारी हुन्छन् كفور (कफूर) जो हृदयबाट कुफ्र (इन्कार) गर्दछ अथवा कुफ्रमा सीमा उल्लंघन गरिसकेको हुन्छ केही भन्दछन् कि यसबाट अभिप्राय वलीद बिन मुगिरा हो, जसले नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमसित भनेको थियो कि यस कामलाई त्याग्यौ भने, हामी तिमीलाई तिम्रा कथनका अनुसार धन दिनेछौं तथा अरबको जुन सुन्दरीसित तिमी विवाह गर्न चाहन्छौ हामी तिम्रा विवाह गराइदिन्छौं । (फ़तहुल क़दीर)

[2]प्रातः एवं सन्ध्यासित अभिप्राय छ, हर समयमा अल्लाहको स्मरण गर । अथवा प्रातःसित अभिप्राय फज्रको नमाज़ तथा सन्ध्यासित अस्रको नमाज़ हुन् ।

[3]"रातमा सजदा गर" सित अभिप्राय केही विदहरूले मग़रिब तथा इशाका नमाज लिएका छन् तथा تسبيح (तस्बीह) को अर्थ हो कि जो कुरा अल्लाहका योग्य छैनन् तिनीबाट त्यसको पवित्रताको वर्णन गर । केहीले यसबाट रातिको ऐच्छिक नमाज तहज्जुद लिएका छन् । أمر (आदेश) यहाँ भलाई तथा उत्तमका लागि छ ।

[4]अर्थात् यो मक्काका काफ़िर तथा यिनीजस्ता अन्य मानिस सांसारिक माया-मोहमा लीन छन् तथा पूरा ध्यान यसैमाथि छ ।

[5]अर्थात् प्रलयलाई त्यसको गम्भीरता तथा भयानकताका कारण त्यसलाई ठूलो दिन भनियो, तथा त्यस दिनको अर्थ हो कि त्यसको तयारी गर्दैनन् न त्यसको परवाह गर्दछन् ।

نَحْنُ خَلَقْنٰهُمْ وَشَدَدْنَآ اَسْرَهُمْ ۚ
وَاِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَآ اَمْثَالَهُمْ
تَبْدِيْلًا ﴿٢٨﴾

(२८) हामीले उनीहरूलाई पैदा गऱ्यौं तथा हामीले नै उनका जोड (एवं बन्धन) सुदृढ गऱ्यौं ।[1] तथा हामी जब चाहन्छौं उनका ठाउँमा उनीजस्तै अरुलाई बदल (साटो) ल्याउ ।[2]

اِنَّ هٰذِهٖ تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَآءَ
اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهٖ سَبِيْلًا ﴿٢٩﴾

(२९) निःसन्देह यो त शिक्षा हो, त जो चाहन्छ आफ्नो प्रभुको मार्ग प्राप्त गरोस् ।[3]

وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ ۗ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿٣٠﴾

(३०) तथा तिमी चाहने छैनौ परन्तु यो कि अल्लाह तआला नै चाहोस् ।[4] निःसन्देह अल्लाह तआला ज्ञाता एवं हिक्मतवाला छ ।[5]

يُّدْخِلُ مَنْ يَّشَآءُ فِيْ رَحْمَتِهٖ ۗ
وَالظّٰلِمِيْنَ اَعَدَّ لَهُمْ
عَذَابًا اَلِيْمًا ﴿٣١﴾

(३१) जसलाई चाहन्छ आफ्नो कृपामा सम्मिलित गरोस् तथा पापीहरू (अत्याचारीहरू) का लागि उसले कष्टदायी यातना तयार गरेको छ ।[6]

---

[1]अर्थात् उनको पैदाईशलाई सुदृढ बनायौं । उनका जोडा, रंग तथा तन्तुहरूबाट परस्पर मिलाइदिएका छौं । अर्को शब्दहरूमा उनको माँझ बलियो गऱ्यौं ।

[2]अर्थात् उनको विनाश गरेर उनको ठाउँमा कुनै अन्य समुदायलाई पैदा गरिदियौं अथवा यसको अभिप्राय क़ेयामतका दिन पुनः जीवित हुनुछ ।

[3]अर्थात् यस क़ुरआनबाट मार्गदर्शन प्राप्त गरोस् ।

[4]अर्थात् तिमीमध्येबाट कोही यस कुरामा समर्थ छैन कि त्यसले स्वयंलाई संमार्गमा लगाओस् आफ्ना लागि कुनै लाभ प्राप्त गरोस् । हो, यदि अल्लाह चाहन्छ भने यस्तो सम्भव छ, त्यसले नचाहिकन तिमीले केही गर्न सक्दैनौ । हो, सही संकल्पमा त्यो प्रतिफल अवश्य प्रदान गर्दछ । «إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى» "कर्म इरादाबाट हुन्छन्, प्रत्येक व्यक्तिका लागि त्यो हो जसको त्यसले इरादा गर्दछ ।" (सहीह बुख़ारी, प्रथम हदीस र मुस्लिम)

[5]किनकि त्यो ज्ञाता तथा हिक्मतवाला छ अतः त्यसका प्रत्येक कार्यमा हिक्मत हुन्छ । यसैकारण मार्गदर्शन तथा विचलनका निर्णय पनि यस्तै हचुवा हुँदैन, अपितु जसलाई मार्गदर्शन दिइन्छ, त्यो वास्तवमा त्यसका योग्य हुन्छ तथा यसका भागमा विचलन छ, त्यो वास्तवमा त्यसै योग्य हुन्छ ।

[6]الظَّالِمِينَ कर्मकारक यसकारण छ कि यसभन्दा पहिला يُعَذِّبُ लुप्त छ ।

## सूरतुल मुर्सलात-७७

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

सूरः मुर्सलात* मक्कामा अतवरित भएको यसमा पचास आयतहरू एवं दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ①

(१) मनमोहक निरन्तर चल्ने मन्द वायुको सौगन्ध ।[1]

فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ②

(२) अनि जोरले जोडसित हुर्रिएर चल्नेको सौगन्ध ![2]

وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ③

(३) तथा (बादलहरूलाई) उठाएर फैलाउनेहरूको सौगन्ध ![3]

*यो सूरः मक्की हो जस्तो कि सहीहैन (बुख़ारी एवं मुस्लिम) मा छ । आदरणीय इब्ने मसऊद भन्नुहुन्छ कि हामी मिनाको एउटा गुफामा थियौं कि उहाँमाथि सूरः मुर्सलात अवतरित भयो । उहाँले त्यसलाई पढिराख्नु भएको थियो तथा मैले त्यसलाई उहाँबाट प्राप्त गरिराखेको थिए कि अकस्मात एउटा नाग आइपुग्यो, उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो कि यसलाई मारिदेऊ, किन्तु त्यो तेजीले भागिहाल्यो । उहाँले भन्नुभयो कि तिमी त्यसको अनिष्टबाट तथा त्यो तिम्रो अनिष्टबाट बाँचिहाल्यो । (बुख़ारी, तफ़सीर सूरतिल मुर्सलात, मुस्लिम, किताबु कतलिल हैयाते व ग़ैरेहा) कहिलेकाहीं रसूल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमले मग़रिबको नमाज़मा पनि यो सूरः पढ्नु भएछ (बुख़ारी, किताबुल अज़ाने, बाबुल क़िराअते फ़िल मग़रिब, मुस्लिम किताबुस्सलाते बाबुल किराअते फ़िस् सुबहे)

[1]यस भावार्थका आधारमा عرفا को अर्थ निरन्तर हुनेछ । केही विदहरूले مُرسلات सित अभिप्राय अम्बिया अथवा फरिश्ता लिएका छन् । यस स्थितिमा عرفا को अर्थ दैबी प्रकाशना अथवा धर्मविधान हुनेछ ।

[2]अथवा फरिश्ताहरू अभिप्राय छन् जो कहिल्यै वायुका प्रकोपका साथ पठाइन्छन् ।

[3]अथवा ती फरिश्ताहरूको सौगन्ध, जो बादलहरूलाई फैलाउन्छन् अथवा अन्तरिक्षमा आफ्ना पखेटा फैलाउँछन् । तैपनि इमाम इब्ने क़सीर तथा इमाम तबरीले यी तीनैवटाबाट वायु तात्पर्य लिनलाई अधिमान दिएका छन्, जस्तो कि अनुवादमा पनि यसलाई अपनाइएको छ ।

فَالْفٰرِقٰتِ فَرْقًا ﴿٤﴾
(४) अनि सत्य-असत्यलाई अलग-अलग गर्नेहरू ।[१]

فَالْمُلْقِيٰتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾
(५) तथा प्रकाशना ल्याउने फरिश्ताहरूको सौगन्ध ![२]

عُذْرًا اَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾
(६) जो (प्रकाशना) आक्षेप निवारण अथवा संचेत गरिदिनका लागि हुन्छ ।[३]

اِنَّمَا تُوْعَدُوْنَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾
(७) निःसन्देह जुन वस्तुको तिमीसित वाचा गरिन्छ, त्यो निश्चित रुपमा हुनेवाली छ ।[४]

فَاِذَا النُّجُوْمُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾
(८) त जब ताराहरू प्रकाशहीन गरिदिइनेछन् ।[५]

---

[१]अर्थात् ती फरिश्ताहरूको सौगन्ध जो सत्य र असत्यका बीच अन्तर गर्ने आदेश लिएर अवतरित हुन्छन्, अथवा अभिप्राय कुरआनका आयतहरू हुन् जसबाट वैध-निषेध, सत्य-असत्यको अन्तर हुन्छ अथवा रसूल अभिप्राय हुन् जो ईश्वरीय प्रकाशनाद्वारा सत्य र असत्यका बीच अन्तर स्पष्ट गर्दछन् ।

[२]जो अल्लाहको वाणी पैग़म्बरहरूलाई पुर्‍याउँछन् अथवा अल्लाहका रसूल तात्पर्य हुन् जो अल्लाहको तर्फबाट अवतरित प्रकाशनालाई मानिसहरूसम्म पुर्‍याउँछन् ।

[३]दुवै कारणवाची कर्म हुन् لأجل الأعذار والإنذار अर्थात् फरिश्ताहरू प्रकाशना लिएर आउँछन् ताकि मानिसहरूका लागि तर्क स्थापित हुन जाओस् तथा यो बहाना न शेष रहोस् कि हाम्रा छेउ त कुनै अल्लाहको सन्देश नै आएन, अथवा उद्देश्य तर्साउनु हो उनलाई जो कुफ्र अथवा इन्कार गर्नेहरू हुनेछन् । अथवा अर्थ हो ईमानवालाहरूका लागि शुभसूचना तथा काफ़िरहरूका लागि चेतावनी । इमाम शौकानी भन्नुहुन्छ कि مُرْسَلَات، عاصِفات तथा ناشِرات सित अभिप्राय वायु فارِقات एवं مُلْقِيات सित फरिश्ताहरू हुन् । यही कुरा मान्य छ ।

[४]सौगन्धको अभिप्राय जसको सौगन्ध खाइन्छ त्यसको महत्व मानिसहरूका लागि स्पष्ट गर्नु तथा त्यसको सत्यतालाई व्यक्त गर्नुहुन्छ । जसको शपथ लिइदैंछ, त्यो (अथवा सौगन्धको उत्तर) यो हो कि तिमीसित प्रलयको जुन वाचा गरिएको छ, त्यो निश्चय घटित हुनेछ अर्थात् त्यसमा सन्देह गर्नुको होइन बरु त्यसका लागि तयारी गर्नुको आवश्यकता छ, यो प्रलय कहिले घटित हुनेछ ? आगामी आयतहरूमा स्पष्ट गरिदैंछ ।

[५]طُمِسَتْ को अर्थ भेटिनु तथा बिना चिन्ह हुनु हो । अर्थात् जब ताराहरूको प्रकाश समाप्त बरु तिनका चिन्ह मेटिनेछ ।

وَإِذَا السَّمَآءُ فُرِجَتْ ۝٩
(९) तथा जब आकाश क्षत-विक्षत गरिनेछ ।

وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ۝١٠
(१०) तथा जब पर्वत टुक्रा-टुक्रा गरी उडाइनेछ ।[1]

وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ ۝١١
(११) तथा जब सन्देष्टाहरूलाई निर्धारित समयमा ल्याइनेछ ।[2]

لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ۝١٢
(१२) कुन दिनका लागि (उनीहरूलाई) रोकिएको छ ?[3]

لِيَوْمِ الْفَصْلِ ۝١٣
(१३) निर्णयका दिनका लागि ।[4]

وَمَآ أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۝١٤
(१४) तथा तिमीलाई के ज्ञात छ कि निर्णयको दिन के हो ?

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝١٥
(१५) त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूका लागि खराबी छ ।[5]

---

[1]अर्थात् उनीहरूलाई धर्तीबाट उखेलेर कण-कण गरिदिइनेछ तथा धर्ती पूर्णरुपले स्वच्छ तथा समतल हुनेछ ।

[2]अर्थात् निर्णय तथा न्यायका लागि तिनका कुरा सुनेर उनका जातिहरूका बारेमा निर्णय गरिनेछ ।

[3]यो प्रश्न महानता तथा आश्चर्यका लागि छ । अर्थात् कस्ता महान दिनका लागि, जसको कठोरता एवं गम्भीरता मानिसहरूका लागि बडो आश्चर्यजनक हुनेछ । यी पैग़म्बरहरूलाई एकत्र हुनुको समय दिइएको छ ।

[4]अर्थात् जुन दिन मानिसहरूका बीच निर्णय गरिनेछ, कोही स्वर्ग तथा कोही नरकमा जानेछ ।

[5]अर्थात् विनाश होस् ! केही भन्दछन् कि وَيْل नरकको एकवादी (उपत्यका) को नाम हो । यो आयत यस सूर:मा पटक-पटक दोहोऱ्याइएको छ । यसकारण कि प्रत्येक झुठ्लाउनेवालाको अपराध अर्कोभन्दा भिन्न प्रकारको हुनेछ तथा यसै हिसाबले यातनाहरू पनि अनेक प्रकारका हुनेछन् । यस विनाशका विभिन्न प्रकार छन् । जसलाई झुठ्लाउनेहरूका लागि अलग-अलग वर्णन गरिएको छ । (फ़तहुल क़दीर)

| | |
|---|---|
| أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ | (१६) के हामीले पूर्वका मानिसहरूलाई नष्ट गरेनौं ? |
| ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ ﴿١٧﴾ | (१७) अनि हामीले उनका पश्चात पछिल्लाहरूलाई ल्यायौं ।[1] |
| كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ | (१८) हामी पापीहरूका साथ यसैप्रकार गर्दछौं ।[2] |
| وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾ | (१९) त्यसदिन झुठ्लाउनेहरूका लागि विनाश छ । |
| أَلَمْ نَخْلُقكُّم مِّن مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾ | (२०) के हामीले तिमीलाई तुच्छ जलबाट (वीर्यबाट) पैदा गरेनौं ? |
| فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾ | (२१) अनि हामीले त्यसलाई सुदृढ (एवं सुरक्षित) स्थानमा राख्यौं ।[3] |
| إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ | (२२) एउटा निर्धारित समयमा । |
| فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾ | (२३) अनि हामीले अनुमान लगायौं[4] त हामी कति राम्रो अनुमान लगाउनेवाला हौं । |
| وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾ | (२४) त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूका लागि विनाश छ । |
| أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ | (२५) के हामीले धर्तीलाई समेट्नेवाली बनाएनौं ? |

[1]अर्थात् मक्काका काफ़िर तथा उनीसित सहमत मानिस जसले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमलाई झुठ्लाए ।

[2]अर्थात् दण्ड दिन्छौं लोकमा अथवा परलोकमा ।

[3]अर्थात् माताका गर्भाशयमा ।

[4]अर्थात् गर्भको अवधिसम्म ६ अथवा ९ महीना ।

[5]अर्थात् आमाका गर्भाशयमा शारीरिक संरचना एवं बनौटको सही अनुमान गर्‍यौं कि दुबै आँखा, दुबै कान, दुबै हात तथा खुट्टाहरूका बीच कति दुरी रहनुपर्छ ।

أَحْيَآءً وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾

(२६) जीवितहरूलाई पनि तथा मृतकहरूलाई पनि ।[१]

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُم مَّآءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

(२७) तथा हामीले त्यसमा उच्च (एवं ठूला) पर्वत बनाइदियौं[२] तथा तिमीलाई सिंच्नेवाला मीठो पानी पिलायौं ।

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

(२८) त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूका लागि विनाश छ ।

انطَلِقُوا إِلَىٰ مَا كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾

(२९) त्यस (नरक) तिर जाउ जसलाई तिमी झुठ्लाउँदै रहन्थ्यौ ।[३]

انطَلِقُوا إِلَىٰ ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾

(३०) हिंड तीन शाखाहरू भएकातिर ।[४]

لَّا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ ﴿٣١﴾

(३१) जो वास्तवमा न छायाँ दिनेवाली छ तथा न ज्वालाबाट बचाउन सक्दछ ।[५]

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾

(३२) निःसन्देह (नरक) फिलिङ्गाहरू फ्याँक्दछ जो महल जस्ता छन् ।[६]

كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾

(३३) जस्तो कि उनी पहेंला ऊट हुन् ।[७]

---

[१]अर्थात् धर्ती जीवितहरूलाई आफूमाथि तथा मृतकहरूलाई आफूभित्र समेटदछ ।

[२] رَاسِيَةٌ ، رَوَاسِي को बहुवचन हो ثَوَابِتُ जमेका पर्वत, شَامِخَاتٌ अग्ला ।

[३]यी फरिश्ताहरू नरकवासीहरूसित भन्नेछन् ।

[४]नरकवाट जो धूँवा उठ्नेछ त्यो तीन दिशाहरूमा फैलनेछ, अर्थात् जस्तो (पर्खाल) अथवा रुखको छायाँ हुन्छ जसमा मानिस सुख-सुविधा प्रतीत गर्दछ । यस धूँवावाट वास्तवमा यसप्रकारको छायाँ हुनेछैन जसमा नरकवासीहरूलाई सुख प्राप्त हुनेछ ।

[५]अर्थात् नरकको तपनबाट बच्नु पनि संम्भव हुनेछैन ।

[६]यसको एउटा अरु अनुवाद छ, जो काठका मुढा अर्थात् भारी टुक्राका समान छन् । मुढाको अर्थ शहतीरका टुक्रा जसलाई गैली पनि भन्दछन् ।

[७] صُفْرٌ यो أَصْفَرُ (पहेंलो) को वहुवचन हो किन्तु अरबमा यसको प्रयोग कालाका अर्थमा पनि छ । यस अर्थका आधारमा अभिप्राय यो हो कि त्यसको एउटा-एउटा फिलिङ्गो यति ठूलो हुनेछ जस्तै महल अथवा दुर्ग । अनि प्रत्येक फिलिङ्गाका

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾

(३४) त्यसदिन झुठ्लाउनेहरूको दुर्गति छ ।

هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنطِقُونَ ﴿٣٥﴾

(३५ आज (को दिन) त्यो दिन हो कि यिनी बोल्न पनि सक्ने छैनन् ।[1]

وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾

(३६) न उनीहरूलाई बहाना गर्नुको आज्ञा दिइनेछ ।[2]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

(३७) त्यसदिन झुठ्लाउनेहरूको खराबी छ ।

هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۖ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

(३८) यो हो निर्णयको दिन, हामीले तिमीलाई तथा पूर्वका मानिसहरूलाई (सबैलाई) एकत्रित गरिसकेका छौं ।[3]

فَإِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾

(३९) त यदि तिमी मसित कुनै चाल चाल्न सक्छौ भने चाल ।[4]



यति ठूला-ठूला खण्ड हुनेछन् जस्तो ऊट हुनेछन् ।

[1]महशरमा काफ़िरहरूको विभिन्न दशा हुनेछ । एक समय त्यो हुनेछ जब उनीहरू त्यहाँ पनि झूठ बोल्नेछन् अनि अल्लाह तआलाको उनका मुखहरूमा मोहर (छाप) लगाइदिनेछ तथा उनका हात-खुट्टा साक्ष्य दिनेछन् । अनि जुन क्षणमा उनलाई नरकमा लगिराखिएको हुनेछ त्यस समय व्याकुलता एवं व्यग्रताको स्थितिमा उनी लाटो हुनेछन् । केही विद्हरू भन्छन् कि बोल्नेछन् त अवश्य किन्तु उनीसित कुनै तर्क हुनेछैन । मानौं उनीहरूलाई कुरा गर्न नै आउँदैन । जस्तै हामी संसारमा पनि यस्ता व्यक्तिका बारेमा भन्दछौं जससित सन्तोषजनक तर्क हुँदैन, त्यो त हाम्रा अगाडि बोल्नै सकेनन् ।

[2]अभिप्राय यो हो कि उनका पासमा प्रस्तुत गर्नका लागि कुनै उचित तर्क नै हुनेछैन जसलाई उनी प्रस्तुत गरेर मुक्त हुनसकून् ।

[3]यो अल्लाह तआलाले भक्तहरूलाई सम्बोधित गर्नेछ कि हामीले तिमीलाई आफ्ना पूर्ण सामर्थ्यले निर्णय गर्नका लागि एउटै मैदानमा एकत्रित गरिहालेका छौं ।

[4]घोर धम्की तथा चेतावनी छ कि यदि तिमी मेरो पकडबाट निस्कन सक्दछौ भने निस्केर देखाउ, परन्तु त्यहाँ कसमा यो शक्ति हुनेछ ? यो आयत पनि यस्तै छ जस्तो यो आयत छ :

وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ٤٠
(४०) दुःख छ त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूका लागि खेद (सर्वनाश) ।

إِنَّ ٱلۡمُتَّقِينَ فِي ظِلَٰلٖ وَعُيُونٖ ٤١
(४१) निःसन्देह सदाचारी मानिस छायाँमा छन्[1] तथा प्रवाहित स्रोतहरूमा ।

وَفَوَٰكِهَ مِمَّا يَشۡتَهُونَ ٤٢
(४२) तथा ती फलहरूमा जसको तिनीहरू इच्छा गर्दछन् ।[2]

كُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ هَنِيٓـَٔۢا بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ٤٣
(४३) (हे स्वर्गवालाहरू !) खाउ-पिउ आनन्दले आफूले गरिएका कर्महरूका प्रतिफल स्वरुप ।[3]

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٤٤
(४४) निःसन्देह हामी पुण्य गर्नेहरूलाई यसैप्रकार प्रतिफल दिन्छौं ।[4]

---

﴿ يَٰمَعۡشَرَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ إِنِ ٱسۡتَطَعۡتُمۡ أَن تَنفُذُواْ مِنۡ أَقۡطَارِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ فَٱنفُذُواْۚ ﴾

हे जिन्न तथा मानव समूह, यदि तिमीमा आकाशहरू एवं धतीबाट निस्किजानुको शक्ति छ भने निस्केर भाग । (अर्रहमान-३३)

[1]अर्थात् रुख तथा भवनहरूका छायाँ, आगोका धूँवाको छायाँ हुनेछैन, जस्तो मुश्रिकहरूको लागि हुनेछ ।

[2]प्रत्येक प्रकारका फल, जहिलेपनि इच्छा गर्नेछन् अगाडि आइहाल्ने छन् ।

[3]यो अनुग्रह स्वरुप उनीसित भनिनेछ بما كُنتُم मा بَا कारणवाची हो, अर्थात् स्वर्गका यी वरदान ती सत्कर्महरूका कारण तिमीलाई प्राप्त हुनेछन् जो तिमी संसारमा गर्दैरह्यौ । यसको अभिप्राय यो हो कि अल्लाहको कृपाको प्राप्तिको साधन, जसका कारण मानिस स्वर्गमा प्रवेश पाउनेछ, पुण्यका कर्म हुन् । जो विना राम्रा कर्म नै अल्लाहको दया तथा क्षमाका उम्मेदवार बन्दछन्, उनको उदाहरण यस्तै छ जस्तो भूमिमा हल चलाओस् र बीउ नछरिकन उपजको आशा राखोस्, अथवा कैक्टस् (काँडा भएको विरुवा) रोपेर स्वादिष्ट फलको आशा राखोस् ।

[4]यस कुराको प्रलोभन एवं निर्देश छ कि यदि परलोकमा शुभ परिणामको इच्छा राख्दछौ भने संसारमा नेकी (सत्कर्म) तथा भलाईको मार्ग अपनाउ ।

(४५) त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूका लागि दु:ख (खेद) छ ।[1]

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۝

(४६) हे (झुठ्लाउनेहरू !) तिमी (संसारमा) केही खाउ-पिउ तथा लाभ उठाइहाल, नि:सन्देह तिमी पापी हौ ।[2]

كُلُوْا وَ تَمَتَّعُوْا قَلِيْلًا إِنَّكُمْ مُّجْرِمُوْنَ ۝

(४७) त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूका लागि विनाश छ ।

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۝

(४८) उनीसित जब भनिन्छ कि रुकूअ गर त गर्दैनन् ।[3]

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ ارْكَعُوْا لَا يَرْكَعُوْنَ ۝

(४९) त्यसदिन झुठ्लाउनेहरूका लागि विनाश छ ।[4]

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۝

(५०) अब यस (कुर्आन) का पश्चात कुन कुरोमा ईमान स्वीकार गर्नेछन् ?[5]

فَبِأَيِّ حَدِيْثٍۭ بَعْدَهٗ يُؤْمِنُوْنَ ۝

[1]कि सदाचारीहरूका भागमा त स्वर्गको सुख आओस् तथा यिनीहरूको भाग्यमा दुर्भाग्य ।

[2]यो प्रलयलाई झुठ्लाउनेहरूलाई सम्बोधित गरिएको छ, तथा यो आदेश धम्की तथा चेतावनीका लागि छ । ठीक छ केही दिनका लागि आनन्द लिइहाल, तिमीजस्ता अपराधीहरूका लागि यातनाको शिकंजा तयार छ ।

[3]अर्थात् उनलाई नमाज़ पढ्नुको आदेश दिईन्छ त नमाज़ पढ्दैनन् ।

[4]अर्थात् उनका लागि जो अल्लाहका आदेश एवं आज्ञा तथा निषेधहरूलाई मान्दैनन् ।

[5]अर्थात् जब यस कुर्आनप्रति विश्वास गर्ने छैनन् त यसका पश्चात कुनचाहिं वाणी छ जसमा ईमान स्वीकार गर्नेछन् ? यहाँपनि (हदीस) कुर्आनलाई भनिएको छ । एउटा कमजोर रिवायतमा (निम्न स्तरको) भनिएको छ कि "सूर: तीन" को अन्तिम आयत أَلَيْسَ اللهُ .... الآية पढ्दछ भने त्यसले उत्तरमा بلى و أنا على ذلك من الشهدين तथा "सूर: क़ियाम:" का अन्तका उत्तरमा بَلٰى तथा فبأى حديث بعده يؤمنون का उत्तरमा آمَنَّا بِاللهِ भनोस् । (अबू दाऊद बाबु मिक्दारिर्रुकूअे वस सूजूद तथा ज़ईफु अबी दाऊद, लिल अलबानी) केही विद्वानहरूको विचार छ कि जो सुन्दछ त्यसले पनि उत्तर दिनुपर्छ ।